

ደራሲ አስመራ ሳገላ
ታሰባሰበ 1991 ዓ.ም

ምስጋና

ፅሁፊይ ብምንባብ እርማት ፣ ሃኅፅቲ ሓላባትን ሓበሬታታትን ንዝሃቡኒ ዶ/ር ገ/መድህን ስምኦን ኣብ ኦዲሲ ኣበባ ዩኒቨርሲቲ ሓጋዚ ፕሮፌሰር፤

ፅሁፊይ ናብ ሕትመት ንኸበቅዕ መተየብን፤ ኮምፒዩተር መውቅዕን ዝኸውን ናይ ገንዘብ ሓገዝ ዝገበሩለይ ፣ ሞራል ዝሃቡንን ዘበረታትዑንን፡-

- ◊ ንኣይተ ብርሃነ ወ/ጊዮርጊስ ናይ ኣፍሪካ ክሊኒክ ወናኒ፤
- ◊ ንኢንጂነሪ ነጋሽ በየነ፤
- ◊ ንመም/ር ታደሰ ገ/ማርያም
- ◊ ንኣይተ ተወልደ ገ/ገማርያም
- ◊ ንመም/ር ኤልያስ ኣብርሃ
- ◊ ንኣይተ ግደይ ዓለምስገድ
- ◊ ንመም/ር ሃብቶም ሃይለን ከምኡ'ውን ሽማቶም ዘይጠቐስክዎምን ኩሎም ብሽም ህዝቢ ትግራይን ሽመይን ዝለዓለን ዝዓበዩን ምስጋናይ የቐርብ፡፡

ብዘይካ ደራሲኡ መሊሰካ ምሕታም ክልክልዮ፡፡

ትሕዝቶ

ተ.ቁ	ገፅ
1. መባእታ	I-IX
2. ምዕራፍ ሓደ ዝተተርጎሙ ቅኔታት	1 - 32
3. ምዕራፍ ክልተ ዘይተተርጎሙ ቅኔታት	33 - 38
4. ምዕራፍ ስለስተ ትንታነ ብሂላትን ስነ - ቃላትን	39 - 57
5. ምዕራፍ ኣርባዕተ ዘይተተንተኑ ብሂላትን ስነ - ቃላትን	58 - 71
6. ምዕራፍ ሓሙሽተ ንፅፅር ኣቁፃፅራ ትግርኛን ግእዝን	72 - 76
7. ምዕራፍ ሽድሽተ ናይቶም ዘይተፈትሑ ቅኔታት ሕብረ - ቃላትን ኣፀርቲ መልስታትን	77 - 83

መባእታ

እዛ መፅሐፍ እዚኣ «መስከት-ጥበብ» ዝብል ስያመ ሂባያ ላለኹ። መስከት ጥበብ ክብላ ዝኸለልኩ ድማ፣ ንኣብነት ሓደ ገዛ ቅድሚ ምስርሑ ናይቱ ዝሰራሕ ህንፃ ፕላን /ንድፊ/ ብኸኢላ ተመዓራርዩ ይሰራሕ፤ እቲ ክኢላ ናይቱ ገዛ ንድፊ ከዳሉ እንተሉ ብርሃን፣ ንፁህ አየር፣ ዝላትወሉ መስከት ከምዝህልዎ ገይሩ የጻልዎ። ብኻልእ ወገን፣ እቱ ዝሰራሕ ገዛ መስከት ዘይብሉ እንተኾይኑ፣ ብርሃን ይኹን ንፁህ አየር ናብ ውሽጢ ክላቱ ላይኸእልን። ኣብቲ ገዛ ንሉ ዝኸበር ሰብ'ውን እንተኾነ እንዳተጨነቐ ይነብር ማለት እዩ። ስለዚ፣ እዛ መፅሐፍ እዚኣ ንቋንቋና ብቑዕ ደረጃ ናይ ቑዕ ፍልጠት ብርሃን «መስከት» ብምዃን፣ ንዝኾነ ይኹን ናይ ትግርኛ ቑዕ ምፍላጥን፣ ምድራስን ንዝደሊ ትግራዊ ብቐሊሉ ከተረድኦ ትኸእል እያ ዝብል እምነት ስለዘለኒ እዩ።

እዞም ኣብዛ መፅሐፍ እዚኣ ተፃሒርም ዘለዉ ቑዕታት ኣተላኻኸብእም እንትንርኢ እንተለና ድማ፣ እነ ባዕለይ ንባዕለይ ከም ፍልፍል (Source) ተጠቒመ እየ ፅሒፈዮም። ምናልባት ከመይ ገይርካ ባዕልኻ ንባዕልኻ ከም ፍልፍል ተጠቒምካ መፅሐፍ ከትዕፍ ክኢልካ ዝብል ሕቶ ክለፃል ይኸእል እዩ፤ ነዙ ሕቶ'ዙይ ንምምላስ፣ እነ ቅድም እንትብል እብ ናይ ግእዝ ቤት ትምህርቲ፣ ቑዕ ንብዙሕ ዓመታት ናይ ምመሃርን ምምሃርን ተሞክሮ ስለዘዕነ እዩ፤ እዙ ተመክሮ እዙይ ብቋንቋይ ንኸዕሕፍን ንኸገጥምን፣ ናይ ቑዕ ምስጢርን ኣካያይዳን እውን ቁርብ ከም «ብውራሕራሕ» መልክዑ ንክረእየኒ ገይሩ እዩ።

ካልእ ብመጀመርታ ካብ ውሽጢ ቋንቋ ትግርኛ ውሽጢ ክልተን ካብኡ ንላዕልን ትርጉም ዘለዎም ቃላት ኣኪብ፣ እንታብኡ ንንጥ፣ ነቶም ዝእከብከዎም ቃላት ምስ ካልእት ሓረጎት ከም ብግጥሚ መልክዕ ኣዋዲደ፣ እቱ ግጥሚ እንተሰ ክልተ ብርኪ፣ ወይ ከዓ ስለሰተ ብርኪ ወዘተ ዘለዎ ኮይኑ፣ እቱ ብኸልተ ወገን /ብሰምን ወርቅን/ ትርጉም ኣለዎ ኢሰ ዝእመንኩሉ ቃል እብቱ ናይቱ ግጥሚ መወዳእታ መስመር ንኸውዕል ገይረ ኣዋዲደዮ ላለኹ።

ናይ ቑዕ ኣደራርሃን፣ ኣፈታትሓን /ኣተረጓጎማን/ ብዙሕ ክኸውን ይኸእል እዩ፤ ይኹን ድኣምበር፣ እነ ብዘተኸእለ መጠን ናብቱ ብጣዕሚ ቀሊል ዝኾነን ወይከዓ ናብቱ ብጣዕሚ ከቢድ ዝኾነን ኣይከድኩን፤ ቦቱ ማእኸላይ ዝኾነ ኣፀሓሕፋን ኣፈታትሓን እየ ተጓዒዘ ዘለኹ። ምኽንያቱ፣ ናይ ሓደ ቑዕ ኣፈታትሓ ዝውስኖ መጀመርታ እቱ ዝተደርሰ ቑዕ ከቢድ እንተኾይኑምትርጓሙ ውነይ ይኸብድ ማለት እዩ፤ ቀሊል እንተኾይኑ ድማ ንምትርጓሙ ይቐልል ማለት እዩ። ብኻልእ መልክዑ እቱ ቑዕ ማእኸላይ እንተኾይኑ ክፍታሕ እንተሉ ብዙሕ ኣየሸግርን።

- ንኣብነት ዝእከል ካብ ስለሰቲእም ሓደ፣ ሓደ ቑዕ ንርእ፡-
- ሀ. ቀሊል ቑዕ ኢሰ ዝግምቶ
 - እደ፡ ተዋህዶ ትግራይ ሓድነት ጋቢ ፈቲላ፤
 - ምስተኸደነቶ ሰላም ክዳና እየ ከጥዕመላ ንባዕላ።
- እዙ ቑዕ እዙይ እንትንርእዮ እንተለና ትርጉሙ ንእን ብብቲ ብጣዕሚ ግልፃ እዩ፤ ከመይ? እንድሕርድኦ ኢልና፣ ሰምን ወርቅን ዘለዎ ሓንቲ «ሕብረ-ቃል» ኣይተድለየናን። ምኽንያቱ እተን ከም ስም

እንጥቀመለን ቃላት «ዓርሰን» ክኢለን ብግልፂ ሰለ ዝተፃሕፉ እዩ፤ ከም ወርቂ እንጥቀመለን'ውን እንተኾነ ከምኡ፡፡ ኣብዙ ችኒ እዙይ ሰለሰተ ቃላት ብሰም መልክዕ ዝተፃሕፉ ኣለዎ፤ ንላተን'ውን፡- ኣደ፤ ጋቢን ከዳናን እዩን፤ እተን ወርቅታት ድማ፡- ትግራይ፤ ሓድነት፤ ሰላም ዝብላ እዩን፡፡ እዚኣተን፤ መምሰ መማሰልተን ከነማሳሰለን እንተለና ግልፂ ዝኾነ ነፍይ ባዕላተን ትርጉም እዩን ዝህባና፤ ንኣብነት «ኣደ ተዋህዶ ትግራይ» እትብል ሓረግ እንተወሰድና ኣደን ትግራይን ተማሲለን፤ ኣደ ሰም፤ ትግራይ ወርቂ ኮይና ናይቱ ቅኔ ዋና - ዝ /በዓልቲ ቤት/ ትኸውን ማለት እዩ፤ እተን ካልእት ቃላት'ውን እንተኾነ ከምዙይ ገይርካ መሞየኣን ሂብካ ይፍትሓ፡ ማለት እዩ፡፡ ብሓፂሩ ቐሊል ቅኔ ኢለ ዝፀውዖ ነዙይ ይመስል፡፡

ለ. ማእኸላይ ችኒ

- ምስ ኣሓት ኣሕዋትካ ተጋሩ፡፡
- ወይን ምብላዕ ፅቡቕን ነይሩ፡፡

ኣብዙ ችኒ እዙይ እንትንርኢ እንተለና ድማ፡-

ሰምን ወርቅን ዝሓዘ ሓደ ሕብረ - ቃል ከድልየና እዩ ማለት እዩ፤ ንሱ'ውን «ወይን» ዝብል ቃል ይኸውን ማለት እዩ፡፡ ናይቱ፤ ሕብረ ቃል ትርጉም፡- ናይ ተኸሊ ዓይነት፤ ጥዑም ፍረ ዘውፅእ ተኸሊ ማለት እዩ፤ እቲ ሕብረ ቃል፤ ምስቱ ዝተፃሕፈሉ ሓረግ ሓዊስካ ላዕለዎይ ትርጉሙ /ሰሙ/ እንትረኣ፡-

ናይ ወይኒ ፍረ ምብላዕ ፅቡቕ እዩ ዝብል ትርጉም ንረክብ፤ ነቲ ሕብረ ቃል ብምጥባቕ እንተንቢብናዮ /እምብለይ ማለት፤ ምዕማዕ

ወይክዓ ብህወሓት እትዳሎ ናይ ጋዜጣ «ወይን» ሽም/ ትርጉም ይበና ማለት እዩ፡፡

ሐ. ከቢድ ችኒ

ከበድቲ ቅኔታት ኢልና እንፅውዖም ኣብ ውሽጥም ዘሓቂፍዎም «ወርቃዊ» ትርጉማት ንምርካብ ዘፀግሙ ማለት'ዮም፤ ዘፀግምሉ ምኽንያት፤ እቲ ሕብረ ቃል ወይ ከዓ ክልተ ትርጉም ኣለዎ ኢልና እንግምቶ ብምጥባቕ ወይክዓ ብምልሕሓሕ ከይኮና እንረኽቦሲ፤ ናይ ሓደ ቃል ፊደላት እንዳ ነፃፀልካ፤ ካብ ዮማን ንፀጋም /ንድሕሪት/ እንዳንበብካን ወዘተ ብዝእመሳሰለ ሰለ ዝኾነ እዩ፤ ንኣብነት ናይዘ ቀዲሱ ዘሎ ቅኔ ሕብረቃልን ኣተረጓጎማን ንርእ፡-

- ሕብስ ኢሉ ኸደ ገዲፍዎ፤

- ኢሉ ምስተዛረበ ፀዊዑዎ፡፡

ሕብረ ቃል፡- ፀዊዑዎ ዝብል ክኸውን እንከሎ፤ ትርጉሙ ድማ ብሽማ እከሊት ኢሉ ፀውዓ ማለት እዩ፤ ወርቃዊ ትርጉሙ፡- ናይቲ ሕብረ ቃል ፊደላት ንኸልተ ኸፋፊልካ /ነፃፂልካ/ «ፀ» ንበይኑ «ዊዑዎ» ዝብል ንበይኑ ገይርካ ካብቲ ናይ መጀመርታ ዝሃብናዮ ትርጉም ፍልይ ዝበለ ትርጉም ይህበና፤ ማለት፡- «ፀ» ዝተባህለ ሰብ ወጀዑዎ /ዘቢጥዎ/፤ ወይክዓ ትምህርቲ ኣብይዎ ማለት እዩ፡፡

እምበኣር ከስ ኣብዛ መፅሓፍ እዚኣ ተፃሒፈን ዘለዎ ቅኔታት ዳርጋ መብዝሕትኣን ተርጉሙዮን ዘለኹ፤ ነቲ ክልተ ትርጉም ኣለዎ ኢለ ዝመረፅክዎ «ሕብረ ቃል» ብመጀመርታ ምስቲ ዝተፃሕፈሉ ሓረግ ላዕለዎይ ትርጉሙ /ሰሙ/ ብምቕማጥ፤ ብኻልኣይ ደረጃ ድማ እንተሰ ብምጥባቕ ወይክዓ ብምልሕሓሕ ዝህበኒ ካልእ ትርጉም ብምእላሽ

ውሸማዊ /ወርቃዊ/ ትርጉም እንዳሳየው እየ ተርጉመዋል ዘላቅ። ከም አብሳላይ ዝገለፀክዎ ናይ ቅኔ አፈታትሓ ብዙሕ ክኸውን ይኸእል እዩ። «ቦ ለዘተውህቦ» /ንኹሉ ነናይ ባዕሉ ውህብታዊ ክእለት አለዎ/ እሉ ጥበበኛ ሰሎሞን ከምዝበሎ፤ ማለት፤ ነቱ ሓደ ሓደ ዓይነት ክእለት እንትህልዎ፤ ነቱ ካልእ ድማ ካልእ ውህብቶ አለዎ ማለት እዩ። ለለዝኸነ፤ አንበብቲ ነዛ መፅሓፍ እዚአ ከንብቡ እንተለዉ ብዙሕ ዓይነት ናይ ቅኔ አፈታትሓን፤ አተረጓጎማዓ ክረእዮም ይኸእል እዩ። ምክንያቱ፤ ሓደ ሕቡእ ዝኾነ ነገር ነቱ ሓደ ክርእዮ እንተሉ፤ ነቱ ካልእ ድማ አይርእዮን እዩ፤ ብባህላዊ፤ ብማሕበራዊ መዳይ ይኹን ብፖለቲካዊ /ሰነ-መንግሥቲ/ አረአእያታት ከክምናይ ባዕልኻ አፈታትሓን አተረጓጎማን ዝእመሳሰሉ ኩነታት ክህልዉ ለለዝኸእሉ፤ እቱ ማለዎ ብገፊሑ ከፊተ ንእንበብቲ ገዲፊዮ አለኹ። እነ ግና ቢታ ዝመሰለትንን፤ ዝበረሀትለይን መንገዲ ተርጉመን ፈቲሖን አቕሪቦ አለኹ።

ቅኔ አብ ሓደ ቋንቋ ዘለዎ ተራ ዝግዘዝን ዝለዓለን እዩ። ሓደ ቋንቋ አብ ናይ ቅኔ ደረጃ እንድሕር ድላ በዊሑ፤ ናይቱ ቋንቋ ንሱ ተጠቃማይ ህዝቢ ናብ ብቅኔ ምርድዳእ እንድሕር ድላ በጂዑ፤ እቱ ቋንቋ ንሱ ብጣዕሚ ዓቢዩን፤ ማዕቢሉን ክበሃል ይኸእል እዩ። ምክንያቱ ሓደ ቋንቋ እንታብ ተራ መረዳድእን መተሓታተውን ምዃኑ ሓሊፋ ብቅኔ ደረጃ ዝዝንቶን ዝውጋዕን እንድሕር ድላ ኮይኑ፤ ዝኾነ ይኹን ናይቱ ቋንቋ ንሱ ተዛራቢ /በዓል ቤት/ ዝኾነ ኩሉ ናይ ቅኔ ምስጢርን አካይይዳን ክፈልጥ ይፅዕር ማለት እዩ።

ንእብነት፡- አብ አብያተ ትምህርቲ ቤተ ክህነት እንተረእና ብዙሓት ዓይነታት ዝኾኑ አብያተ ትምህርታት ከም ቤት-ዜማ፤ ቤት

ንባብ፤ ቤት አቀዋውማ /አቋቋም/፤ ቤት-ቅኔ ወዘተ አለዉ። ካብ ውሽ ጢ'ዚአቶም፤ ሓደ ናይ ቤተክህነት ተመሃራይ እንድሕር ድላ «ቋንቋ» ግእዝ ብዕሊ ክፈልጥ ደልዩ ናይ ግድን ናብ ቤት ትምህርቲ ቅኔ ክአቱ አለዎ። አብሉ ምስ አተወ ናይ ግእዝ ለዋለውን፤ ለርዓተ ንባብን አዕሪዩ ተረዲኡን፤ ፈሊጡን ይወፅእ ማለት እዩ። እዙይ ክብል እንተለኹ ዝኾነ ይኹን ትግራዊይ እንድሕር ድላ ናይ ትግርኛ «ቅኔያዊ ዘይቤ» /አበሃህላ/ ክፈልጥ እንድሕር ድላ ደልዩ ናብ «ቤት - ትምህርቲ ቅኔ አትዩ ይመሃር» ማለተይ አይኮነን። እንታይድኣሉ ቅኔ ናይ ሓደ ቋንቋ ላዕለዋይ መዋዳደርን፤ ናይ መወዳእታ ብርክን ምዃኑ አስተውሂሉ፤ ካብቶም ናይ ቋንቋ መጋፋሕትን መፅበይትን ወገናት ሓደ ምዃኑ ፈሊጡ፤ ብዝተኸለሰ መጠን ኩሉ ትግራዊይ አብ'ዛ መፅሓፍ እዚአ ተግሒፈን ዘለዎ ቅኔታት ብምንባብን፤ ብምትርጓምን ከምኡ'ውን አብ ካልእ ሓደ ሓደ ፅሑፋት ዝርከቡ ይኹኑ ብቻል ዝዝንተዉ ቅኔያዊ ዘይቤታት /አበሃህላታት/ ዘለዎም ምዃኑ ተረዲኡ፤ ካብ ፀጋመ - የማን ይመርሽ፤ ይፈትሽ፤ የተላኻኸብ፤ ቋንቋኡ'ውን የማዕብል የሰፋሕፍሕ ማለተይ እዩ።

ቋንቋና ናይ ቅኔ ድኻ ኮይኑ እንተይኮነስ፤ አብ ዝሓለፉ ነዋሕቲ እዋናት አቻላቦ እንተይተዋህቦ ሽለል ተባሂሉ ብምፅንሑን ዋኒነይ እሉ ዝሕብሮ ብምለኣኑን እዩ። ለለዚ፤ ቅኔታት ትግርኛ ዳርጋ ብዙሕ ብፅሑፍ አይሰፈሩን ንምባል ይከላል። ዋላ'ኳ ቅኔታት ትግርኛ ብፅሑፍ አይሰፈሩ'ምበር ወለዲ ብባህላዊ መልክዕ አብ እዋን መርዓ፤ አብ ናይ ማሕረሰ ዕዮታት፤ አብ ገህያይ፤ አብ ዓዲ፤ አብ ዓውዲ፤ አብ ፖለቲካዊ መድረኻት ዘደርፍዎምን ዝገጥምዎን፤ ከምኡ'ውን አብ ጊዜ

ሐዘንን ቀብርን ዝግበሩ ግጥምታት መብዛሕቶም ቅኔታት እዮም ክንብል ንኸእል ኢና። ስለ ዝኾነ ድማ ካብ ውሽጢ ቶም ባህላዊ ደርፍታት ንኣብነት ዝእክል ዓስርተ ዝኾኑ ጠቐስ እቕረቦም ኣለኹ።

ሓደ ቅኔ ክድረስ /ከፀሓፍ/ ከሎ ፀገም ከምዘጋጥም ርዱእ እዩ። ንኣብነት እንተጠቐስና እቲ ቅኔ ብግጥሚ መልክዑ ተዋዲዱ ምስተፃሕፈ ላዕለዋይን ውሽጣዊ ትርጉሙን ኣራጺብካ /ኣጠዓሂምካ/ ንምቕራብ ዝግበር ዓዕሪ ቀለል ኣይኮነን። ብጣዕሚ ኣፀጋሚ እዩ። ካልእ እቲ ቅኔ ብግጥሚ መልክዑ ምስተዋደደ እቲ ክልተ ትርጉም ዘለዎ «ቐል» ወይከዓ «ሓረግ» ኣብቲ ናይ መጨረሻ ዝርከብ ግጥማዊ ሓረግ /መስመር/ ንምቕማጥ ከፀገም ይኸእል እዩ። እንተኾነ'ውን ብዝተኻእለ መጠን ኣብቲ ናይ ቅኔያዊ ግጥሚ ኣብቲ መወዳእታ መስመር ንክርከብ ምግባር፤ ብድሕሪኡ ድማ ናይቲ «ሕብረ ቃል» ላዕለዋይ ትርጉም /ስም/ ምስ ሃብካ ናብ ወርቃዊ ትርጉም ክትኣቲ ከለኻ እቲ «ሕብረ-ቃል» ካብቲ ዘለዎ ሓረግ ትርጉሙ ብዙሕ ፎካላዊ ኣይረሓቐን? ዝብል ኣፀጋሚ ሕቶ'ውን የጋጥም እዩ'ዎ እዙይ እውን እንተኾነ ርኢኻ ምስትኸኻልን ምምዕርራይን የድሊ።

«ብሂል» ማለት ኣብ ውሽጢ ሓደ ማሕበረሰብ እተለመደን እተዘንተወን «ኣብሃህላ» ማለት እዩ።

ሓደ ብሂል ኣብ ውሽጢ ሓደ ቋንቋ ዝፃወቶ ተራ ኣእዚዩ ዝለዓለን፤ ዝፃበየን እዩ። ምኽንያቲ፤ ብሂላትን ስነ-ቃላትን ንሓደ ቋንቋ ከም ፅቡቕ ቅመም /መጠዓዓሚ/ ኮይኖም ስለዘገልግልዎ እዩ።

ቋንቋና ብዙሓት ብሂላት ኣለዉዎ። ብሂላት፡- ኣብ ኩሉ መዳያዊ ማሕበረሰብ ትግራይ ይርከቡ፤ ከምምኽርን ማዕዳን መውሃቢ፤

ከም መፈራርሒ፤ ከም ሕንጻጪ፤ ከም ናይ ትዕቢት መግለፂ፤ ከም ናይ ታሕንስ መግለፂ፤ ከም መሕዘኒ፤ ከም መተባብዕን ወዘተ ኮይኖም ይርከቡ። ብምጥፋን ድማ ወለድና ተጋሩ ቅድሚ ሓደ ነገር ምባሎም ነቲ ክብልዎ ዝደለዩ ብምስላ ወይከዓ ብብሂል ኣጠዓሂሞምን ቀሚሞምን ይዛረቡዎ'ዎ፤ እቲ ክብልዎ ዝደለዩ ነገር ቦቲ ምስላን ብሂልን ማዕሪጉን ደስ ዝብል ኮይኑን ይርከብ።

ቅኔን ብሂልን ካብቶም ናይ ወለድና ሓድግታት ማእኸል ንሓቶም ስለዝኾኑ ኣብ ፅሑፍ ክነስፍርምን ንቐፃላይ ወለዶ ክነማሓልፎም ይግባእ። ስለዝኾነ ድማ መስኮት ኣብ ውሽጣ እንታይ እንታይ ከምዝሓዘት ሓደ ብሓደ ነርእ።

መስኮት ኣብ ውሽጣ ሽድሽተ ቀንዲ ነገራት ሒዛ እላ፤ ንሓቶም'ውን፡-

- ሀ. ኣብ ቀዳማይ ምዕራፍ ሓደ ምኒትን ሓሙሽተን ቅኔታት ዝተተርጎሙ፤
- ለ. ኣብ ካልኣይ ምዕራፍ ሓምሳ ዘይተተርጎሙ ቅኔታት ንእንበብቲ መላመዲ ዝኾኑ፤ ነገር ግን ናይዞም ዘይተተርጎሙ ቅኔታት ሕብረ ቃላትን፤ መልስታትን፤ ትርጉማትን ኣብ ሻድሻይ ምዕራፍ ስስተላልዮኹም፤
- ናይ ሓደ ቅኔ መልሲ ቅድሚ ምርእይኩም ባዕልኹም ብባዕልኹም ቦቶም ዝቐረብልኩም ናይ ቅኔ ሕቶታት ተመራመሩ። ኣብ መወዳእታ ግና መልሲ ከኾኑ ይኸእሉ እዮም ኢለ ዘቐመጥከዎም ረእዩ።

ናይ'ዞም ቅኔታት እዚእቶምን ኣብ ምዕራፍ ሓደ ዘለዉ ቅኔታትን «ኣቀማምጠለም» /ኣፀሓሕፍለም/ ቦቲ ናይ ሕድ ሕዲኡ ቅኔ ዝርከብ ናይ መጀመሪያኡ ብርኪ /መስመር/ ግጥሚ ዝርከብ ናይ መጀመርያ ቃል ጀማሪት «ፊደል» ብኡ እቢልካ ኩሎም «ብሆሂያት» ቅደም ሰዓብ ዝተፃሕፉ እዮም።

ሐ. አብ ምዕራፍ ሰለስተ «ዝተተንተኑ ብሂላትን ስነ-ቃላትን» ንምንታይ? ብምንታይ? ምኽንያት ከምዝተባህሉ ምስ ኣገደስቲ ሓበሬታታትን ምኽርን ሒዛ ቀረባ ኣላ። ከምኡ'ውን ዘይተተንተኑ ብሂላትን ስነ ቃላትን «አብ ቃል ዘሎ ይርሳዕ፡ አብ ዕሑፍ ዘሎ ግና ይውሳኦ» ከምዝበሃል፤ እዞም ቃል ብቻል ካብ ወስዲ ብትውፊት /ብወፊያ/ ዝረኽብናዮም ብዕሑፍ ከም «ቅርሲ» መልክዕ ንመፃኢ ወለዶ ምእንታይ ክተርፉ አብ ውሽጢ ራብዓይ ምዕራፍ ኣስፊራ ኣላ።

መ. ግእዝን ትግርኛን ብለዋስዋዊ ይኹን ብድምፅ ልሳን፣ ብሆሂያት ይኹን ብቻላት ኣቀራርባ፣ ብኣቋፃፅ ይኹን ብኣናብባ ወዘተ ዝተኣሳስሩ ስለ ዝኾኑ፣ ናይ ትግርኛን ግእዝን ኣሃዛዊ ቁፅሪ፣ ቁፅሪ ግእዝ ብምጻኡ፣ ቋንቋና ክሳብ ሕዚ ኣዋን ክትቋፅር እንተላ፣ ብፊደል ጥራሕ እያ። ከምኡ'ውን ብዙሓት ኣንብብቲ ናይ ግእዝ ዕሑፍ ከንብቡ እንተሰዉ ኣቱ ኣብቲ ምንባብ ውሽጢ ዝረኽብዎ «ኣሃዝ» ካብ ግእዝ ናብ ናይ ባዕልቶም ቋንቋ ምትርጓም ስለዝፅገሙ ብምርዳእ፣ ግእዛዊ ኣቋፃፅ ብኣሃዝን ብፊደልን ምስ ናይ ትግርኛ ኣቋፃፅ ብምንፅፃር፣ ኣድለይቲ እዮም ኢሊ ዝገመትኩምም ካብ ቁፅሪ ሓደ ክሳብ ቢሊን ኣስፊረዮም ኣለኹ።

ፊደላት ሀ፣ ሃ፣ ሐ፣ ሓ፣ ኅ፣ ኃ፣ ወ፣ ዓ፣ ሰ፣ ሳ፣ አ፣ እ፣ ዐ፣ ዓን ከም ስርዓት ቋንቋ ግእዝን ትግርኛን ኣብ ናይ ክልቲላም ቋንቋታት ኣሃዛውን ፊደላውን ኣቋፃፅ-እም ከከም ናይ ባዕልቶም ኣናብባን ስርዓትን ድምፅን ብምስትውፃል እንተይደባለቑ ኣንብብቲ ንክንብቡ የተሓሳስብ።

ኣእመረ ሓጉስ

ምዕራፍ ሓደ

ናይ ትግርኛ ቅኔታት

1. ሕዚ ይኹን ቅድሚ ሎሚ ዝመኽርኩኻ፣ ነዙይ እዩ'ውን መፅሓፍ ዝበልኩኻ።

ሕብረ- ቃል ፡- መፅሓፍ።
 ሀ.ሰሙ፡- ነዙይ እዩ፣ መፅሓፍ ሃበኒ እለ ዝሓተትኩኻ /ዝለመንኩኻ/።
 ለ. ወርቁ፡- ነዙይ እዩ ነይሩ «መ» ፊደል ምፅሓፍ ተለማመድ /ተምሃር/ ዝበልኩኻ።

2. ሎሚ ካልእ፣ ሪባሕ ካልእ ዘይዛረብ ሓቂ ተተርኢሱ፣ ኣይተ ኢሳያስ ኣቦ ጉራ ርሑስ መልሓሱ።

ሕብረ- ቃል ፡- ርሑስ መልሓሱ።
 ትርጉም፡- ለስላሳ ናይ ኣካል ዓይነት /ክፍለ/።
 ሀ.ሰሙ፡-ልስልስ ብዝበለ ኣነጋግራ ዝዛረብ።
 ለ. ወርቁ፡- ለኸባጥ፣ መርገፅ ዘይበሉ፣ ሓሳዊ ወዘተ።

3. ሓሊፉ ክረምቲ ናይ ሸግር መፃልትታት፣ መስክረም መዲኡ ወርሒ ሓድሽ ዓመት፣ ለማይ ተቐንጢጡ ምድሪ'ውን ተሸለመት፣ ክጥዕም፣ ክበልዕ ካብታ ለምለም ሸዊት፣

ሕብረ- ቃል ፡- ለምለም ሸዊት፣ ክጥዕም ክበልዕ።
 ቀዳማይ ትርጉም፡- ለምለም ሸዊት ብዝበል።
 ሀ.ሰሙ፡- ሓድሽ እኸሊ፣ ገና ዘይደረቐ ደስ ዝበል።
 ለ. ወርቁ፡-ለምለም እትብሃል ወጣት ሰበይቲ።
 ካልኣይ፡- ክጥዕም ክበልዕ ብዝበል።

መስከት ጥበብ

ሀ/ ሰሙ:- ሸዋት ሐድሽ ዓመት ክበልፅ /ዓመት ዓመት ደገመኒ ክብል/

ለ/ ወርቁ:- ለምለም ዝተባህለት ሰበይቲ ክረኽባ ኣለኒ።

4. ሓጋይ ምስ ክረምቲ ኩሉ ሻዕ ትግራይ ለምለም፤
እንትረእ ኮይኑ ፃዕዳ ሕብሪ ሰገም፤
ኣብ መሰረት ምዕባለና ማእኸል ትግራይ ኣኸሉም፤
ፍልፍል ታሪኽ ሓወልቲ ናይ ቀደም፤
ትምኒት ናይ ወለዲ ብኸብሪ ክዛዘም፤
ኣዝመራ እንትሰገን ዝናም እንትዘገም፤
ጠፊኡ ከይቐሪ ኣሰር ናይ ሓየሉም፤
ኩላትና ንቃለስ ብፍቕሪ ብሰላም።

ሕብረ- ቃል :- እንትሰገን።

ትርጉም ሀ.ሰሙ:- ፍረ ንክህብ ዝተቐረበ ዒልቦ /ዕፋን/።

ለ. ወርቁ:- ናይ ዕድመ ገደብ፤ ገና ዘይጠንከረ፤ ምሉእ ብምሉእ ዘየተአማምን፤ ኣብ ህፃንነት ዕድሚኡ ዘሎ ንብዙሕ ተስፋ ዝሕለፍልዓ፤ ንክመፅእ ኣንሕልዎ /ተስፋ/ እንገብረሉ ዘለና ሓወልትና ኣብ ዓዲ ጣልያን ዝርከብ።

- ናይዚ ቅኔ እዙይ ሓረጎት ኩሎም ምስጢር ሓዘል ሓረጎት እዮም፤ ክምዙይ ዝኣመሰለ ቅኔ ብግእዛዊ ዘይቤ /ኣበሃህላ/ ሕብሪ ቅኔ ይበሃል፤ ማለት ሓደ ነገር ዝትርጉም እንድሕር ድኣ ኮይኑ ማለት እዩ። ሰለዚ እዞም ኣብ ላዕላይ ዝጠቐስክዎም ሓረጎት ባዕሎም ተራ ኣበሃህላ እንዳሃለዉ ብዕምቂት እንድሕር ድኣ ርኢናዮም ግና ሰፊሕ ኣበሃህላን ምስጢርን ዘለዎም እዮም'ዎ ብፅሞና ነንብዎም።

5. ሕኒኒን፤ ጉዞም ዝም ! እንትብል፤
ሸንጢ ዕዕድ! ጉመድ! ዘብል፤
ዋዕሮ ዝረኣየ ሓየት ትግራይ በቆል።

ሕብረ- ቃል :- ሓየት።

ትርጉም:- ወድ ተባዕታይ ኣንበሳ።

ሀ.ሰሙ:- ጌል ኣንስተይቲ ኣንበሳ ዝረኣየ ተባዕታይ ኣንበሳ።

ለ. ወርቁ:- ጅግና ወድ ትግራይ፤ ኣምበሳ ትግራዊይ።

6. መርዓና ሓሊፉ ብጭራ ተለይ ብኸበሮ፤
እንተ ንሕና'ዎ ኣይንልቃሕን ዕትሮ።

ሕብረ- ቃል :- ዕትሮ።

ትርጉም:- ካብ ጭቃን ሓመድን ዝተሰርሐ መትሓዚ ማይ።

ሀ.ሰሙ:- ዕትሮ ዝበሃል ነገር ኣየድልየናን።

ለ. ወርቁ:- ምንም ዘይንቀሳቐስ ባዶ ሓንጉል ኣይንደልን።

7. መርዓ ኣብርሃም ሳራ ኢልና ዝመረቕና፤
እንጀርአም በሊዕና ሰውኣም ምስሰተና፤
ብሰላም ብፍቕሪ ኩላትና ተሰናበትና።

ሕብረ- ቃል :- ሰውኣም ምስሰተና።

ትርጉም ቀዳማይ፡ ሀ.ሰሙ:- ዝሰተ ነገር /መሰተ/ ምስሃቡና፤ ምስረወና።

ለ. ወርቁ:- መሰዋእትነቶም ምስ ተኻፈልና።

ካልኣይ ትርጉም:- ተሰናበትና ብዝብል ሕብረ ቃል

ሀ/ ሰሙ:- ምስበላዕና ምስሰተና ነናብ ዝመፃናዮ ከይድና።

ለ/ ወርቁ:- ኩላትና መወትቲ ኢና /ኣብዚ ዓለም'ዚ ዝነብር የለን።

8. መሸላይ ደሓንዶ ኣይነበርክን ኣብ ሓምለ ነሐስ፤
ንጉሆ ምሸት እንትንፅህየኪ ብዙሕ ማይ እንዳፈሰሰ፤
መልክዕኪ ወይቡ ኮይኑ ዓይኒ ዘንፀባቕ
መስከረም እንትመፅእ፤ ፀሓይ እንትበርቕ
መፀለምዶ? ተራእያትኪ ንታሕቲ እተሕርቕ።

ሕብረ- ቃል :- መፀለም፤ እተሕርቕ።

ትርጉም ሀ/ መፀለም ብዝብል።

ሀ.ሰሙ፡- ናይ ፃህፉይ ዓይነት፣ ፀረ መሸላ።

ለ. ወርቁ፡- ሽም መጥፍኢት፣ መማረሪት ሱኽ ኢላ ሽምካ እተጥፍእ

ትርጉም ሀ/ ሰሙ፡- አመንሚና እተጥፍእ፣ ናብ ምድራች እተበፀሕ።

ለ/ ወርቁ፡- እተናድድ፣ እተበሳጩ ወዘተ።

- 9. ምድሪ ከይመለየ ከይፃረበት ፀሓይ፣ ዝነ ንኺድ ምሳና በልንፃናይ።

ሕብረ- ቃል ፡- በልንፃናይ።

ሀ.ሰሙ፡- ሓቢርና ንኺድ፣ ምሳና ንፃናይ።

ለ. ወርቁ፡- ምሳና ንፃናይ ኢልካ በለን፣ ምሳና ንኺድ ይብለከን ኣሉ በለን።

- 10. ረጉድ ፈርሲ ዳንጋ ምንም ዘይድፈር፣ እንተኾነ'ውን ዓብይ ረጉድ ማእገር፣ ንቕንቕ፣ ምኒቕ የለን ወይከ ድሕር።

ቀዳማይ ሕብረ-ቃል፡ ረጉድ ማእገር።

ትርጉም ሰሙ፡- ግዙፍ ኣካል ዘለዎ፣ ሰውነቱ ምሉእ ዝኾነ።

ወርቁ፡- ብዙሕ ቤተሰብ ዘለዎ፣ ብዙሕ ወገን ዘለዎ።

ካልኣይ ሕብረ-ቃል፡- ወይከ ድሕር።

ትርጉም ሰሙ፡- ምንም ኣይንቀሳቐስን፣ ምንም ድኣ ይርጉድ እምበር ኣይፈርሕን።

ወርቁ፡- ዋላ እኳ በዓል ብዙሕ ወገን /ሓይለ/ ይኹን እምበር ምንም እንታብ ዓላማይስ ኣይለቕቕን፣ ኣይገድፍን።

- 11. ሩባ ኣይትሳገር ሩባ ነዊሕ ገረብ፣ ኣብ ዶብ ባሕሪ ዘላ ዓባይ መረብ።

ሕብረ- ቃል ፡- መረብ።

ትርጉም፡- ናይ ሩባ ሽም።

ሀ.ሰሙ፡-ኣብ ዶብ እትርከብ መረብ እትበሃል ዓባይ ሩባ።

ለ. ወርቁ፡- ኣብ ባሕሪ ውሽጢ ዝተሰርሐት ካብ ገመድ ዝተሰርሐት ናይ ዓላ መትሐዚ /መፃወዲያ/

- 12. ርኢኻዶ! ፅቡቕ እንትንምነይ፣ ሎሚ ነፃኻ ፅባሕ ነፃይ።

ሕብረ- ቃል ፡- ፅባሕ

ሀ.ሰሙ፡- ፅቡቕ ትምኒት ምምናይ ንቐፃላይ ህይወት።

ለ. ወርቁ፡-ፀብሒ ንፃይ ፀብሐለይ።

ካልኣይ፡ ትርጉሙ እንትጠብቕ እንተሉ ድማ፡-

ተረፍ ዝብል ትርጉሙ ይህበና /ዝተጀመረ ነገር መመረቕን ፈፍሪኡን ምስ ተበልፀ ዝተርፍ ሓተላ ፀብሒ ማለት እዩ፣ ንቐፃላይ መፃልቲ /ዕለት/።

- 13. ሰተት ኢለ ከድኩ ናብ ጉረቤት፣ መኅኅ ኣጉደ እንጀራ ክሰንከት።

ሕብረ- ቃል ፡- እንጀራ።

ትርጉም፡- ዝብላዕ ዕለታዊ ምግብ።

ሀ.ሰሙ፡- መኅኅ ኣጉደካ እንጀራ ምሰንካት።

ለ. ወርቁ፡- መስርሕኻ ኣዋዲድካ ሃፍትኻ ምብሳል።

- 14. ለኸ ኢልካ ተቐመጥ ኣብ ዝኻ ዓሪፍካ፣ ናይ ወለዲ ሰሑል ጎራደ ከይሓርደኩ።

ሕብረ- ቃል ፡- ሰሑል።

ትርጉም፡- ሀ.ሰሙ፡- ዝተሳሕለ ጎራደ፣ ወለዲ ናብ ኩናት ክኸዱ እንተለዉ ዝተቀምሉ ዝነበሩ መሳርሒ።

ለ. ወርቁ፡- ወዲ ህዝቢ ዝኾነ ንህዝቢ ክብል ኣብ ቅኑዕ መትከል ዝተሰውእ ሓቀኛ ኣቦ።

15. ስጋ እንደ በሊዓ ተሰይሞ ሰቲያ ሚሳ፣
 እየለትዋን ዝገዛ ጎዳን እያ ንሳ።

ሕብረ-ቃል ፡ ጎዳን።

ትርጉም፡ ሰፋሕ፣ ረጓድ።

ሀ.ሰሙ፡-ሰሰ ዝረጎደት እዙ ዝገዛ እየለትዋን።

ለ. ወርቁ፡- ኩሉ ዝሓልፈላ ጎደና /አውራ/ መንገዱ እያ /ኩሉ ዝኸደላ/

16. ሸዊት ዓልቦ ናይ መስከረም ለምለም፣
 ብማዕዶ ብሕብሪ ኩሉ ቀይሕ ፀሊም፣
 እንትረእ ኮይኑ የዕዳ ሕብሪ ሰገም።

ሕብረ-ቃል ፡ የዕዳ።

ሀ.ሰሙ፡- ናብ ምሽዋት ዝበፀሐ ናይ ቀውዒ ሰገም /ሕብሪ/።

ለ. ወርቁ፡- መብዝሕትኡ መንእሰይ ፈረንጂ ክኾን እየ ኢሉ ብዙሕ ከምዝፅዕር /ናይ ፈረንጂ ባህርይ/

17. ሽዑ እያ ዝሸለኸት ብመንጎ ዋላኹ፣
 ዓርክይ 'ዶ መሓዛይ ክብለካ ክለኹ።

ሕብረ-ቃል ፡ ዓርክይዶ መሓዛይ።

ትርጉም፡ መስታይ።

ሀ.ሰሙ፡- ዓርክይ መተዓቢተይ፣ ማንዛይ።

ለ. ወርቁ፡- እቲ ጓደኛይ ከምሓዛ እምበር መን ክልኪልዎ፣ ነቲ ጓደኛይ ንሳ ዓርኩ ከምኮነት።

18. ቀደም ብቐልዓይ ዝተኸልከዎ ብዋዛ፣
 ሽታ ፅጌረዳ መዓዛ'ላትኒ ኣብ ዝገዛ።

ሕብረ-ቃል ፡ መዓዛ።

ትርጉም፡- ፅቡቕ ደስ ዝብል ሽታ፣ እእምሮ ዝሰሕብ ሽታ።

ሀ.ሰሙ፡- ኣብ ዝዛይ ፅቡቕ ሽታ ዘለዎ ተኸሊ'ላትኒ።

ለ. ወርቁ፡- መዓዛ ትበሃል ፍቕረኛ ኣላትኒ ኣብ ዝገዛ።

19. ቀደም ነበረ'ምበር መቐነት እንተይፈትሐት፣
 ሕዚ ድኣ እንታይ ክኾን የሕሊ ምስሰኽተተት።

ሕብረ-ቃል ፡ መቐነት እንተይፈትሐት፣ የሕሊ ምስሰኽተተት።
 ቀዳማይ ትርጉም፡- መቐነት እንተይፈትሐት።

ሀ.ሰሙ፡- መቐነታ እንተይፈትሐት፣ ቅናታ እንተይኣስሕለሐት፣ ብጥብቐ።

ለ. ወርቁ፡- ምስሰብኣይ ከይተራኽበት /ሕጋ ከየውሰደት ከላ/

ካልኣይ፡- የሕሊ ምስሰኽተተት ብዝብል።

ትርጉም፡- ሀ/ ሰሙ፡- የሕሊ ናብ ምድጃ ምስሰቐሰት፣

ለ/ ወርቁ፡- ጌጆ ምስወፀት /ሓዳር ምስሓዘት/

20. ቀደም ዝቐረየ ብዘመን እኒ እኒ፣
 ዕረፍ ከይትውቃዕ ብፀሊም እምኒ፣
 ክትጉይ ከሰኻ ኢልካ መሓውር ኣለኒ።

ሕብረ-ቃል ፡ መሓውር

ሀ.ሰሙ፡- ኣብራኽ፣ ናይ ሰውነት ክፍሊ።

ለ. ወርቁ፡- ሓገዝ፣ ደጀን፣ ረዳት፣ ተወላኺ ሓይሊ፣ ስርዒታዊ ምንቅለቻሉ።

21. በላ ድኣ ! ኪዳናይ ውዓ፣
 ኣርኪብክን ዲኽን ተጋይዓ፣
 ሓድሽ ቀምሽ ለቢስክን ትመዓ።

ሕብረ-ቃል ፡ ቀምሽ።

ትርጉም፡- ናይ ሰበይቲ ክዳን።

ሀ.ሰሙ፡- ሓድሽ መጋዩዒ ክዳን ምኽዳን /ምልባስ/።

ለ. ወርቁ፡- ሓድሽ ናይ መዓርግ ቅፅል ለም፣ ሽምካ ምቕያር።

22. በል ድኣ ፅናዕ ብሃይማኖትካ፣
 ላዕሊ ታሕቲ የለን ቀለበት ኣሊርካ።

ሕብረ- ቃል :- ቀለበት።

ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- እብ ኢድካ ቀለበት ገደርካ ንዋን ነዘን ኣይትበል።

ለ. ወርቁ:- ቃል ኪዳን ምስእተካ ወስለትለት ኣይትበል።

23. ቤት ፍርዲ ዝሃዐ ቆፀሮ እንትበዝሕ፤

እብ'ዛ ዓለም ኩሉ የለን ዘይፈርሕ፤

ዕድመይ ዶ ዕድመካ ይነውሕ።

ሕብረ- ቃል :- ዕድመ።

ትርጉም:- ናይ ዓመታት ቁፅሪ፤ ዓውዲት፤ ቆፀሮ ወዘተ።

ሀ.ሰሙ:- እብ'ዙ ዓለም'ዙይ ዝተቐመጥናዮ ዓመታት ናተይዶ ናትካ ይበዝሕ።

ለ. ወርቁ:- ናይ ሞት ዓውዲት ናተይዶ ናትካ? ይቐርብ።

24. ብሰላም ክነብር ምስ ደቀይ ኣቴተይ፤

እይክኣልኩን ኣነ ኣፍሪስዋ ገዛይ፤

እዝርጉም ዕቡድ ሰይርዋ ሞራለይ።

ሕብረ- ቃል :- ሞራለይ።

ትርጉም:- ቃስታን ሞሮን ዝሸከም ወራዲ።

ሀ.ሰሙ:- ቃስታን ሞሮን ዝሸከም ወራዲ ምስባር።

ለ. ወርቁ:- ናይ መላእ ህዝቢ ስነ- ኣእምሮ ምትንካፍ /ምብፅባፅ/

25. ብዓይነይ ከይርኢ ህማለኒ፤

ብእግረይ ከይከይድ ማሕለካ ሓዘኒ።

ሕብረ- ቃል :- ማሕለካ።

ትርጉም:- መተዓናቕፊ፤ መተሓናኸሊ።

ሀ.ሰሙ:- ምራን /መዓድ/፤ ገመድ ከንቀሳቕስ ዘይኸእል።

ለ. ወርቁ:- ቃል ኪዳን፤ መሓላ፤ ናይ ስምምዕነት ቃል ኪዳን።

26. ተመርህ እንጀራ ረኺበ፤

ምስ እሕዋተይ በሊዐ ፀጊበ።

ሕብረ- ቃል :- ተመርዐ፤ ፀጊበ።

ትርጉም:- ተመርዐ፤ እተፀብሐ፤ ፀብሐ ዘለዎ፤ ፀጊበ እእኺለ፤ ምኽኣል ስኢነዮ።

ቀዳማይ ሀ.ሰሙ:- ዝተፀብሐ እንጀራ ምርካብ።

ለ. ወርቁ:- ዝተዳለወ ሃብቲ ምርካብ።

ካልኣይ ሰሙ:- በሊዐካ ምፅጋብ።

ወርቁ:- ብዝረኽብኩሉ ሃብቲ ፊዕ ፊዕ ምባል፤ ትዕቢትን ካልእ ነገርን ምምፃእ።

27. ተማሪሐን እንትኸዳ ሓሙሽተ ሰበይቲ

ልበይ ተወሊዳ በታ ከዘነይቲ።

ሕብረ- ቃል :- ከዘነይቲ።

ትርጉም:- ናብዙይ ወገን ዘላ፤ ነጀው ዘላ፤ በዙይ መዳይ ዘላ፤ ነዘው መዳይ ዘላ።

ሀ.ሰሙ:- በዛ ነዘወይቲ ሰበይቲ ልበይ ተወሊዳ /ተማሪኽ፤ ብጣዕሚ ደስ ኢላትኒ/

ለ. ወርቁ:- በታ «ዳማ» ሰበይቲ ልበይ ተማሪኽ።

28. ተኸሊ ተኸለዎ ምስ ዓምበበት፤

ብዕሊ ብኸብሪ፤ ምስ ተሰናድእት፤

ክትህብ'ውን ፍረ ምስተዳለወት፤

ሓሰኻ በልዓ እብታ መርዓት ዓይኖ፤

ተረፈት'ውን ብኸንቱ መኸኖ።

ሕብረ- ቃል :- መርዓት ዓይኖ።

ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ናይ እኸሊ ዋና እካል፤ ፍረ ክህብ ዝኸእል ናይ ተኸሊ እካል።

ለ. ወርቁ:- አብ ናይ ዋና ፍረ ምሃብ ጊዜኣ ካብዙ ዓለም እዙይ ብዋት ተፈለየት::

29. ትማሊ ርኢዮ እንትፀዋ ዕዋ፤
እንዳ መሸታ'ውን እንቲሰቲ ሰዋ፡፡

ሕብረ-ቃል :- መሸታ::

ትርጉም:- ቤት መስተ::

ሀ.ሰሙ:- አብ ቤት መስተ ሰዋ እናስተዋ፡፡

ለ. ወርቁ:- ምስት /ምሸት/ ኣቢሉ እንተወፅኦ ሰዋ እንዳስተኹ እንተለኹ ርኢዮ፤ እንትሰርቃንተሎ፡፡

30. ነጋዳይዶ ክብለካ፤ ሓረስታይ በረኻ፤
ኣነ እንትጉዓዝ ኩሉሻዕ ምሳኻ፤
ኣይፈለጥኩን ነይረ ወይለይ ኣይተመንዲኻ፤

ሕብረ-ቃል:- ኣይተመን ዲኻ፡፡

ትርጉም ሀ. ሰሙ:- መን ትበሃል ሽምካ መን ይበሃል፡፡

ለ. ወርቁ:- ናይ በረኻ ኣራዊት እንዲኻ፤ ህይወት ዘሕልፍ ኣራይት /ተመን/

ካልኣይ ትርጉም

ሕብረ-ቃል:- ኣይተመንድኻ፡፡

ሀ.ሰሙ:- ኣይፈለጥኩን፤ መን ምዃንካ ብርዱእ ኣይፈለጥኩን፡፡

ለ. ወርቁ:- ተንኮለኛ ኢኻ፤ ክፉእ ኢኻ፤ ዓቕሚ እንተረኺብካ ኣይተሕንዱን፡፡

31. ናይ ሃይማኖት ኣቦና ፀበል እንተጠምቐ፤
መሓሪ እዮም ወይከ ዘይጓድኡ፡፡

ሕብረ - ቃል:- መሓሪ፡፡

ትርጉም:- ይቕረታ ምግባር፡፡

ሰሙ:- ምሕረት ዘውርዱ፤ ጥዕና ዘምዕኡ፡፡

ወርቁ:- ብስሩ ዘይቕየሙ፤ ርህሩህ፤ ደጊ እዮም፡፡

32. ናብ እንዳ ኣቦይ ገ/ኣምላሽ መርዓ፤
እታ ፈላሲት ዊን ምስበለቶም ተፀዋዓ፡፡

ሕብረ- ቃል :- ዊን፡፡

ትርጉም:-ትዝ፤ ምዝካር፤ ምስትዋስ ወዘተ፡፡

ሀ.ሰሙ:- ምስዘከርዋ እታ ፈላሲት ዓዲሞማ፡፡

ለ. ወርቁ:- ቃሕ /ደስ/ ምስበለቶም ፀውዑዋ፡፡

33. ናይ ዓዲ ታሪሽ ከጥፍእ ንጥፍኣት ዝዓለመ፤
ብናይ ኣዕራብ ወረ እዝኑ ዝፀመመ፤
መሲሉና ነይሩ ዝተማህረ ፍልጠት ዝቐሰመ፤
ኮይኑ ተረኺቡ ትርጉም ዘይብሉ ፊደል ሓለመ፡፡

ሕብረ- ቃል :- ሓለመ፡፡

ሀ.ሰሙ:- ሕልሚ ምሕላም፤ ትርጉም ዘይብሉ፡፡

ለ. ወርቁ:- ምንም ፍልጠት ዘይብሉ ገና ሀ'ለ'መ እናበለ ፊደል ዝቐፅር ምስ ፍልጠት ብደምቢ ዘይተራኸበ፤ ጀማሪ፤ ብፍልጠት ዘይበሰለ፡፡

34. ናይ ግድት ውፃእ ውረድ ኩሉ ምስሓለፈ፤
ሰላም ራህዋ፤ ተረኺቡ ኩሉ ምስኣዕረፈ፤
ዓፈና፤ ሞት ሽግር፤ ሰደት ምስተቐርፈ፤
ንሱ እዩ ነይሩ ግርማ ናይ ብዖቱ፤
ብሕኒን ብማዕዶ ዘርዓደ ፀላእቱ፤
ንሱ እዩ ነይሩ ሓዩሎም ብሕቱ፡፡

ሕብረ- ቃል :- ሓዩሎም

ትርጉም ሀ.ሰሙ:- ሓዩሎም ናይ ህዝቢ ወገን ተቓላላይ፤

ለ. ወርቁ:- ኣይከኣልዎን፤ በርቲዕዎም፤ ካብ ዓቕሞም ንላዕሊ ኮይኑዎም፡፡

35. ንህቢ ዘይብሉ መዓር ምስረኽብና፤
ባዕልና ብምልዓል ወለልኡ ምስበላዕና፤
ግርም ኢልና ንኢድና አመስሊንና።

ሕብረ-ቃል :- ንኢድና።
ትርጉም:-ይበል ! ኢልና ናእዳ ሂብና።
ሀ.ሰሙ:- ዕቡቕ፤ ጥዑም ኢልና ናእዳ አቕራብና።
ለ. ወርቁ:- ብዘይ ምንም ገለ ገደብ ለለ ዝበላዕና ንናይ ባዕልና
አእዳው አመስሊንና።

36. ንላ እያ ፀብሒ ማርታ ዝሰርሓታ፤
ናይ ሓቂ ዕርዲ፡ ቅመም ዝተሓወሰታ /ዝአተወታ/።

ሕብረ-ቃል :- ዕርዲ።
ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ዕርዲ ናይ ቅመም ዓይነት፤ ንብዙሕ ነገራት
ዘገልግል።
ለ. ወርቁ:- ዕርዲ ድፋዕ፤ መከላኸሊ፤ ሽፋን፤ ቅኑዕ መትከል
ማርታ ንላ ሀዘቢ ዝተቐለለትላ ቅንዕቲ መትከል።

37. ንገዝእ ከደት ርእሳ ድፍእ አቢላ፤
ቀልጢፍካ አይትምፀፀ እኸሊ ቅፅፅ ኢላ።

ሕብረ-ቃል:- ቅፅፅ ኢላ።
ትርጉም ሀ.ሰም:- ሀልኸ፤ ንሕንሕ፤ ውድድር ወዘተ።
ለ. ወርቁ:- ብርጥጥ ኢላ፤ ኮሪዓ፤ መሊእ፤ ንፍሕ ኢላ፤
ተቐብቂባ።

38. ንቕሎ ኮነ ከዓ ናብ ባድመ፤
አርኪብካ በሎ ነቱ ዝሃደመ።

ሕብረ-ቃል :- ዝሃደመ።
ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ዝኹየየ፤ ዝፈርሐ፤ ዝበጀቦጀ።

- ለ. ወርቁ:- መከላኸሊ ድፋዕ ዝሰርሐ፤ አብ ውሽጢ ድፋዕ
ዝአተወ፤ /አብ ውሽጢ ህድሞ ዘሉ/ ተንኮል ዝፈሓሰ።

39. አለኹም እንዲኹም ምክኢል ገብርኢል፤
ልቢ እንትሓሰብ መዓንግ እንትቐሰል፤
ገዲፈዮ አነስ ፈርገጥገጥ ይበል።

ሕብረ-ቃል :- ፈርገጥገጥ።
ትርጉም:- ይረማሕ ይጠንጠን፤ ይራሕራሕ።
ሀ.ሰሙ:- ይጠንጠን ድኣ'ምበር አነስ ገዲፈዮ እየ።
ለ. ወርቁ:- ጭንከት ይሓዝ፤ ፃዕራሞት ድኣ ይሓዝ'ምበር አነስ
ገዲፈዮ እየ።

40. አበይ ኢሎሙስ አብ ዝሃ፤
አብእ አብታ ሓወልትና።

ሕብረ-ቃል :- ኢሎሙስ።
ትርጉም:- አብ ምንታይ ኢሎ ኢሎም ሓተቁ።
ሀ.ሰሙ:- አበይ ኢሎ ኢሎም፤ አብ ዝሃ ዝብል መልሱ ረኸቡ።
ለ. ወርቁ:- ጅግና ወድ ሀዘቢ «ሙስ» አበይ'ሎ በሎ።

41. አብ ቢሮ የለዋን ወይዘሮ ብርኽቲ፤
ኩሎ ሻዕ ስለ ዝወፃ ዕረፍቲ።

ሕብረ-ቃል :- ዕረፍቲ።
ትርጉም:- ተንፈስ ምባል።
ሀ.ሰሙ:- ኩልሻዕ አብ ናይ ዕረፍቲ ጊዜ ይዞራ እየን /ኮፍ
አይብላን/።
ለ. ወርቁ:- ካብዚ ዓለም እዙይ ገሞት ተፈልየን እየን
/ሞይተን'የን/።

42. እብ ወለን መንገዲ ተኸለያ ወይኒ፤
- ንጉሆ ምሽት እንትራላ ብዓይኒ፤
- ሓላፊ መንገዲ ኩሉ ዘይቕኒ፤
- ሽምጥጥ ጉምጥጥ እንዳበለ እትኪሩኒ።

ሕብረ- ቃል ፡ ወይኒ፤ ሽምጥጥ ጉምጥጥ።
ትርጉም፡- ሀ.ሰሙ፡- ወይኒ ናይ ተኸሊ ዓይነት።
ለ. ወርቁ፡-ናይ ሰበይቲ ሹም /ወይኒ እትበሃል ሰበይቲ እላትኒ/
ካልኣይ ትርጉም፡- ሽምጥጥ ጉምጥጥ ብዝብል ቃል፡-
ሀ.ሰሙ፡- ሽምጥጥ ጉምጥጥ፡- ካብታ ዝተኸልከዎ ወይኒ ሓላፍ
መንገዲ እንዳበልህ ሃዊኹኒ።
ለ. ወርቁ፡- እንዳሓመዮ አዮቕምጥን ኢሉኒ።

43. ኣብታ ሸዊት መሸላና፤
ኣብታ ለምለም ኣዝመራና፤
እተን ደቀይ እንዳ ሃለዋ፤
የላን! ሓንቲ ዒፍ ዝብልዋ።

ሕብረ- ቃል ፡ ሃለዋ፤ ዒፍ።
ቀዳማይ ትርጉም፡- ሃለዋት ምህላው፤ ምንባር፤ ዒፍ ክንፊ ዘለዋ
በራሪት እንሰሳ።
ሀ.ሰሙ፡- እተን ደቀይ ሰለዘለዋ ዒፍ ኣይተኣቱን።
ለ. ወርቁ፡- ብህይወት እንድሕር ነይረን /ፀኒሐን/ ምንም ዒፍ
ኣይትህሉን።
ካልኣይ ሰሙ፡- ዒፍ እትበሃል ነገር ኣይትህሉን።
ወርቁ፡- ወራሪት ሻዕቢያ ናብታ ለምለም ዓድና ኣይትኣቱን።

44. ኣቦኻንተሓልፍ ብወረ ብዛንታ፤
ተፃወት ብዕሊ ናይ ኣውርስ ፀወታ።

ሕብረ- ቃል ፡ ኣውርስ፤ ወርስ።
ትርጉም፡-ናይ ተምቤን ባህላዊ ፀወታ፤ ወፊያ፤ ትውፊት።
ሀ.ሰሙ፡-ኣውርስ ዝተባህለ ባህላዊ ፀወታ፤ ምፅዋት።

- ለ. ወርቁ፡-ናይ ቤተሰብካ ዘሎ ሓድግታት ብደምቢ ተኸታተል
ናይ ወለድኻ ጅግንነት ሓዝ ከም ወለድኻ ኹን።

45. እነ ሰብኣይ ንሰኺ ሰበይቲ፤
እየሕድረክን ሎም ለይቲ።
ሕብረ- ቃል ፡ ኣየሕድረክን

ትርጉም፡- ከጥፍኣኪ እየ፤ ክቐትለኪ እየ፤ ንሕንሕ።
ሰሙ፡- ወይ እነ ወይ ንሰኺ ክትሓድርያ እምበር ኣይንተሓደርን።
ወርቁ፡- ብዶታዊ ርክብ /ግብረ ሰጋ/ ርክብ ሎም፡፡ ንግዲ ምላይ
ኣይትሓድርን።

46. እነ እይከኣልኩን ኣቢዩኒ እዩ ልበይ፤
እንትሓሰቦ እንተሰተንትኖ ብናይ ዓለም ሃለዋተይ።

ሕብረ- ቃል ፡ ዓለም።
ትርጉም፡- ሀ.ሰሙ፡- ናይዙ ዓለም እዙይ ናብራ።
ለ. ወርቁ፡- ዓለም ብዝተባህለት ሰበይቲ ልበይ ኣይከኣለን።

47. እነ እንትመፅእ እበይ ነይርኪ፤
ኣብ ገዛኺ መዒእ ሰኢነኪ።

ሕብረ- ቃል ፡ መዒእ ሰኢነኪ።
ትርጉም 1. ሀ. ሰሙ ዘዋሪት እያ፤ ኣብ ገዛእ ኣይትርከብን
ለ. ወርቁ፡- ምስ በዓል ገዛእ ዘለዋ ፍቕሪ ፅኑዕ ኣይኮነን፤ ወይ
ድማ ካልኣት ሰብኣት ትጥምት እያ።

48. እነ ዝብሎ ካልእ ንሳ እትብሎ ካልእ፤
ኣእዛና ሸጉራ ስኺላ ክትበልዕ፤
ክሉ ዘወር ትብል ንኹል ሻዕ፤
ብያ ነጥፊእያ ካብዛ ድፋዕ።

ሕብረ-ቃል :- ተዓሚተን።

ትርጉም:- ስልም አለን፤ ቋሕ ዘይምባል።

ሀ.ሰሙ:- ንሱ እንትህርስ ንሰን ቋሕ አይበላን።

ለ. ወርቁ:- ትኻስ ምስወሰዶ ተዘፈኒን፤ ተወሲደን፤ ተዘሚተን።

56. አይ ዝዚፋ እንድያ ኮይና ከምንእ፤

ቁም ነገር ዶ እለዋ'ዛ ቆልዓ?

ሕብረ-ቃል :- ቁም ነገር።

ትርጉም:-እንደበት፤ እዞ።

ሀ.ሰሙ:-ጊዜ መርዓ ሓሊፍዎ እዩ'ዎ እንደበት እለዋዶ ትብልዋ?

ለ. ወርቁ:-እዛ ቆልዓ ዓቢያ እያ ክብረ ንፅህንእ ትህሉዶ?

57. አይደሓኖምንድዮም? አበይ ሃፍቱ፤

ምስ ብላይ ጨርቂ ዝፃወቱ።

ሕብረ-ቃል :- ብላይ ጨርቂ።

ሀ.ሰሙ:- ዝአረገ ክዳን እገልግሎቱ ዘእኸለ።

ለ. ወርቁ:- አረጊት ቀላል ሸርሙጣ፤ ምስ አረጊት ዘማ።

58. አዶ እያ ሓብሓቢት አባዲት ዝኖ፤

እንትንጠሚ፤ እንትንፀምእ እተናድየና፤

ንሳ እያ አዶ ሓላፊት ኩላትና።

ሕብረ-ቃል :- ሓላፊት፤ ኩላትና።

ቀዳማይ ትርጉም:- ሓላፊት ዝብል ቃል ብምውሳድ።

ሀ.ሰሙ:- ሓለጃና፤ መራሒትና ንሳ እያ።

ለ. ወርቁ:-መዋቲት እያ፤ ነባሪት አይኮነትን።

ካልኣይ ትርጉም:- ሓላፊት ኩላትና /ዝብል ብሓንባእ ብምውሳድ/

ሀ/ሰሙ:- ናይ ኩላትና መራሒት ንሳ እያ አይደና።

ለ/ ወርቁ:- ኩላትና መወትቲ ኢና፤ ነበርቲ አይኮናን።

59. እቱ ሓደ ብገርሁ፤ እቱ ሓደ ብጉርሑ፤

ሞት ስበዘሎ መቓብር ሰሪሑ።

ሕብረ-ቃል :- መቓብር።

ትርጉም:- ስብ ምስ ሞተ ዝቕበረሉ ዝተኳዕተ መሬት።

ሀ.ሰሙ:- እንትመውት እንተሎ ዝቕበረሉ ቦታ ኩዲቱ /መልግብ ሰሪሑ/።

ለ. ወርቁ:- ምፍልላይ ስለዘሎ ተንኩላት ፍሒሉ /እሊሙ/።

60. እንታብ እኸሎም ተልዲልና ናብ እንዳየሱስ፤

ወጋሕታ /ኣልማሕታ/ ሰንበት ንኸነቕድስ፤

እንን መሓዛይን ብእግሪ እንትንግስግስ፤

ረኺብናዮ ድእ እቱዘይተፃዕነ ፈረስ።

ሕብረ-ቃል :- ፈረስ።

ትርጉም:- ሰማዳ እንሰሳ፤ እንሰሳ ዘቤት።

ሀ.ሰሙ:-ፅዕነቱ ዘርገፈ ፈረስ ረኺብናዮ ነይርና።

ለ. ወርቁ:- ምንኩስንኡ፤ ክህነቱ ዘፍረለ ፈላሲ /መነኮስ/ ቀሺ ወይ ከዓ ዲያቆን ረኺብናዮ ነይርና።

61. እንታብ ዝኸይድ ብፀላም ብለይቲ፤

ይሕሸኒድእ ብፀሓይ ቀትሪ መዓልቲ።

ሕብረ-ቃል :- ፀላም፤ ፀሓይ።

ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ፀሓይ እንናሃለወት ብብርሃን ምጉዓዝ

ይሕሸኒ፤ ገና እንተይፀልመተ።

ለ. ወርቁ:- ፀሓይ እትበሃል ጻል እያ ትሕሸኒ፤ ካልእ አይደልን

ፀሓይ ድእ'ምበር።

ካልኣይ ትርጉም

ሀ. ሰሙ:- ለይቲ አይኸድን ብቐትሪ እየ ዝጉዓዝ፤ ቀትሪ እዩ

ዝሕሸኒ።

ለ. ወርቁ:- እንታብ'ታ ፀላም እታ ቀያሕ እያ ትሕሸኒ፤
እንታብብ'ታ ፀላም እታ ቅያሕ እየ ዝመርፅ።

62. እንተ ዘረባ ከምእመፃፅእኻ፤
እንተ ወግዲዶ ከም ልብኻ።

ሕብረ- ቃል :- ልብኻ።

ትርጉም:- ናይ ደም ዝውውርን ምሕላብን ሞተር ዝኾነ ናይ
ሰውነት ክፍሊ።

ሀ. ሰሙ:- ፀወታ፤ ወግዲ፤ ሰሓቕ እንተ ደሊኻ ከምድላይካ፤ ቃሕ
ከምዝበሰካ።

ለ. ወርቁ:- እታ ዘተኻ ከም ክፍእኻ፤ ከም ተንኩልካ።

63. እንጀራ ቀሪብና ኩላትና ሓቢርና፤
በሰላም ብፍቕሪ እወዳት ኩላትና፤
ሓንቲ ጓል'ውን ንይራ እተባለፃና፤
ብልዑ፤ ብልዒ እናተበሃሃልና፤
ህንክት! እዛ መሶብ እናተሓጋገዝና።

ሕብረ- ቃል :- እተባለዐና።

ትርጉም ሀ. ሰሙ:- ምላና ኮይና አትምገብ፤ ምላና እትበልዕ።

ለ. ወርቁ:- እተባለሰና፤ እተናቐተና፤ ኩላትና እንደልያ፤
እንሰሰዐላ።

64. እንጀራ ኮይኑኒ እንትብል ላዕላይ ታሕታይ፤
ዕዳጋ ኮይና አላ ከላ አይትሓዘሰይ።

ሕብረ- ቃል :- አይትሓዘሰይ።

ሀ. ሰሙ:- ልቕቕሰይ፤ አይትተንክፊሰይ፤ ሃይ ሃይታ።

ለ. ወርቁ:- አይትቀየመኒ፤ ይቕፊታ ግበረሰይ።

65. እዋይ ! እንታይድእ ኩይና? ጉርዱን እኸሉን
ዘይፈለየቶ፤
ብሚሐዶ ብመንፊት ሓሒያቶ /ዘረቋቶ/

ሕብረ- ቃል :- ሚሐ።

ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- እየፀረየቶን፤ ጉርዱን እኸሉን አይፈለየቶን።

ለ. ወርቁ:- ሓሳዊት እያ፤ ምስጢር እይትሓብእን አይትፃቁርን።

66. እዛ በቕሊ ተገሪሓዶ? ትብላ፤
ጣጥ ፍርንጣጥ ትብል ዘላ፤
ልጓም ድእ ግበረላ።

ሕብረ- ቃል :- ልጓም።

ትርጉም:- ካብ ገመድን /መዲድን/ ሓፂንን ተዋሂዱ ዝተሰርሐ
መዕገቲ ፈረስ ወይ ድማ መዕገቲ በቕሊ።

ሀ. ሰሙ:- እታ በቕሊ ፍንጭራዕ ፍንጭራዕ ከይትብል መዕገቲ
ምግባር።

ለ. ወርቁ:- ሓፍ ሓፍ እንትበዝሕ ሰበይቲ አውዲቓትካ ከይትኸድ
ሕጋዊ ውዕል ምግባር።

67. ከመይ ዝበሉ ቀሺ እየም ተሰካር ዝሰመዱ፤
ዕርቂ እንተበልኩዎም ፍትሓት ኢሎም ከዱ።

ሕብረ- ቃል :- ፍተሓት።

ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- ተሰካር፤ ፀሎተ ሙታን፤ ምእንተ ዝሞቱ
ዝግበር ፀሎት።

ለ. ወርቁ:- ናይ ሓቂ ፍርድታት፤ አብ ርእሲ ሓቂ ዝተመርኮዙ
ሓቕታት የድልዩ እየም።

68. ከም ብርሃነ ዝበለ ዝፃወት ቀልደኛ፤
ፍፁም አይረእኹን አብ ከባቢና፤
ብፀወትእ፤ ብቀልዱ ከብድና ቆሊልና።

ሕብረ-ቃል :- ቆሲልና።

ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ብጣዕሚ ሰሒቆና ብቐልዱ፣ በፀዋትኡ ተሐጉሰና።

ለ. ወርቁ:- ጉሂና መዓንጣና ሓሪሩ ብንሂ፣ ደስ አይበለናን፣ አይቀለንናን።

- 69. ክሉ ነጥፍአዮም ለይቲ ቀትሪ ኢልና፣
ፍልሐ ወዲአማ ግድግዳ ገዛና።

ሕብረ-ቃል :- ፍልሐ።

ትርጉም:- ናይ ነፍሳት ዓይነት።

ሀ.ሰሙ:- ብፍልሐ ዝተበልህ ግድግዳ።

ለ. ወርቁ:- ተንኩለኛታት ውሽጣ ውሽጢ ህንፀት ዓድና አበላሸሞ።

- 70. ክረምቲ አንትአቱ አብ ጊዜ አዋን ተኸሊ፣
አነ ንዕዓ ንሳ ንዓይ አንትትሓሊ፣
ተኸሊ ክተክል ፈልሲ ኢለዎ ብዕሊ።

ሕብረ-ቃል :- ፈልሲ።

ትርጉም:- ናይ ተኸሊ ዓይነት፣ ክተክል ዝተዳለወ ተኸሊ።

ሀ.ሰሙ:- ዝተክል ናይ ተኸሊ ዓይነት አጥቢቐ ለሚነዎ።

ለ. ወርቁ:- አነ ክወልድ ንሰኺ መንኩሲ ኢለዎ።

- 71. ክረምቲ አንትአቱ ዝናም አንትወቅዕ፣
ሓረሰታይ እንትብል ላዕላይ ታሕታይ ሸላዕ በጣዕ፣
አይተራአዮን ክምሎም ዘመን አዝመራና፣
ይበላ ንዓና ይበላ ናብ አፍና።

ሕብረ-ቃል :- አዝመራና።

ትርጉም:- ሀ.ሰሙ:- ዝዘራእናዮ እኸሊ ሰለ ዝፀበቐ ናብ አፍና ዮበሎ።

ለ. ወርቁ:- አዝመራ አትበሃል ለበይቲ ንዓና ይበላ።

- 72. ክነጥፍአ ካብ ሰሩ በርቀኞና ምሒና፣
ዝበቄለ ፃህያይ ንቕሎ'ለና ንሕና።

ሕብረ-ቃል :- ንቕሎ አለና።

ሀ.ሰሙ:- ምሕዋ፣ ምጥፋአ፣ ምብራሰ፣ ምድምሳስ ወዘተ።

ለ. ወርቁ:- ምህዋኸ፣ ሰላም ምሰእን፣ ምርባሽ፣ ዕረፍቲ ምሰእን።

- 73. ክዳንክን ተኸደና ኩሕል'ውን ተኸሓላ፣
አዳነዬ መፀፀ ልውሰኸን ተለበላ።

ሕብረ-ቃል :- መፀፀ

ሀ.ሰሙ:- አዋን እንተይሓለፎ እቱ ልውሰ።

ለ. ወርቁ:- «ፀ» ዝተባህለ በዓል ቤትክን /ሰብአይክን/።

- 74. ወሊዳ ዶ ላሕመይ ፃዕዳ ብተይ፣
አነስ'ኳ ነይሩ ብሰሩ ትምኒተይ፣
ኩሉ ጊዜ ፀሊም ክትወልደለይ።

ሕብረ-ቃል :- ፃዕዳ፣ ፀሊም።

ትርጉም:- ፃዕዳ ሕብሪ፣ ፀሊም ፀሊም ሕብሪ።

ሀ.ሰሙ:- ኩሉሳዕ አታ ላሕሚ ፃዕዳ እንተይኮነሰ ፀሊም ብተይ ንክትወልድ ምምናይ።

ለ. ወርቁ:- ፈረንጂ ከይኮነሰ ሓበሻ /ፀሊም/ ክተዕቢ አለዋ ሃገረይ።
ኢርትራ፣ አጉል ፈረንጂ ዝኾነ ኢሳያስ ብምፍጣራ አሓዝን፣
ትኸክለኛ አፍሪካዊ መንፈስ ዘለዎ መራሒ ንክትረክብ አምነይ።

- 75. ወይ ጉድ ! አዝኹሉ መዓር አዝኹሉ ሸሻይ፣
እህም! አናህብ እንካ አለ። አብ ትግራይ።

ሕብረ-ቃል:- አናህብ።

ትርጉም:- ብጣዕሚ አናአሸተይ ዝኾነ ነፈርቲ ነፍሳት።

ሰም:- አብ ትግራይ አናህብ ምህሳዎም።

ወርቁ:- ጠንካራ ሰራሕተኛታት አብ ትግራይ ይርከቡ፣ ህርኩት ሰራሕተኛ ህዝቢ ትግራይ።

76. ወይ ጋዶ ! ዝገርም ነገር፤
በቐሊ ኣትሒ ዝካሰ ንቐማር።

ሕብረ-ቃል ፡- በቐሊ።
ትርጉም፡- ናይ ኣንሰላ ዓይነት፤ ለማዳ ኣንሰላ።
ሀ.ሰሙ፡- ከምትሕጃ /ዕርቡ/ ኣንሰላኻ ንቐማር ምትሓዝ።
ለ. ወርቁ፡- በዓልቲ ቤት፤ ስበይቲ፤ ስበይትኻ ንካልእ ምሃብ።

77. ወግዐኛ ኣየን ኢሎሙን ኣደይ ኢታይ መድሀን፤
ምስሰፈየለን ቆቢህን ሓስቓ ዲያቆን መስፍን፤
ኢለን መረቕኦ ብኣንደበተን ባዕለን፤
ተባረኸ ! ዝወደይ ዕድመ የሃብካ ኢድ ስሎሞን።

ሕብረ-ቃል፡- ኢድ ስሎሞን።
ትርጉም፡- ናይ ስሎሞን ኢድ።
ሰሙ፡- ጥበበኛ፤ ብልሃተኛ፤ ፈላጥ።
ወርቁ፡- ጠቢብ፤ ቡዳ፤ ሌባ፤ መልቲ፤ መጠፋፍኢ።

78. ወፅዓን ፀበባን ዝተቐወመ፤
ንሓቂ፤ ንራህዋ ዝቐመ፤
ተሓንጊጡ ናይ ሰላም ዕማመ፤
ሓየሎም ሓሊፉ ንባድመ።

ሕብረ-ቃል ፡- ሓሊፉ።
ትርጉም፡- ምጉዓዝ /ምኻድ/።
ሀ.ሰሙ፡- ሓየሎም ናብ ባድመ ከይዱ።
ለ. ወርቁ፡- ጅግና ወዲ ህዝቢ ሓየሎም ስለ ዓዲ፤ ስለ መርገዕ፤
ስለ ዶብ ዓዱ፤ ምእንተ ወፅዓ ህዝቢ ክብል እንዳተቐለስ ሞይቲ።

79. ዓበይቲ ኣኪብና ምኽሪ ንኸንረኩብ፤
ኢለኪ'ውን ነይረ በይዛኺ ንሓዘብ፤
በይዛኺ ኣይንህፀፅ ከይንኣቱ ኣብ ስበብ፤
ኣይሃበካንድኣ ኣእምሮ ዘሓሰብ፤
እንታይክ ነይሩና ብስሩ ዘራኸብ፤
ኣነ ልበይ ስሜን ንስኺ'ውን ደቡብ።

ሕብረ-ቃል ፡- ስሜን፤ ደቡብ
ትርጉም፡- ስሜን ናይ ቦታ ሽም፤ ዓቢይ ኅቦ፤ የማን፤ ቅኑዕ
ኣተሓሳስባ፤ ዝሓሸ ነገር። ደቡብ መልክእ ምድራዊ ኣቅጣጫ፤
ፀጋም፤ ሕማቕ ኣተሓሳስባ፤ ዘይቅኑዕ መትከል።
ሀ.ሰሙ፡- ኣነ ብዛዕባ ናይ ስሜን ኩነታት እንዳ ሓሰብኩ፤ ንስኺ
ድማ ስለናይ ደቡብ።
ለ. ወርቁ፡- ኣነ ቅኑዕ እንትሓሰብ ንስኺ ሕማቕ ትሓለቢ። ኣነ
ስለ ናይ ስሜናዊ ለላም ኩነታት እንትሓሰብ፤ ንስኺ ብደቡብ
ትዘርጊ፤ ኣነ ናይ ላዕለዎት ምሁራት ኣተሓሳስባ እንተቐርብ፤
ንሶኺ ናይ ደናቕር።

80. ዓይነይ ምስጠመተ ብማዕዶ ንዓኺ፤
ኣይመስለንን ነይሩ ብዘይካ ንስኺ፤
ዝወግሐ ዝመሲ'ውን መሬት፤
ፀሓይ እንትትዓርብ ምድሪ እንትፅልምት፤
ሎሚ ረኣኸም ምለጢረ-ነገሩ
ሰካሰ ንስኺ ሕራይ ኢኺ ብሰሩ።

ሕብረ-ቃል ፡- ሕራይ።
ትርጉም ሀ.ሰሙ፡- እኺ በሃሊት ንኹሉ እምቢ ኣይትፈልጥን
ለ. ወርቁ፡- ምራፅ ኢኺ፤ ሕማቕ ኢኺ፤ ለላይ ኢኺ፤ ፍንፋን
ኢኺ።

81. ዓይነይ እምበይ ልበይዶ ሃሪሳ፤
ጠስሚ ሓጀር ላሕመይ ኣብ ከውሒ ፈሲሳ።

ሕብረ- ቃል :- ከውሒ።
 ትርጉም:- ጠንካራ እምነ።
 ሀ.ሰሙ:- ናይ ሓጀር እተባህሉት ላሕመይ ጠስሚ እብ ጠንካራ እምነ ፈሲሱ።
 ሰ. ወርቁ:- እዶ ብዙሓት ብሄር ብሄረሰባት ኢትዮጵያ ዝገበረቶ ቁምነገር ከንቱ ቀርዩ።

82. ዕርፊ ክይሰበር፣ ክርፈስ ክይብጠስ፣
 ኣስፍል ኣብልዋ ዓርክይ ቀስ ብቐስ፣
 መስርዕ ተራራ እላ ክመይልካኽ ክሕረስ።

ሕብረ- ቃል :- መስርዕ ተራራ።
 ትርጉም:-ናይ ማሕረስ ናውቲ /ዝተዋደደ መስርዕ/።
 ሀ.ሰሙ:-ኣእሪዩ ዘይተረገወ መላርሕ፣ ዝተዋደደ እናስርሐ ዝርከብ ናውቲ።
 ሰ. ወርቁ:- እታ ዕላማ ወጥሪ ስለዝበዝሓ ነገራት ምምዕርራይ የድሊ።

83. ዕነ ብምምልኣ እታ መረባኻ፣
 ክፊይ ክይሕዝን እተን ከፍትኻ፣
 እኖኻ ስለዝ ሓሰኻ ደምበኻ።

ሕብረ- ቃል :- ስሰዚ ሓሰኻ።
 ትርጉም:- ዛዕባ እቲ ሓሰኻ ደምበ።
 ሀ.ሰሙ:- ብዛዕባ እቲ ሓሰኻ ደምበ እኖ ደም ነቢዓ።
 ለ. ወርቁ:- ሓሶት ስለዝተዘረበካ እኖ ደም ነቢዓ።

84. ዘርኢ ፀሃይ የለን ሓሊፋ ክረምቲ
 ምቕፃር እንትከኣል ኩሎም ክዋኸብቲ
 መስክረም ብሒቱ ክጅመር ትምህርቲ
 ተምሃሮ እንትኸዳ ተሰይ ዘን ዓበይቲ።

ሕብረ- ቃል :-ተምሃሮ።

ትርጉም:- እብ ትምህርቲ ዓሰም ዘለዎ ተምሃሮ።
 ሀ.ሰሙ:- እተን ዝመሃራ ምስተን ዓበይቲ እንትኸዳ /ዓበይትን ተምሃሮን ሓቢረን እንትኸዳ/
 ሰ/ ወርቁ:- እተን ዓበይቲ እንተይቀረየ እንትኸዳ እንተሰዋ ክትመሃሮ እሰካ።

85. ዘይተገብረ'ምበር ዘይተፍሓስ ዶሎ
 ፀባ ዶ መሲልካ ይኸውን ፀሰሎ።

ሕብረ- ቃል :- መሲልካ።
 ትርጉም:- ብመልክዕ ምምሳል /ተምሳሌት/
 ሀ.ሰሙ:- ፀባ ናይ ፀሎሎ መልክዕ ብምንም ተእምር የብሉን።
 ለ. ወርቁ:- ፀባ ፀሎሎ ይመስል'ዩ ኢልካ ምስሊ እንተቐረብካስ ዘይኸውን ነገር እዩ።

86. ዝተማህረ ሰብ ኣብ እዋንና ሕዚ፡
 ስሰተረዳእኹ ምንም ዘየዋዚ፣
 ተላዲላ ኣለኹ በቲ በለ በዚ፣
 ጉራደይ መዚዘ ፀላእተይ ክጋዚ፣
 ፊደላት ቆፂረ ክኸውን ኣግኣዚ።

ሕብረ- ቃል :- ኣግኣዚ።
 ትርጉም:- ፊደል፣ ቁፅሪ ፊደል ሓሊፍካ ናብ ምግእዝ ምብፃሕ።
 ሀ.ሰሙ:- ፊደል ቆፀራ ሓሊፍካ ትርጉም ዘሰዎ ቃል፣ ሓረግ፣ ኣረፍተ ነገር ወዘተ ምግእዝ /ምንባብን ምትርጓምን ምጅማር/
 ሰ. ወርቁ:- ናይ ህዝብን፣ ዓጹን ወፅዓ ተረዲኡ ንወገኑ ዝሞተ ኣግኣዚ ጅግና ወዲ ህዝቢ ኣስር ክኸተል እዩ።

87. ዘይክኣል የለን ዘይፅወር፣
 ዘይተገብ'ምበር የለን ዘይንገር፣

አንዳበልካ ሃሰሰ ሸዊት ዓተር።

ሕብረ- ቃል ፡ ሸዊት ዓተር።

ትርጉም፡- ናይ ዓተር በፅሑፍ ጭበጥ።

ሀ.ሰሙ፡-ናይ ዓተር ሸዊት እናደላለሽ ምብላዕ።

ለ. ወርቁ፡-ገና አፍላ ወጣት /በፅሑ/ ዝኾነት እናረእኝ ምጭባጥ /ምዕታር/።

88. ይብሉኒዶ? ክብል ሰረይ አኒሒያ፤
 እንተኾነ'ውን እታ በዓልት ቅያ፤
 እዛ ሓፃር ሰረይ ሕሩም ከይድርብያ።

ሕብረ- ቃል ፡ ሓፃር ሰረይ።

ትርጉም፡-ዘዕጠኝ ናይ ወዲ ክዳን፤ ናይ ወዲ መሰለዪ ክዳን።

ሀ.ሰሙ፡-እንታፍታ ነዋሕ እታ ቁምጣ ሰረይ እየ ዝፈቱ።

ለ. ወርቁ፡-ሰብእነተይ፤ ጅግንነተይ ምንም አይገድፍን።

89. የዓሰ በለን ተን አጣል ከይእትዋ ናብታ ባሕሪ፤
 እንተድኣ እትየን ግና ሓፀርና ዘሊለን ብቐትሪ፤
 ሓቂ'ዩ ሓሚሰካ ምውፅእን ብበሩ ዘይቀሪ።

ሕብረ- ቃል ፡ ሓሚሰካ።

ትርጉም፡- አብ ልዕሊ ማይ ፀሰል ምባል /ምንስፋፍ/።

ሀ.ሰሙ፡- ናብ ባሕሪ ውሽጢ ዝእተዋ አጣል ብቴክኒካዊ ሓመላ ምውፃእ።

ለ. ወርቁ፡-ዶብ ሰጊረን /ጥሒሰን/ ንዝእተዋ ፀላእቲ ክም አብ መቐሎ ዝእተወ ጥረምረ እናቆለኝ ምውፃ እዩ።

90. ጅግና ኢትዮጵያዊ ተጋዳላይ ተባዕ፤
 እዕዋፍ ይለህያ ነብሪ'ውን ይሰዕስዕ፤
 ሰምበቆ እንተሒዙ ዛጉፍ'ትወቅዕ።

ሕብረ- ቃል ፡ ሸምበቆ።

ትርጉም፡-ውሽጡ ባምባ ዝኾነ ናይ ተኸሊ ዓይነት።

ሀ.ሰሙ፡- ካብ ናይ ሙዚቃ መሳርሒ ዝኾነ ሓደ ሸምበቆ ሒዙ ፀወታ እንትጅምር።

ለ. ወርቁ፡- ሸምበቆ አተባህለ ቦታ እንትሕዝ ፀወታ እንትጅመር።

91. ፀብሒ ለሪሐዮ ፀብሒ ድባ፤
 ብሰሩ ክይጠዓም እቱ ሌባ፤
 ንታሕቲ ወሪዱ ካብታ አምባ።

ሕብረ- ቃል ፡ ወሪዱ ካብታ አምባ።

ሀ.ሰሙ፡- ንታሕቲ ምውራድ፤ ንታሕቲ ምኻድ።

ለ. ወርቁ፡- ካብ ሰልጣን ምውራድ፤ ዝነበረካ ክብሪ ምስእን።

92. - ጠንክር አጀኝ አይትበል ዘባዕባዕ፤
 - አፅኒሕኝ ርግፅ አይትበል ፀልፋዕፋዕ፤
 - ሸተት ሸተተት እኮ ኢልካ ከምንጣጢዕ።

ሕብረ- ቃል ፡ እንጣጢዕ።

ትርጉም፡- ሀ.ሰሙ፡- ካብ ናይ ቅብአት እኸልታት፤ ናይ ጥረ ዓይነት።

ለ. ወርቁ፡- ብውዕሉ ዘይፀንዕ ጠንካራ ዘይኮነ ሸተት ዝብል ተወላዋላይ፤ መጭበርበሪ፤ መማረሪ፤ መጠፃዊ።

93. ፍቕሪ ኮይኑኒ እዩ'ምበር ዝብል ዘሰኹ ላዕላይ ታሕታይ
 ትር አይበልካ ዘሓወይ ሸዊተይ አይትሓዘለይ።

ሕብረ- ቃል ፡ ሸዊተይ አይትሓዘለይ።

ትርጉም ሀ.ሰሙ፡- አይትቀየመኒ ንኡስ ሓወይ።

ለ. ወርቁ፡- ሸዊት ዝተባህለት ንል ከይትሓዘለይ /ግደፈለይ/

ካብ ባህላዊ ደርፍታት ትግርኛ

94. መሸላ ዋላኹ መሸላ ዋላኹ፤
ኢታይ ትርፈ መግለን ይሰምዕሉኹ።

ሕብረ-ቃል :- ይሰምዕሉኹ።
ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- ናይ ኢታይ ትርፈ ምምዕሉን ለሚዐ።
ለ. ወርቁ:- አይደቀስኩን፤ አይክድኩን ምስ ሃብተይ እየ ዘለኹ።

95. ምስ ከበሮ እናኸደ ውነይ፤
አቦይ ምህረይ ባርኹለይ።

ሕብረ-ቃል :- ባርኹለይ።
ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- የሰምረልኪ በሉኒ፤ ከይትኹርዩለይ።
ለ. ወርቁ:- ብዙሕ ባራት፤ ናይ ኩሉ ባር'ያ፤ ፍልልይ ዘይብላ እያ።

96. ሰዋና ሰዋ መማህርየ፤
ዝሓመመ ይምሕርየ።

ሕብረ-ቃል:- ይምሕርየ።
ትርጉም ሀ. ሰሙ:- ካብ ሕማም ዘድሕን እዩ።
ለ. ወርቁ:- ይቕረ ዘበሃህል እዩ፤ ፍቕረ ሰላም ዘምፅእ እዩ።

97. ሰዋና ሰዋ ዳጉሻ እዩ፤
ዝሓመመ የሕዩ።

ሕብረ-ቃል :- የሕዩ።
ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- ዝሓመመ ዘጥዕይ፤ ዘድሕን እዩ።
ለ. ወርቁ:- ብጣዕሚ ቁሪ እዩ፤ ማይ በዚሕም ቀጢን ሰዋ እዩ።

98. ብላይ ናይ ተንኩበትየ፤
እዴኻ ዶ ትምኖ ሓዚላ ዘዕበየትየ።

ሕብረ-ቃል:- ሓዚላ።
ሀ. ሰሙ:- ተሰኪማ፤ እብ ዝባና ባባ ኢላ።
ለ. ወርቁ:- ብልዒ ኢላ፤ ብላዕ ኢላ። /ጨብጥ ኢላ/ በርትዕ ኢላ፤
አጀኻ እንዳበለት ወዘተ ማለት እዩ።

99. አሰታ ለይለይ! አሰታ ለይ ለይ! አሰታ ለይ ለይ!
ምሳይ ዙሪ ክሳብ ዝሓልፈለይ።

ሕብረ-ቃል:- ክሳብ ዝሓልፈለይ።
ትርጉም:- ክሳብ ዝለቀኒ፤ ክሳብ ዝሕሸኒ፤ ድኽነተይ ክሳብ ዝጠፍእ።
ሀ. ሰሙ:- እቱ ሓዙኒ ዝኒህ ወን ክሳብ ዝለቀኒ ምሳይ ዙሪ።
ወርቁ:- ድኽነተይ ክሳብ ዘጥፍእ /ክሳብ ዝህፍትም/ ምሳይኩኒ።

100. አታ ሓላፍ መንገዲ እንተረኺብካያ ንሙለይ፤
ሰላም በለለይ።

ሕብረ-ቃል :- ሰላም በለለይ።
ትርጉም:- ሀ. ሰሙ:- ሰላምታይ አብፀሐለይ፤ ሰላም ኢሉኪ በለለይ።
ለ. ወርቁ:- ሰላም ! ኢልካ ፀውዐለይ።

101. ንመስቀለይ ንመስቀለይ፤
ድርብ ከበሮ ሓዘለይ።

ሕብረ-ቃል:- ሓዘለይ።
ትርጉም ሀ. ሰሙ:- ድርብ ከበሮ ሓዘኻ እፃውተኒ።
ለ. ወርቁ:- ፊደል ቆፀራ፤ ትምህርቲ ዝበሃል ነገር የለን። /ናይቲ
ሕብረ-ቃል ፊደላት ብምፍልላይ/።

102. ንወድሰን ንወዳድሰን፤
አበ'ለዋ ንለን፤
ንወድሰን ንወዳድሰን፤
ሲጋሰ አየን ንለን።

ሕብረ - ቃል፡- ለጋሰ።

ትርጉም፡- ሕሰም ዘይብለን፤ ወሃቢት።

ሰሙ፡- ንመሃብ ለጋእ ዘይብላ ብጣዕሚ ወሃቢት፤ ጥዕምቲ።

ወርቁ፡- ንፆታዊ ርክብ ተሓቲተን እምቢ ዘይፈልግ።

103. ዕሰልዋ ዕሰልዋ ዕሰልዋ፤
ዕሰልዋ ነቦኻ ምሰልዋ።

ሕብረ-ቃል፡- ን'ቦኻ ምሰል።

ትርጉም፡- ብመልክዕ፤ ብአካል፤ ብቕርጂ ነቦኻ ምምሳል።

ሰሙ፡- ብመልክዕ ይኹን ብትልሂት ነቦኻ ክትመስል አለካ።

ወርቁ፡- ብጀግንነት፤ ብወነ፤ ብሰብእነት ወይከዓ ብስረ ንቦኻ ክትመስል አለካ።

ምዕራፍ ክልተ ዘይተተርጎሙ ቅኔታት

- 1/ ሓቢኣ እንትትበልዕ ብዙሕ ተገሪመ፤
ባህልና አጥፊአቶ ብዙሕ ተቐይመ፤
ዕሽነት ምስኮነ ኣነ'ውን ሓሲመ።
- 2/ ሓጋይ ብኸብሪ ዝተሰቀሐ ሰብአይ፤
ክራማት አትዩ እንትዝራኡ ሰንዳይ፤
ብዘይካ ምቁራፅ ጨቐቐ ይብል ሰማይ።
- 3/ ሕልሚ ድዩ ጋህዲ ኣነስ አይአምንን፤
ሽፈን ተኸዲና ትብል ዘላ ጀነን።
- 4/ ሕሩመይ ከይበልዕ ስጋስላማይ፤
ኣነ ሓረስታይ ንስኻ አላማይ።
- 5/ ሕዝድኣ እንታይ ኮይና እንታይ'ውን ራኣ፤
ገፈፍ እናበለት ናብ ገዛይ ምምፅኣ፤
ሉኽ ኢላ ትፀንሕ ዘይትዛረብ ድኣ፤
ዘይውለድ ጥንሲ ኣብ ከብዳ ሓቢኣ።
- 6/ መንደለኒ እዩ ዘመድ ዘይንሰኻ
ዝብለካ ዘለኹ ኣነ መሓዛኻ
ልቓሕትካ ውሰድ እታ ልፍንትካ።
- 7/ መዲኣዶ ዛቕልዓ ኣብ ዝወፃለት ውዲላ
አይትሓፍርን መሊሳ ቡን ትብል ዘላ።
- 8/ መፅሓፍ ተነቢቡ ቀሺ እንትዕውፆ
ሃፍታይ አይነበረን ገብራይ እንትምርዖ።

- 9/ ረጓድ ቅጫ መቼሎ ምስ ዓባይ ጀበና፤
ሒዝዋ ዝግስግስ ከምተንእኖታትና፤
ንጉሆ ወጋሕታ ሓጂድዩ ሸኸና።
- 10/ ስለዝመፅኡ አባይ ተስፋይ፤
ከባርኻ ድኣ እዛ ሕምባሻይ /ሕብሸተይ።
- 11/ ሸምበቆ እንትወቅዕ አፍታ እግሪ ኅቦ
ብባህላዊ ደርፊ ክዛነ ክፃወት ብለዘቦ
ሸቡ እንድዩ ድኣ በይኑ ዝረኸቦ።
- 12/ ሸመይ መሓመድ ዓብደላ እንታብ ኮነ፤
ዓረብኛ ቋንቋ አፅኒዐ ተማሂረ ኣነ፤
ክኸይድ ንመካ ክምስስ ሓጂ ኮይኑ።
- 13/ ቀደሙ'ውን እንተኾነ ረቃቕ እያ ነይራ፤
ብሰሩ ሕጅ'ማ መስኮት ኮይና።
- 14/ ብዙሕ ዘመናዊ ክፍን ተኸዲና፤
አደይ እዛ ጓልክን ግርም ተሸፊና፤
ሃስስ እንተበልኩስ ከማይ ኮይና።
- 15/ ብቐትሪ እንትትከይድ ሩባ ሩባ፤
አረባ አግኒዋ ወላይ እንተዛርባ።
- 16/ ተሰንኪቱ እንጀራ ስዋውይ ተፀሚቐ
ወዲእም ይኸዱ በሊያም ዘዝመረቐ።
- 17/ ተዛሪብ ነይረ አነማ ቀደሙ፤
እንቁላሊሕ ምብላዕ ጀሚራ ዛድሙ።
በላ እስርኣ ናብ ጉድ ከይተኣቱ፤
ሎምዓንቲ ጫቕሒት ፅባሕ ዓርሓታቱ።

- 18/ ትማሊ ይኹን ሎሚ ባህልና ይፍስጠ፤
ነጋዳይ ሓረሰታይ ዕርፊ ዝፀቐጠ፤
ተሪፉ ቀደም ምብላዕ ስጋ ወጠጠ።
- 19/ ነቶም ሸማግስ አሂ ልኩም ስምዕዎም፤
ዓድሕማ እንተመፁ ከይተዛርብዎም፤
ፅውሪት እንተምፁ ከይትቐበልዎም።
- 20/ ንዓማ ዝወደይ ርኣስይ ሕኸኸኒ፤
አብታ ውሽጢ'ሎ ቁማል ዝበልዓኒ።
- 21/ አላሕም ኅረቤት ብኣ እንትኸዳ፤
እታ ስውሒ ጉልጉል'ማ ተመድሚዳ።
- 22/ አብ መንገዲ እንትኸድ ገይረ አቓልቦ፤
ቀያሕ ቆልዓ ሪኣ በዓልት ወርቅ ዘቦ፤ /ዘቦ ዘለዎ፤
ብወርቁ ዝጠምዐ/
አየ ! ቃሕ እንትትብል ናይታ እግራ አልቦ።
- 23/ አብታ ገፋሕ ኅልኅል ምስራሕ ናይ ወስባ፤
ዕልል! ዕልል! በላላይ ወርቀይ ተረኺባ።
- 24/ አነስ የብስይን ንኣሸተይ ሸርማጥ ኩርማን፤
አይልፋዕ፤ አይድከም ብስሩ አይህብን፤
ነዙ ደሞተራ አረሜኒ ጨካን፤
ቁራስ፤ እንጀራ እንዳበስ ይልምን።
- 25/ አነስ የግርመለይ ናይ እንዳቦይ ሃይሉ፤
አዳንየ ስብኣየይዶ ስብኣይክን ይሕይሉ?
ስብኣየይ ድኣ'ምበር ስብኣይክንድኣ ሕሕሕ ዘይብሉ።

- 26/ አነ ነዛ ቅለይ ከመይ ዘይሓሊላ፤
ስምዒ'ማ ሃብኒ ዛዕትርይ ነኹላ፤
ማይ አይሕዝን ኢላ ፈፀፅ ትብል አላ።
- 27/ አንተርቲርካ፤ ነፊኻ፤ አፍኢፍካ ዘይብቆፅ
አብ ክብድኻ በሊዕኻዮ ዘብል ሓጉፅጉፅ
ምዓዝክ ጥዑም ነይሩ እንጀራ ናይ ሓንፈፅ።
- 28/ አየየይ! እህህ! እንትብል ለሚዑ፤
ላዕላይ ታሕታይ ኩሉ ኅረቤት መፂኡ
ተመስገን ተገላጊለ ፅቡቓት ቆልዑ።
- 29/ አይደልን ፈፂመ ምስ ኅረቤት ፅልኢ፤
ሕንፍሽፍሽን ኅንፅን ተላይ'ውን ክርኢ።
ከምታዝበለታ ከምታዝነገረቶ፤
ደጋጊማ ውነይ ዓሰዒባ በለቶ።
- 30/ አየ! ድቋ አየፅራይ ለዋ፤
ካልእ ነገር'ዩ ዘይብሉ ፅዋ፤
እኸለ ማይ ምዒዙ ግንባራ ሂብዋ።
- 31/ አይቐረንን አነ ንጉሆ ወጋሕታ፤
ስለ ዝከዳደን ዘምውቐ ኮበርታ።
- 32/ አይፋልክን ዛቅለይ ነውሪ እዩ ነውሪ
አቦኸይ እኖኸይ ዝገብርዎ ለይተዘኻኸሪ
ሕድሪ በሊዕኸ'ማ ሃመይልኪ ትነብሪ።
- 33/ እተን አንስቲ ንዓናይ ኪዳናይ እንተብዝሓ
ወያናተይ'ማ ከይዳንዶ መሪሓ።

- 34/ እንታይድኣ ኮይኖም ዞም አቦይ ታዓረ፤
አፍታ ዓይኒ ምድሪ በዚኣ ሰጊረ፤
ብኣኣ ክሓልፍ ሓቢረሎም ነይረ።
- 35/ እዚእስ! መርዓት ተባሂላ
ሙዳይ እንዳጥብሒ ዘይብላ
- 36/ ኮነት ተፈፀመት ወያ ልበልክዋ
አኼባ ምስኮን ምስተጀመረ ፅዋ
አዘራርብኡ የፍልጥ አየ! ወድ ጭዋ።
- 37/ ውፃእ መባልዕቲ እቶ መናብዕቲ፤
ገሰጊሱ እንትኸድ ንጉሆ ብለይቲ፤
እግሪ ናይ ኩላማይ ይመስል ቃቕዕቲ።
- 38/ ዘረባ የብሉን ናይ ሎምዘመን ነገር
ውጋእ ንቐል ክላ እቶ ሰበር
ሰብኡት እንትኸና አንስቲ ወታደር።
- 39/ ዝተቐመጠ ቆቋሕ አብ ዓባይ ፀገልዋ
ብኸሻፋይ ገይረ ምስሰተውዓልክዋ
ብኣፈሙዝ ግዲ ብፃይ ዓሊዋ።
- 40/ ዝሓበጠ ቁሰሊ አብ እግርኻ ዘሎ
ጠዊኻ ፀቐጥካ ተራዕራዕ አብሎ።
- 41/ ይሕደጉይዶ በይዛ ሸሪዓ ልብልዋ፤
ነፅላይ ከማላእ አቦይ ሓጂ'ዋ
- 42/ ደቅዓደይ ዲኸን አውሊዕ ትምውፃ
ብባህላዊ ክዳን ዘራያ ተጋይፃ
ሓዳር ዶይብልክንን ብቐትሪ ትመፃ።
- 43/ ጀርመን አመሪካ እንታይ ከምዝብላ
አላትኒ ሬድዮ ኩሉ ዝሰምዓላ።

- 44/ ገዛኸን መሢና ወይዘሮ ብርሃኑ
ሰዋ ክንስቲ ሊልና ማሕበር ተበቲኑ
ዝረኽብክዎ ኣብኣሲ ዘማይ ኮይኑ።
- 45/ ግርም ድኣ ኣምዓላ ውጂላ፣
እንድዮ ኣዴኻ በዲላ፣
ሓዊ ኣንጉድካ ዘይትኸሰሰላ።
- 46/ ጥርጥር ጠፊኡ ሓጢኣት ንኸድቕሰም
ዕድቂ እንተተረኽቦ እንዳ መድሃኔዓለም
ኢየሩሳሌም ከድና ኩላትና ክንሰዕም።
- 47/ ፀሓይ ምስ ወፅኣት ብቐትሪ መዓልቲ፣
ኣይገርምንዶ? ሎምስ ዘነንስቲ፣
ኢድ ክነስኣ ከይደን ኣብቶም ደገ-ዝማቲ።
- 48/ ፀሓይ ከይወቕዓ ብስሩ ብዕሊ፣
ከይትምጭቀራኒ ቀስኢላ ክኣሊ
ጥጅእ ጠጂኢዮ ዘይብላ ብቐሊ
ኣይፈለሕትን? ገና ከምትማሊ።
- 49/ ፀባ ሓላል ላሕመይ ከይሓቁን ብላጋ፣
ስይቲ ፀልማት ምድሪ ኣፍታ ዓባይ ጓጓ፣
ዝብኢ እንትንቁ ላሕመይ ኣፃሊጋ።
- 50/ ቆልኡ ጥራሕ ድዮም ሕልውይ ሕልውይ ዝብሉ
ባህሊ ናይ ወለዲ ቅርስታት ዝሓሉ
ዓቢይ ዓዲ ተባሂሉስ ሽማግሥ ዘይብሉ።

ምዕራፍ ሰለስተ

ትንታነ ብሂላትን ሰነ-ቃላትን ምስ ሓበሬታኦም

1. «ዘመን ፀበቕ ንእድገ ከፍኦ፣ ዘመን ሓመቕ ንእድገ ከፍኦ?»
ማለት ታሪኻዊ መሰጢሩን ኣመፃዕኡን እንትግለፅ ነዚ ዝስዕብ
ይመስል። «ዘመን ፀበቕ ንእድገ ከፍኦ» እንትበሃል እንተሎ ዘመን
እንተፀቢቐ፣ እዝመራ እንተበዚሑ፣ እቲ ኣድገ ብዘይገለ ዕረፍቲ
ለይትን ቀትርን ይፀፃን፣ ምንም ዕረፍቲ ዝበሃል ኣይረኽብን
ማለት እዩ። ብኻልእ ወገን ድማ «ዘመን ሓመቕ ንእድገ ከፍኦ»
እንትበሃል ዘመን እንተሓሚቐ፣ ዝናም እንተጠፊኡ፣ ድርቂ፣
ጥምየት፣ ወዘተ እንተኾይኑ ድማ ሕጂ'ውን እንተኾነ እቲ ኣድገ
ኣብ ቀረባ እኸልን ማይን ሰለዘየለ ካብ ርሑቕ ቦታ እኸልን
ማይን ካብ ዘለዎ ኣብ ርእሲ ጥምየቱን ፅምኡን ብዘይምንም
ርህራሄ ለይትን ቀትርን ይፀፃን ማለት'ዩ። ሰለዚ ነቲ ኣድገ
ዘመን እንትሓመቕ ይፀፃን፣ ዘመን እንተፀበቐ ይፀፃን፣ ኩልኻዕ
ይፀፃን። በቲ በለ በዚ ናይ ዘመን ምሕማቕን ምፅባቕን ነቲ
ኣድገ ዝህቦ ለውጢ ሰለዘየለ «ዘመን ፀበቕ ንእድገ ከፍኦ፣ ዘመን
ሓመቕ ንእድገ ከፍኦ» ዝተብሃለ'ውን ንዙይ እዩ።

2. «ዝዓቢ ቆልዓንክ ኣይፅላእኻ፣ ክመውት ዝበለ ሽማግሌንክ ኣይርገምካ» ዝዓቢ ቆልዓንክ ኣይፅላእኻ እንትብሃል ቆልዓ ሕማቕ ይኹን ፅቡቕ ዝተገበረሉ ነገር ዘይርሰዕ፤ ናይ ምዝካር ክእለት ዘለዎ፤ ኮምፒዩተራዊ ነገር ኣብ ውሽጢ ሓንጎሉ ስለዘሉ ብፍላጥ ይኹን ብዘይፍላጥ ንቕልዓ ምብዳል ኣይግባእን። ኣብዚ መሰረታዊ ኣብሃህላ ኣዙይ ዝተተርኣሰ መፅሓፍ ቅዱሳዊ ኣብሃህላ ኣሉ ካብ ሓዱሽ ኪዳን ውሽጢ ሃዋርያ ላውሎስ ክመክር ከሎ ንወለዲ ይኹን ንመዕበይቲ ህፃናት፣ ህፃናት ብኸብርን ብሕብሓበን ክዓብዩ ከምዘለዎም ይመክር፤ ወለዲ ንደቆም ክቐይሩም ከምዘይብሉም ብለፍሓት ይምዕድ። እምበኣርከሰ ወለድን ቤተሰብን ካብዙ ብሂል ኣዙይ ብምርዳእ ዓበይትን ዕባሕ ንጉሆ ዓዲ ተረከብትን ዝኾኑ ደቅና ብኸብርን ብጥበብን ክነዕቢ ይግባእ።

«ክመውት ዝበለ ሽማግሌንክ ኣይርገምካ» እዙይ ማለት ድማ ሓደ ኣብ ኣፍደገ በሪ ሞት ዝበፀሐ ሽማግሌ ንሓደ ለብ ምስረገሞ ካብዙ ዓለም እዙይ ብሞት ምስተፈልየ፣ ኦቱዝተረገመ ለብ ድሕር ናይቱ ሽማግሌ ሞት ናይ ርግማኑ ይቕሬታ ዝሓቶ ለብ ሰለዘየለ «ክመውት ዝበለ ሽማግሌ ኣይርገመካ» ይበሃል። እምበኣርስት ቆልዓ ብህፃንነቱ ዝተበደሎ ነገር ዳሕራይ ምስ ዓበየ'ውን እንተኾነ ሰለዘይርሰዕ ከይንብድሉ ጥንቅቕ ንበል፤ ናይ ዕድመ ለብ ፀጋ ዝኾኑ ዓበይትታት ምኽባር'ውን ብባህልና ዝለዓለ ቦታ ሰለዘለዎ ንኣኣቶም ዝገብሉም ክብሪ ብምሃብ ካብ ናይቶም መርገም ምንጋፍ።

3. «እንታባይ ፀባባ ካብእን ኣፀባ ድኣ እዩ'ምበር ንድሙስ መዓንጣ ደርሆ'ኳ መፅገባ» /ናኺራይ/። ካብ ዕለታት ሓደ መዓልቲ ሓደ ናኺራይ ብዓድሕምኡ «ግብእ» ተፀዊዑ፤ ንሱ ድማ ብዝተፀውዖ መሰረት መቐስ «ዘለዎንክ ከምዝብልዓሉ ዘይብሉንክ ከምዝካወነሉ» እዩ'ሞ ኦቱ ናኺራይ ፀገም ስለዝነበሮ ናብ ዓድ ሕምኡ ሒዝዎ ዝኸደ ከምንቡር «ምክት» ከይኮነስ ወጠመ ነበረ'ሞ ኦቱ ናኺራይ ወጠጥኡ ሒዞ ኣብ ኣንዳ ሕምኡ ምስበፀሐ፤ ሓማት ሆዩ ናኺራይ ሒዝዎ ዝመፀ ወጠመ ብምርኣያ ተናዲዳ ናይ ቁርሲ ስዓት ምስበፀሐ፤ ሓማት ንናኺራይ ዝግባእ ቁርሲ ከይኮነስ ኦቱ ዘቐረበትሉ ቆሎ ስለዝነበረ፤ ኣይተ ናኺራይ'ውን እንተኾነ ብናይ ሓማት ኣቀራርባ ኣይተሓጉሰን። ነቱዝቐረበሉ ቆሎ ሕፍስ እናበለ እንተይኮነስ ቁንጥር እናበለ ይለቅም ምስረኣየቶ ወይዘሮ ሓማት ብላዕንዶ ወደይ? በለት፤ «ዕንጉለን ቆርቦትን እናተፋለጡ ይግለጡ» ከምዝበሃል ናኺራይ ድማ ትቕብል ኣቢሉ ይለቅመስኹ በለ። ደጊማ ሓማት ብላዕንዶ ወደይ? ጥሒንካስኮ ኣንጀራ እዩ ነይሩ? በለቶም ናኺራይ ድማ ትቕብል ኣቢሉ ይለቅመስኹ በለ፤ ኣስዕብ ኣቢሉ ኣይቀጥቂጥካስ ምክት እንድዩ ነይሩ በላሞ፤ ናኺራይን ሓማትን ፀዋትእም ከምዚ እናሃለወ ናይ ምሓሕ ስዓት ከምትግቡእ፤ ዘቐረበቶ ምሓሕ - ናኺራይ ፀብሒ-ደርሆ እንተይኮነስ ፀብሒ ሽሮ ነበረ'ሞ፤ ብኣጋጣሚ ኩነታት ኣብቲ ዝነበረት «ድሙ» ምሓሕ ክቐርብ ምስረኣየት፤ ኣታ ሓማት ገሕሊ

ክፍት አቢላ ከትፀብሕ ምስበለት፤ እታ ድሙ! ኛው! ኛው! ኛው! እንዳበለት ናብቱ መሶብ ዝል! ዝል! ምስበለት ሓማት፤ በስ ኢላ ውቕዕ አበለታሞ አከታቲላ «ጠንቃም ድሙ ምክትሶ ሓሪደ ኢላትኒ?» በለት። ናይ ሓማቱ አበሃህላ ዝተረድአ ናኺራይ ትቕብል አቢሉ እታ እምበይተይ «ካባይ ፀበባ ካብእን አፀባ ድአ እዩምበር ንድሙስ መዓንጣ ደርሆኳ መፅገባ» በለ ይበሃል።

4. «ቅርሒት ቆሎንያ ሓርሻሽ ታኒካ /ቃጢን/ ማይንክ መጣቐሻ ዋ! ተበሃልናያስ ፈርሻ ፈርሻ ቢለን ይበላሰይ» /... ናይ ቆሎ ተመሃራይ/። ሓደ ናይ ቆሎ ተመሃራይ /ናይ ቤተክህነት/ ተመሃራይ ነበረ። እኩ ተመሃራይኩይ ከምትዝፀንሐ ናይ ወለዲ፤ ባህልን ስኒስርዓትን፤ ወለዲ ካብ ብሃብትን ብትውልድን ዝመስልዎም ሰባት እተወለደት ንል ዩሕዕይዎም፤ ተመሃራይ ሆዬ ሕፅይቱ ክርኢ ናብ እንዳ ንል ቤተሰብ ገዛ ይኸድ፤ አብኡ ምስ ከደ እታ ሕፅይቱ በይና ትፀንሐ፤ ተመሃራይ ምእንቲ ንልያት ከይትፈልጦ ምእንታይ «በእንተ ስስ ማርያም» ምስ በለ ውጥም ኢላ ርእይ ምስ አበሰቶ፤ ከይዳ ካብቱ እትቐልዎ ዝነበረት ቆሎ ሕፍስ! አቢላ ምስ ሃበቶ /ምስተኾበትሉ/ ወድያት ቆልኡ ተቐቢሉ ይኸድዶ አብ ግንባር ንግንባር መረኣእይቲ ዝኾነ ቦታ ምርፅ አቢሉ ከይዱ ከፍ በለ'ሞ፤ እተን ዝሃበቶ ቆሎ ቀስ ኢሉ ሓንቲ ሓንቲ እናለቐመ ንብዙሕ ደቓይቕ ፀንሐ።

መቐስ ንልያት ክትሰርሕ ከላ ንድሕሪት ኣይትብልን ክትወፅእ ክትወርድ ላዕላይ ታሕታይ ክትብል ከላ፤ ወድያት ሱኽኢሉ ይፅዘብ፤

እታ ብሓውን ብመቐትን ልባ ዝተሃንፈፀት ንል ማይ እንትትሰቲ፤ ቆሎ'ውን ሕልፍ እንትትብል ጉም እናበለት ነበረት፤ ወድያት ድማ አብ ልቡ ቂም ይቋፀር። ቂም ዝሓዘሉ ምኽንያት እታ ሕፅይቱ ቆሎ እንትትበልዕ፤ ማይ እንትትሰቲ እንተሓ ከምኖታታ ኮፍ ኢላ እንተይኮነስ ብደዋ ሰለዝነበረት እዩ። ድሕር'ዙይ ወድያት ብድድ ኢሉ እምበይተይ? ይብላ'ሞ፤ ወይዘሪት ድማ ትቕብል አቢላ ኣቤት! በለቶ። ወድያት መሊሱ ከምዚ በላ ወለደን እንትመፁ እንተለዉማ? «ቀሪሐት ቆሎንያ ሓርሻሽ ታኒካ ማይንክ መጣቐሻ ዋ! ተበሃልናያስ ፈርሻ ፈርሻ ቢለን ይበላሰይ» ምስ በለ ናይ ወድያት አበሃህላ ዝተረድአት ንልያት ከምዚ እንትትብል መለሰትሉ።

«ማይ ፀሚኡንካ ዘይሰቲ ደሎ ጠሚዩንክ ቆሎ ዘይስቅም ደሎ ይበንጨር እንተበልካዮስ ይበንጨር በሎ» ምስበለቶ እዛ መልሲ እዚላ ስምዕ አቢሉ ካብታ ደጉል /መረባ/ መለስ ኢሉ ናብ ወለዱ ከይዱ ከምዚ በሎም። እታ ዘሕፀኹምኒ ንል ቀስ አቢልኩም ፍትሕዋ አይደልን እዩ በሎም። ከምዙይ ከብሎ ዝኸለስ እታ ሕፅይቱ ደው /ጠጠው/ ኢላ ቆሎ ትበልዕን ማይ ትሰትን ሰለዝረኣያ እዩ። ብናይ ወደም ሕቶ ዝተገረመ ወለዲ እንታይ ኮይንኻ? እንትብሉ ሓተትዎም እንትምልስ እታ አብ ገዝአ ከይዱ ንሱ ዝበላ ግጥምን፤ ንላ ዝመለስትሉ መልስን ምስ ነገርም፤ ወለዲ ብናይ ወደም ሕፅይቲ ንጡፍ መልሲ ብምሕጓስ፤ ንወደም ከምዚ በልዎ እሞ ወድና? ከምዚ ገይራ ብሓንሳእ መልሲ እትህብ ዶ ትፅላእ? ስለዚ እዚላማ ብጣዕሚ ሰባምን ፈላጥን ሰለዝኾነት ኣይንፈትሕን ኢሎም ወለዲ ንውላዶም ኣእሚኖም ምስ ለባም መርዓት ኣመረፃዎም ይበሃል።

5. «ፖሊቲካንክ ከምሰባይቲ ሓይልኻንክ ሓይል ፬» /... በሉ አባ። እዚ አበፃህላ እዙይ ዝተባህለ፡- ሓደ ወላዲ ንወላዲኡ ካብ ዕለታት ሓደ መፃልቲ «ፖሊቲካንክ ከም ሰባይቲ ሓይልኻንክ ሓይል ፬ ይገበረልኩ» ምስ በለዎ ነቲ ወላዲኡ፤ እቲ ወላዲኡ አቡኡ ዝረገገሉ መሊሰዎ፤ ድሕር ሕጂ እባይ ስለዝረገገሉ ከጠፍኦ አለኒ እሉ ፕሪንሲፕ ጠቐሲሉ፤ እርሒቕ ክኸይድ ከሉ፤ ከም ኢፓግሚ ኮይኑ አብ መንገዲ ፃርኩ ይረኽቦ'ዮ እቲ ፃርኩ ፃርኪይ ናባይ ድኣ ኢኹም? እሉ ምስሓተቶ፤ እቲ ከጠፍኦ ዝነበረ ወዲ ከምዚ እሉ መለሰ አባይ ስለዝረገገሉ ይጠፍኦሎኹ ይብል'ዮ እቲ ፃርኩ ራሳፕ ስለዝነበረ ፃርኪይ? እዮ እዙይ ድኣ መፃዝ መርገም ኮይኑ ምርቓ እንድገም መረቓኹም ዝኒህዉ ምስ በሉ፤ ወድያት ትዝ አባሉ ከመይ እሉ እንትብል ንፃርኩ ሓተተ'ዮ እቲ ፃርኩ ሓደ ብሓደ እቲ ዝተሞላ /ዝተባህለ/ ምስላ አረድእ፤ ግለት ብመጀመርታ ናብ ፬ ዘለውዎ ቦታ ወሰደ'ዮ አቶም ፬ታት ፍርቆም መሸላ፤ ፍርቆም ዳጉሻ ፍርቆም ድግ ንዝመቲ አዕርኹቶም ፬ታት፤ እናተሸከመ እንተሰዉ አርአዮ'ዮ። በሉ ረአይዎ ፬ ብግሪሚ ሓያል እዩ እሉ አረድእ፤ አሰዲቡ ድግ ሓደ ሕቶ ሓተቶ ንአብነት ዝኣክል ንሰኹም ሕጂ ንዓይ ትሰከመኒ ዶ? ምስ በለ ተሰኪመ ከምዘይኸለሉ ምስተረድኣ አይ አይኸለሎኹምን ምስ በሉ፤ በሉ ረአይዎ እሉ፤ ፬ ክንድኡ ንዝኸውንን፤ ካብኡ ንዝኸብድን ነገር ከምዝሸከም አረድእ።

እቲ ካልአይ መረዳለታ ድግ አብ ዝኾነ ይኹን እዋን እንስቲ ዝዘጋጠመን ሓደጋን ሽግርን ብምኽንያት ሸፋሪን ከም ዘከሕልእ ግልጂ'ዩ። ብመሰረት እዚ ወድያት ናይ አዲታት ዘዴን ጥበብን

ዝተረድኦ ፃርኩ /መሓህ/ በሉ ሕጂ ናብ ዝኹም ክንከድ ኢና'ዮ ንሰባይትኹም /በዓልትቤትኹም/ ሕንፍጥ ከብላ እየ'ዮ ንሰኹም ድግ እንታይ ኮይንኺ? በሉዋ'ዮ ንዓይን ንዓኹምን ምእንቲ ከይተባእስ ካልእ ምኽንያት እያ ትራጥር ምስ በሉ፤ በዚ ተሰግሚያም ሓቢርም ይኸዱ'ዮ ምስከዱ ሰባይቲ ሆዩ በዓልቤተይ ጋሻ ሓዙ መጂኡ አላ ትውይ ምስሰ እንትትብል እንተላ ወድያት ከም ምስጢሩ ሕልፍ ክትብል እንተላ «ሕንፍጥ» ዩብላ'ዮ፤ ሰባይቲ ውይ! ምስበለት በዓል ገዝኣ ብመሰረት ዝተሞላን ዝተነገርን ሓበሬታ እንታይኮይንኺ? በላ'ዮ ንላ ድግ ምልስ አባላ ዋይ! ፬ ነኺሱኒ በለት። ብድሕር'ዘይ በዓልቤታን መሓዝኡን ብምስጢራዊ አረአእያ ተረዳድኡ'ዮ፤ መሓዝ በዓልቤታ በሉ ረአይዎ እሉ ንፃርኩ ካብ ምጥፋእ አድሐኖ ይበፃሃል።

መቐስ እን ዝብሉ እንተገለጸኒ አብዙ ምስላ እዙይ ዘሉ ፅቡቕ ምስጢራዊ አበፃህላ ሓደ ሓደ ሰባት ብቤተሰቦምን ወለዶምን ዝቐርበሉምን ዝማሃቦምን ሓበሬታ፤ ብዘይምርዳእን ብዘይምስትውዓልን ሓደገኛ ዝኾነ ነገር ክገብሩን ከፍልጹን ይረአዩ፤ ስለዚ ንሕና ናይዚ ዘመን እዚ በለና መንእሰይ ወለዶ ካብ ቤተሰብና ዝማሃቦና ሓበሬታን ጠቓሚ ነገርን ብዘይ ምቕኃል ብምስትውዓል ረብሓ ዘለዎ ምዃኑ ከንርዳእ ይግባእ፤ እንተዘይኮይኑ ድግ ብቤተሰብና ዝማሃቦና ጠቓሚ ምኽሪ ይኹን ካልእ ነገር ብቐሊሉ ዘይርድአና እንተኾይኑ፤ ፅቡቕ ፃርኪ ክገልግል ይግባእ። አብ ላዕላይ ከምዝተጠቐስ ናይቲ ምስላ ሓተታ እቲ ከጠፍኦ እሉ ዝነበረ ወዲ ካብ ምጥፋእ ዝደሓነ ብለባምን መስተውዓልን ብዝኾነ ፃርኩ ስለዝኾነ'ዩ።

ምሁራት ከምዝብልዎ «ፅቡቅ ዓርኪ ፍቱን መድሐኒት'ዩ» ይብሉ። ስለ ዝኾነ ድማ «ምስ እድጊያ ዝወፃሰ ዝራብዕስ...» ከይንኸውን መዋዕልትናን መኻይድናን ክንመረፅን ክንስተውዕልን ይግባእ። ቅዱስ መፅሓፍ'ውን እንተኾነ ካብዙይ ወፃኢ ኣይኮነን ዝህበና ምኽሪ። ንእብነት ዝእክል ልብአምላሽ ዳዊት ብመዝሙሩ ከምዚ ይብል «ምስ ሓቀኛ ሰብ እንድሕር ድላ ውዲልካ ሓትነት ተማሂርካ ኢኻ ትውዕል፤ ምስ ንፁህ ሰብ እንተውዲልካ ድማ ንፁህ ኮይንኻ ትውዕል፤ ምስ ሕያዋይ ሰብ እንተውዲልካ ድማ ሕያዋይ ኮይንኻ ትርከብ፤ ምስ ጠዋይ እንተውዲልካ ድማ ጠዋይ ኮይንኻ ኢኻ እትርከብ።» ይብል /መዝ. ዳ. ምዕ 171:25/ - 27። ሰለዚ ንሕና መናእሰይ ካብዚ ጥቕሲ እዙይን ፅሑፍን ብምርዳእ ናይ ወለድና ምኽርን ተግላፅን ብምስማዕ፤ ከምኡ ድማ መዋዕልትናን ኣዕርኽትናን ብምምራፅ ቀፃላይ ህይወትና ከንመፃራሪ ይግባእ።

6. «ሰበይተይ ህልኸኛ እያ ንሳዕሊምበር ንታሕቲ ኣይትኸድን በለ ሰብእይ» ይበሃል። እዙ እበሃህሳ እዙይ ሓደ ሰብእይን ሓንቲ ሰበይትን ብሓዳር መልክዕ ሓቢሮም እንትነብሩ ሰብእይን ሰበይትን እሂን ምሂን ኢልካ ምርድዳእን ምስምማዕን ይስእኑ'ሞ፤ ኣብዙ ማእኸል እዙይ እቲ ጉንፅን ድፍእን ዘይምርድዳእን ካብ መዓልቲ ናብ መዓልቲ እንዳወሰነ ይኸድ። ብሰሩ ንልያት፤ ሰብእይ ንዮማን ክብል ከሎ ንሳ ንፀጋም፤ ንሳ ንፀጋም ንኺድ ክብል እንተሎ ንሳ ድማ ኣይፋለይን ንዮማን ድላ እናበለት ምስሃወኽቶ እዙይ ዝተረድእ ሰብእይ፤ ደርሆ ክበል እንተደልዩ ሎምፃንቲ ደርሆ ከይትሰርሒ ይብላ'ሞ ንሳ ድማ ንፅዕ ከይተሓገሰ ብምባል ንህልኸኩም ደርሆ ! ኸሮ እንተደልዩ ድማ

ሎምፃንቲ ኸሮ እንተሰራሕኺ ኣይንተሓደርን እናበለ ብዘዴን ብጥበብን ዝደለዩ ክበልዕን ክጥቀምን ምስ ፀንሖ ሰብእይ ሆዩ ብናይ በዓልቲ ቤቱ ኩነታት «ንፅዕ» ህልኸን እናሓዘን እናተከዘን እናተናደደን ይነብር ነበረ።

ካብ ዕለታት ሓደ መዓልቲ ወርሓቱ ክራማት ኣብ ዝነበረሉ እዋን ሰብእይን ሰበይትን ሓቢሮም ይወፍሩ'ሞ ኣብ በረኻ ኣብ ስራሕ እናሃሰዉ ነህ ዝኾነ ዝናም ይወቅዕሞ እናሰርሑ ውዲሎም ምሽት ብዕራይ ፍታሕ ፍታሕ ኮይኑ ናብ ገዝእም እናኸዱ እናሃዉ፤ ሓንቲ ሰጊሮማ ዝኸዱ ሽንጥሮ /ገረብ/ ትነብር'ሞ እታ ሽንጥሮ በቱ ዝወቅዕ ዝናም ቲም ኢላ መሊኣ ሰለዝነበረት ቅድም እንትብል ብናይ ሰበይቱ «ቄናን» ህልኸ ተቐይሞ ዝነበረ ሰብእይ እቱ ውሕጅ ከምዝወሰዳ እናተረድኦ በሊ «ኣብታ ዓፍራ ትረግፂሞ ትረኽብያ» ምስ በላ፤ ሰበይቲ ሆዩ «ከምወትሩ ይመስለክን ውሕጅ ይወስደክን» ከምዝብሃል ንህልኸኩም ትብል ዝል ! ኢላ ኣብታ ዓፍራ ክረግፅ እየ ኢላ በቱ ውሕጅ ተወሲዳ። ድሕር እዙይ ሰብእይ ሆዩ ኡይ ! ኡይ ! ብምባሉ ሰብ ተእኪቡ ውሕጅ ዝወሰዳ ሰበይቱ እናደለየ እንዳሃለወ ናይ ሰበይቱ ሬሳ ምእንታይ ከይርከብ ከምዝሰዕብ በለ።

«ሰበይተይ ህልኸኛ እያ ንሳዕሊምበር ንታሕቲ ኣይትኸድን» በለ ይበሃል። እምበኣርክስ ኣዴታት ኩና ኣሓት ካብዙይ እንርድእ ቁም ነገር እንተሃለወ ሓዳር ክበሃል እንተሎ ብጣዕሚ ከቢድን ኣስፊሕኻ ናይ ምሕሳብን ምክእኣልን ከምዝሓትት ግልፂ እዩ። እዙይ ምዃኑ ተረዲእና ሓዳር ክንሓዝ እንተለና ዕድመ ይፍታሕኻ ዕድመ ይፍታሕኺ ኩንትራት ምዃኑ ተረዲእና፤ ሰጋኺ ሰጋኻ እናተበሃሃልን ንክንነብር

ትኑዕ አተሓሳስን ምትእምማን ብዘተመልላ መንፈስ ከንጉሣዝ ይግባሉ። አንተድላዘይኮይኑብዘረብሕን፣ ብዘይረብሕን አብ ሕግቶ ህልኸ ውሽጢ እንድሕርድላ ንኣቱ ኮይንና ኦቱ መሰረት ቤተሰብ ዝኾነ ሓጻር ብቀሊሉ ክብተን ይኸእል እዮ'ዋ እዲታት ኮንክን አሓት ንሰብኡት ሓጻርክን «ጳዕፃ ድርቅናን ህልኸን፣ ቀምሽይዶ ሰረኻ» ግሰት እየድልን፣ ሰብኡት'ውን አንተኾንኩም ከም አብ አርባት ዝአተወ ዝራብዕ ነኣንሱትኹም ፀጂተኩምን ደርቂኩምን ንክተንብርወን እይትፈትኑ። «ሓጎን አብልዮ ከምዘይወርድ ግበርዮ» እንድሕር ድላ ኮይኑ ኩነታት እናሓርፈቶ ይኸዱ'ዋ ናብራ ይበተን፣ ዝ ይፈርስ።

ትዱስ መፅሓፍ ስለ ሰብኣይን ሰበይትን ክጠቅስ ከሉ ካብ ዕለታት ሓደ መግለቲ ፈሪሳውያን ንጎይታና ኢየሱስ ክርስቶስ ዘቕረብሉ ሕቶን ንሱ ዘመለሰሉም መልሰን ከምዘሰብ ይመስል።

ፈሪሳውያን «ቀሪዎም ሓደ ሰብ ሰበይቱ ክፈትሕዶ ተፈቂዱ?» በልዎ፣ ንሱ ድግ «መሲ አንታይ ኣዚዝኩም?» በሉም። አንትምልሱ፡- መሲግ ሓደ ሰብ ንሰበይቱ ክፈትሕ እንተደልዩ ናይ ፍትሕ ደብዳቤ ኣብ ይሰደዱ ኢሉ ፈቂዱ» በልዎ ንሱ አንትምልሰ ድግ መሲ ኣዚኣ ዝበለኩም «ብናይ ልብኹም ክፍላት» እዩ በሉም። ኣክታቲሉ «እግዚአብሔር ብመጀመርታ ወድን ጳልን ገደሩ ፈጢርዎም። ስለዚ ሰብ ኣብኡን ኣዲኡን ገዲፋ ምስ ሰበይቱ ይተሓባበር፣ ሓደ ኣካል፣ ሓደ ኣምሳል ይኸውን ንቕድሚት'ውን ክልተ ኣይኮኑን፤ እግዚአብሔር ሓደ ዝገበሮ ሰብ ክፈልዮ ኣይኸእልን» በሉ'ዋ /ጥቕሲ ማር ምዕ 10 ቁፅሪ 1ካሳብ 9፣ ዘዳገም ምዕራፍ 24 ቁፅሪ 1፣ ዘፍጥ ምዕ 2 ቁፅሪ 24 ወዘተ/።

እምበኣርከስ ንይታና ኢየሱስ ክርስቶስ «እታ ብናይ ልብኹም ክፍላት እዩ መሲ ፍትሕ ዝፈቐደልኩም» ዝበሉም። እታ ክፍላት ካብ ሰብኣይ ይኹን ካብ ሰበይቲ፣ አብ መንጎ እስራኤላውያን ቦቲ እዋን እቲ ብጣዕሚ ሓደገኛን አፀያፈ ዝኾነ ተግባርን ይፍፅሙ ስለዝነበረ እዩ ፍትሕ ዝፈቐደሉም፣ አንስቲ ንሰብኡትን ብመድሓኒት ይኹን ብኸልእ ዘዴ ናይ ሰብኡትን ህይወት የሕልፋ ስለዝነበረ፣ ሰብኡት ድግ ብዘተፈላለዩ መልክዕ ነንስቶም ይጭቁኑወንን፣ የሸግሩወንን፣ ካብ መጠ ን ንሓዕሊ የሳቕዩወንን ስለዝነበሩ፣ ኣዚ ነገር እዙይ መፍትሕን መመሓየሽን ሜላ ስላናሉ፣ እታ ዝሓሸት ነገር ኮይና ዝረኸባ ፍትሕ ስለዝነበረት፣ ሓደ ሰብ ንሰበይቱ እንተድላ ክፈትሓ ደልዩ ናይ ፍትሕ ደብዳቤ ኣብ ይሰደዱ ዝበለ። ናይ ደቂ ሰባት ህይወት ብኸንቱ ክጠፍእ ከምዘይብሉ ስለ ዝተረድእ እዩ ነይሩ። ስለዚ እዲታት ኮንክን አሓት /መላእ ደቂ አንስትዮ/ ንሰብኡትክን ከምታ ንጉስ ጥበበኛ ስሉሞን ዘመስገክን ክትኮና ይግባእ። «ለባም ሰበይቲ ናይ ሰብኣይ ዘውዲ እያ» «ንሰባም ሰበይቲ ዝረኸባ መን እዩ?» ዋጋኣ ድግ ካብ ቀይሕ ዕንቀሩ ብጣዕሚ ይኸብር፣ ምሉእ ዕድሜኣ'ውን ክፋእ ዝበሃል ነገር ኣይትገብርን ስለዝኾነ ድግ ናይ ሰብኣይ ልቢ ብኣ ይተእማመን» ይብል መፅሓፈ ምሳሌ ምዕ 31 ቁ 10 - 12/። ብሓፃሩ ኣብ መንጎ ሰብኣይን ሰበይትን ምትእምማንን፣ ግልፅነት፣ ምትሕልላይ፣ ምክብባርን ምርድእን እንድሕር ድላ ሃሊጢ፣ ከመዬ ሰበይቲ ብቄናን፣ ጳዕፃን ድርቅናን ኣብ ሞት ዝበፀሐት ዝእመሰሰ ሓደገኛ ኩነታት ክበፀሕ ኣይኸእልን፣ ሰብኣይን ሰበይትን ብሰላም፣ ብፍቕሪ ገዝእም ከመርሑን ደቆም ከዕብዩን ይኸእሉ እዮም። ብተወሳኺ ሰብኡት /ኣወዳት/ ክርድእዎ

ዝግባእ ሓቂ እንታይ እዩ? እንተተባሂሉ፣ እንስቲ ናይ ሕድሕዲሉ ቤተሰብ ማዕረ ፍርቂ ሓይሊ ምዃነን ጥራሕ እዩ።

7. «ፀሊምያ ፀብሕስ እንተይጠፃምካ አይትፅላኒ» በሰ ይብሃል። እዙይ ማለት መቐስ ፀብሒ ባዕሉ አፍ አውጂሉ ከምዘይዛረብ ኩላትና እንፈልጦ ሓቂ'ዩ። ደቂ ሰባት ሓደ ነገር ክብልዎ ዝደሰዩ ነገር ቅድሚ ምግላዎም እዙ ምስላ እዙይ ይምስሉ'ሞ ናብቱ ዋና ቀንዲ ነገርሞ ይኣትዉ። ንኣብነት ዝኣክል ሓደ ሰብ ምስ ሓደ ዓርቲ እናውግዐ እንተሉ ናይ ሓደ ዋና ቀንዲ ነገር ወይም ከዓ ናይ ሓደ ሰብ ጠባይ፣ ባህርይ፣ ጣዕሚ፣ ክፋእ፣ ፍልጠትን ተመራማሪይነትን ወዘተ ከይተረድኦ ሉኹ ኢሉ ዝንጥል! ኣቢሉ ከነዓዕቕ እንተርእዎ /ሰሚዕዎ/ «ፀሊምያ ፀብሕስ እንተይጠፃምካ አይትፅላኒ» በሰ ኢሉ ይምስሉ'ሞ እቱ ክነቅፍ ደልዩ ዝነበረ ሰብ ሰባም እንተኾይኑ ከመይ? ብምባል ክርዳእን ክረድእን ይጅምር እንተድኣ ዘይኮይኑ ኣብ መንጎ ክልተ ኣህርኹቲ ጎንፅን ዘይምጥዕዓምን ክፍጠር ይኸእልዩ'ሞ ናይ ሓደ ነገር ኩነታት ብጣዕሚ ኣዕሪና ውሽጡን ደጊሉን እንተይፈለጥናዮ ክነናሽዎን ከነናእዕን ኣይግባእን። «ንምስማዕ ፈጣን ንምምላስ ግን ህዱእ ኹን» ኢሉ ሲራክ ከምዝመኸረና ክንከውን ይግባእ።

ናይ ማሕበረሰብ ተፈጥሮን ዕብዮትን ሊቃውንቲ ሶሾዮሎጂስትስ'ውን /Sociologists/ እንተኾነ ካብዚ ኣብ ላዕላይ ዝገለፅክዎ ምስላን፣ ኣበሃህላ ወስድን ዝረሓቑ ኣይኮነን፤ ማለት ሓደ ሰብ ሉኹ ኢሉ ናይ ሓደ ነገር ዕሙቕ ዝበለን ሰፍሕ ዝበለን ፍልጠት እንተይሃለዎ ብጥራዝ ነጠቅነት ይኹን ብዘይ ፍልጠት ካብ መጀመርያ

ክላብ መወዳእታ ዕሙት ብዝኾነ ኣረእኒያን ኣተሓሳስባን ፕሪጅዲሲዩስ /prejudice/ ስሰ ናይ ሓደ ሰብ ወይ ከዓ ቆልዓ ፍፁም ዝኾነ ትንቢትን ሓሳብን ሂብካ ሞራሉ ምስባር፣ ኣተሓሳስብኡ ክቕይርን እንደገና ናብ ዝበኣስ ሓደገኛ ኩነታት ክኣትው ምግባር ፍፁም ልክዕ ኣይኮነን። ብሕልፈ ህፃናት ሓንጎሎም ከም ዘይተፃሕፎ ወረቐት ንፁህ ዝሃብካዮ ዝቕበልን'ዩ /ኣበሃህላ ፈጣጣት/። «ቆልዓ ብንኡሱ ቆርበት ብርሑሱ» ከምዝበሃል ነናእሸተይ ዕሸላት ቆልዑ ንቐፃላይ ዓዲ ተረከብቲ ከም ምዃኖም እንተጥፍኡን ካብ ባህሊ ወፃኢ ዝኾነ ነገር ክፍፅሙ ክንራእም ከለና እንታብ ጠጠው ኢልና ወሳኛይ ዘይኮነ ዕሙት ኣበሃህላ፣ ሞራል ዝሰብርን ስነ ኣእምሮ ዘቃውሰን ነገር እንዛረቦም ብቐሊሉ ብምኸሪ ክነስተኻኸሎም ንኸእል። እቱ እዙይ መጥፍኢ ዓዲ እዩ ዝኸውን ኢልና እንምነሉ ዝነበርና መራሒ ዓዲ፣ መሃንዲስ፣ ሓኪም ወዘተ ኮይኑ ክርከብ ይኸእል እዩ፤ እቱ ዕቡቕ ነገር እንምነሉ ዝነበርና ድማ ናይ እዙይ ግልብጥ ክኸውን ይኸእልዩ'ሞ፤ በቲ በስ በዚ ንሓደ ነገር ቅድሚ ክፋእ ምምናይና ብትዕግስቲ፣ ብምስትውዓል፣ ብግዚኡ ክንኣልዩን ክነስተኻኸሎን ይግባእ።

8. «ዋይ ! ድሙ ሰብ ርጉምዮ'ዶ ኣይበልኩኻን ቀደሙ» በሰ ድሙ ይበሃል። ድሙን ነብርን ብሓደ ይነብሩ ነበሩ። ብመሰረቱ ድሙን ነብርን ተመሳሳሊ ዝኾኑ ነገራት /ባህርያት/ ሓሓሊፍካ ዮርእዩ እዮም። ምንም'ኳ እቱ ሓደ እንስሳ ዘቤት እቱ ሓደ ድማ እንስሳ ዘገጸም ይኹኑ እምበር ክልቲኦም ስጋ ብምህዳን ዝምገቡ ስለዝኾኑ በዙይ ይመሳሰሉ። እዙይ ጥራሕ እንተይኮነ ብቕርፂ ኣካሎም፣ ብኣፃፍሮም ወዘተ

ብዝእመሳሰለ ይመሳሰሉ እዮም። ስለዝኾነ ድማ ክልቲኦም ብሓደ ይነብሩ ነበሩ'ዎ ብፀወታ ፀወታ ንብዙሕ ጊዜ ስለ ስብ እንጻልዓሉ ክፃወቱ እንተለዉ ነብሪ ኣብዚ እዋን እዙይ ብዛዕባ ስብ ብወረ እምበር ብዙሕ ኣይፈልጥን። ድሙ ስለ ናይ ወድ ስብ ኩነታት፣ ተንኩሳት፣ ሚላን ምህዞን ወዘተ ይነግሮ ነይሩ። እንተኾነ ግና ነብሪ ብትዕቢትን ብድፍረትን እናተወጠረ እቲ በብግዚኡ ብድሙ ዝንገሮ ዝነበረ ቁምነገር ኣብ እዝኑ ክላቲ ኣይከላለን፤ ክንድ እቕሓውን ኣይቆፀርን። ነብሪ ካብ ዓቕሙ ንታሕቲ ዝኾነ እንስሳ ዘገዳም እናተሓብአ እናጨፍለቐ ጉዩን ንምምላጥ ዝፍትኖውን እንተኾነ እናርከበ ቤቱ መስክሒ ዝኾነ «ፅፍሩ» እናባሕጉጠን እናተፃወተን ህይወተን የሕልፈን። ህይወተን ምስ ኣሕለፈ ደመን ይልሕስ ቀፂሉ ድማ ስግእን ይቋደስ። ኣብ ናይ ሓደ ምግብ ዝተርፎ ስጋውን እንተኾነ ነብሪ ጎራሕ ከም ምጂኑ እታ ተረፋ ጉቲቱ ማንም ኣብዘይረኽበሉ ኣብ «እም» ማንም ኣብዘይወዖ መንቀርቅር ቀርቂርዋ ይኸይድ። ጻሕራይ ድማ ጥምይምይ ምስበሉ ተመሊሱ ተረፋ ይእራሪ ከምዚ እናበለ ህይወቱ እንትቐፅል፣ እዚኣ ዝተፃዘበ ስብ ነብሪ ብስጋ ዝመፅ ነገር ዘየኸለሉ ምጂኑ ምስ ተፃዘበ ካብ ዕለታት ሓደ መዓልቲ «እይትውዓ ከይትውዕለካ ኣይትስሓካ ከይትሓርደካ» ከምዝበሃል እቲ ስብ ኣብታ ነብሪ ዝንቀሳቐሰላ ከባቢ ኣብ ሓደ ዓቢይ እም ስጋ ኣንጠልጢሉ ኣብታ መደያይቦ ግና መፃወድያ /ራባ/ የፃውድ'ዎ ይሕባእ። ነብሪ ሆዩ ስጋ ምስሸተቶ ናብታ እተንጠልጠለት ስጋ ዝል! ኢሉ ክድይብ እታ ኣብ መሬት ብረቂቕ ስልቲ ተፃዊጸ ዝነበረት «ራባ» ተፈንጢራ ምስ ሓዘቶ ካብታ ዝሓዘቶ መፃወድያ ንምንጋፍ ከምዚ እንትብል ንዓርኩ ንድሙ ይፅውዕ። ድሙ! ድሙ!

ምስበስ ድሙ ሆዩ ናይ ደቂ ሰባት ሚላን ተንኩልን ይነግሮን የጠ ንቕቕን ስለዝነበረ ኣብታ ናይ ጭንቅን ፅበትን መዓልቲ ከምዚ ኢሉ መለሰሉ «ዋይ ድሙ ስብ ርጉምዩዶ ኣይበልኩኻን ቀደሙ» ብሉ ይበሃል።

ብመሰረቱ ዓለምና ናይ ብዙሓት ዓይነት እንስሳት መንበሪት ከምዝኾነት ርድእ'ዩ። ማለት ናይ ዓማፅን ተዓማፅን፣ ናይ ጎባጥን ተጎባጥን፣ መንበሪት እያ ወይ ከዓ ናይ ሃጻናይን ተሃጻናይን መንበሪት እያ። ካብቶም ሃደንቲ፣ ዓመፅትን ጉበጥትን ዝበሃሉእንስሳታት ሓደ ስብ እዩ። ወድ ስብ ንእንስሳት ዘቤት ይኹና ንእንስሳት ዘገዳም፣ ስብ ከከምኩነታቱ ክጎብጠንን ከጥፍእንን ይርእ። ብሓፈሽኡ ካብዚ ብሂልን ስነቃልን እዙይ እንርድእ ቁም ነገር እንተሃለወ ዓቕምን ጉልበትን ሓይልን ዘለዎ ስብ ንዓቕምን ጉልበትን ሓይልን ዘይብሉ ስብ ክጉዕፅዎን፣ ክረግዎን ክጎብጥን ኣይግባእን ዝብል ይኸውን።

ብተወሳኺ ሓንቲ ዝፃበየት ዓፄ ንዘይፃበየት ዓፄ ብዝተፈላለየ መልክዑ ክትጎብጣ፣ ክተራፅማን ክትደቕሳን ብፍፁም ኣይግባእን ማለት እዩ። ምኽንያቱ ናይዚ ኣበሃህላን ስነቃልን እዙይ ድሙን ነብርን ዝተዛተይሉ እንተይኮነል ደቂ ሰባት ባዕልቶም ንደቂ ሰባት ትምህርቲ መውሃቢ ክኸውን ኢሉም እዮም። እምበኣርከስ ኣንበብቲ ኩላትና እዚ ሓሳብ እዚ ብምርጻእ ብዓቕሙ፣ ጉልበቱን ፍልጠቱን ካባና ንታሕቲ ንዝኾነ ይኹን ስብ ክንጭፍልቕ፣ ክንጉዕፅዎን ክንድህዎን ኣይንፈትን። ንምንታይ? «እይትስሓካ ከይትሓርደካ፣ ኣይትውዓ ከይትውዕለካ» እዩ'ዎ። እኳ ድኣስ እንተኸኢልና ካብቲ ዘለዎ ድኹምን ትሒትን

መሃባብር ዓዘቅቲ ብከመይ መልክዑ ከምዝወፅን ከምዝናገርን ምሕጋዝ ይግባእ።

9. «ሰበይትኻ እትብሉንከ ይግበረልካ አይኻ እንትብሉንከ አይግበረልካ» በሉ ይበሃል። ሰበይትኻ እትብሉንከ ይግበረልካ እንትንብል እንተለና ብሓዳር መልክዕ ዝኒብሩ ሰብአይን ሰበይትን እንድሕር ድኣ ዘይተላማመኑን፣ ንሱ ንኣኣ፣ ንባ ንእኡ እትጥርጥር ዝጥርጥሩ እንተኾይኖም፣ ናይ ሰኒ-አእምሮ ጭንቀትን ዘይምርግጋእን ከሰዕብ ይኸእልዮ። ከምዙይ ዝላመባሰሰ ነገር እንድሕር ሃሊኡ ድማ ጎንፅን ምንፅፃቕን ይመፅእ። ከምኣጋጣሚ ኮይኑ ሰብአይ ብጊዜ /ብእዋኑ/ ናብ ገዝኡ እንድሕርድኣ ዘይላትው፣ ሰበይቲ በዓልቤታ ብምምባዩ ተናዲዳ ሓሚት ትጅምር። ኣብ ውሽምኡ እዩ አምሳዩ፣ ምበር፣ ኣብ እንዳመሰተ ወኻዕኻዕ ይበልዮ ምስ ገሊአን፣ ነፃይ ድኣ እቕሓ ቆፂሩኒ ወዘተ ወዘተ ሓሚታ ምስ ጨረሰት ሰብአይ ኣብ ዘምሰዩ አምሲዩ ናብ ገዝኡ እንተመፀ፣ ወይዘር፣ ሰበይቲ ክንድ እምባ ኮይና ተነፋፊሓ፣ አየተንፍሰ አይጉበዕ ኢላ ይረኽባ። ብናይ ሰበይቱ ሓድሽ አመል ዝተደናገፀ ሰብአይ አንቲ፣ እንታይድኣ ኮይንኪ ኢኺ መልሲ ዘይትህብኒ? ደሓንዶ ውፂልኩም እንትብል እንተለኹስ ይሕነቕካ ! ደኳ አይትብልን ምስ በላ ትቕብል ኣቢላ አበይ አምሲኻ ኣብቱ ዘምሰኹዮ ዘይትሓድር እንታይ አለካ ሕዚ ትመፅእ ንኣይ ኣብዙይ አቕሚጥካ ንሰኻ ምስገሊአን ፊቕዶ እንዳመሰተ ወኻዕኻዕ እንዳበልካ ክተምሲ ኣነ ጓል ፃሻ ሳሕሚ ሓሳዊት ዝኻ ገይርኻኒ፣ ኣብዙይ ተኾዲመ በይነይ ዘምሲ እንታይ መፂኒዮ እናበለት ብዙሕ ምስተዛረበት ንሱ ድማ ኣነ ዘምሰኸዎ ካብ ርሑቕ ዝመፀ ጋሻ ኣጋጠ

መኒ ድኣምበር ኣነ ምስ ገሊአን አየምሰኹን ሰኽ ኢልኪ ብዙሕን ውሑድን አይትዛረቢ አፍኪ ኣርሚ ዘይወፃልኩዎ ነገራት አይተሰምዕኒ አይደልን እዩ ኣነ ከምዚ ዝመሰሰ ነገር ዘይሓሰብከዎ ነገር ክፍፅም አይትደፋፍእኒ ኣብ ውሽጢ ኣእምሮይ ከምዙይ ዝበሰ ነገር የለን እንዳበሰ ከምሕልን ክገዝትን የምሲ። ይግበር አይግበር ግና ነይታ ዋንኡ። ብመሰረቱ ሰብአይን ሰበይትን ዕኑዕን ጥንኩርን ዝኾነ ምትእምማን ከህልዎም ኣለዎ። እንተድኣ ዘይኮነ እናተጠራጠርካ ዝግበር ሓዳር ሓዳር አይኮነን። ኣብ ደገ ዘምሲ ሰብአይ ኩሉ ካልእ ሰበይቲ ኣላቶ ኢልካ ኣብ መደምደምታ ምብዓሕ ሰሕተት ሰለዝኸውን ምስትውፃል የድሊ፣ ኩሉ ሰብአይ ናብ ገዝኡ ብግዜ ዝላቱ ድማ ቅዱስ እዩ ምንም አይፈልጥን ኢልካ ብምሉእ ልብኻ ምዝራብ ዕሸነት ሰለዝኸውን ሕጂውን ምስትውፃል።

ብሓፈሽኡ ሰብአይን ሰበይትን ናይ ሓዳሮም ወላናይ ዘላቕነት ክነብር ዝገብር ዋና ቀንዲ ነገር «ምትእምማን» እዩ። ሰበይቲ ንሰብኣዩ አበይ አምሲኻ ብዝብል ምጉጣጥ ዝተሓወሰ ገታር ነገር ክትሓቶ የብላን ንምንታይ? እቱ ሰብአይ ኣብ ደገ እንታይ ሽግር ከምዘጋጠሞ ሰለዘይፍለጥ፣ መጀመርታ ብልሰሉስ ኣንደበት ክትሓቶ ይግብኣ እንካብኡ ንንዩ ናይ ሓሳብ ንሓሳብ ምልውዋጥን ምርድዳእን ከህሉ ይኸእል። እንተድኣ ዘየለ ናይ ሰብኣዩ ሽግር ዘይተረድአት ሰበይቲ እንታብ መሬት ተላፂላ ትእነፋ እንተኾይና ኣብ ርእሲ «ሓዊ ነዳዲ ዘይቲ» ከይኸውን ጥንቅቕ ድኣ። ንኣብነት ዝኣክል ሓደ ሰብአይ በዓል መኪና ይኸውንኦም ኣብ መንገዲ ቀሊል ናይ ትራፊክ ሓደጋ ኣጋጠ ምዎ ናብ ቤት ዕሕፈት ትራፊክ ፖሊስ ከይዱ ላዕላይ ታሕታይ ክብል

እምሲዩ ክመልእ እንከሎ ብሃንደበት ሰበይቱ ናይ ዘረባ ጭጉራፍ ክተፅንሖ እንከላ፤ «አየውርድ'ዩ መቐስ» እንታይ ክበሃል ኮይኑ፤ እኩይ ክምልእ ዝኸለስ ዘይምትእምማን እዩ'ሞ ንተእማመን ድእ።

«እዴኻ እትብሉንከ አይግበረልካ» ክበሃል ከሎ እዶ ንውሓዳ ኩሎ ሻዕ ርህርህቲ ስለዝኾነት ውሓዳ እብ ደገ እንተምስዩ አቤት! ወደይ እንታይኮን ረኺብዎ? ቀቲሎሞዶ? ወቐዖምዎ እዮም ዋይ እን ፀዲፉ እዩ ወዘተ ክትብል ተምሲ። ወድያት ግና ዘይግዱ አብ ዘምስዩ እምስዩ ዲግ! ዲግ! እናበለ ይመልእ። ገፅ ወዳ ዝረእየት እዶ ዋይ! ተመስገን መጊኡ ኢላ ልባ ምልስ ኢሎ ምዕሮ ምዕሮ ምትንፋስ ትጅምር! ሓምሊ መሲሎ ዝነበረ ገፃውን ብሓንሳእ ብፍሽሽታ ብርህ ይብል።

ንምጥቕላል ዝእክል ብሓዳር መልክዕ ዘሎ ወድ ስብ ካብቶም ናይ ሓዳር በተንቲ ዝኾኑ ነገራት ሓደ እብ ደገ ምምሳይ ስለዝኾነ እኩይ ብምርዳእ ብግዜ ናብ ገዛኻን ብርኽቲ በዓልቲ ቤትካን ምኻድ ይግባእ። እንተዘይኮይኑ ምንም እኳ እቲ ንሳ እትፀልእ ነገር እንተዘይወዓልካዮ ምምሳይ እንድሕር ተብዝሕ ኮይንኻ ካብ ተጠ ርግርጎት አይተሓልፍን። በቲ በለ በዚ ሰበይቲ ናይ ሰብኣዊ ጠባይን ባህረን ክትፈልጥ ይግባእ፤ ንሉ'ውን ከምኡ፤ ድሕር እኩይ ሓዳርም ንምብታን ዝመልእን ዝነፍስን ናይ ደገ ንፋስ ንሳ ትኹን ንሱ ከተአናግዱ አይግባእን፤ ፀግም እዝኒ ሂሶም ሉኸ ክብሉ አለዎም። ብኸምዙይ መልክዑ ዝነግዙ እንተኾይኖም «ሰበይትኻ እትብሉንከ ይግበረልካ» ዝብል ምስላ አየስዕበሉምን፤ ዕቡቕ ናብራ'ውን ይነብሩ ግለት'ዩ።

10. «ሰበይቲ ያ ኒጋዳይስ እንተምሳ ትብላዕ እንተሞተንከ ትሰምዕ» ብቀደም ዘመን ናይ ንግዲ ምልውዋጥ ብኩሕ ሽግርን እፅጋሚ ኩነታትን ዝሸር እዩ። እብቲ እዋን ንሱ ኮም ናይ ሉም ዘመን ዝበለ ናይ ሳይንስን ቲክኖሎጂን ዕብዮት ስለዘይነበረ ብኩሕ ናይ መራሽቢ ማለታት፤ ዝተመሓደሰን ዘመናዊ ዝኾነ መተግዘያን አይነበረን፤ ድሕርን ባህላውን ዝኾነ መተግዘያ ኮም እድሊ፤ ግመል፤ በቕሊ፤ ፈረሰ፤ ወዘተ ዝሓመሰሉ ናብ ርሑቕ ቦታ ይጥቀሙ ኣዩ። ቀዳሞት ወለዲ ኮምዚ እንዳብሉ ናብርእም ይደፍኡ ኣዩ። ኮም ኢጋማሚ ኮይኑ እቲ ናብ መንግድ ዝመፀ ስብ እብቲ ዝኸይሉ ናይ ንግዲ ቦታ እንተሞይቲ፤ እቶም መኸይዱ ናይ ሞቱ ኩነታት መርድእ ናብ በዓልት ቤቱ ሓህም መግእም ዩርድእዎ ማለት'ዩ፤ ስለዚ እታ መግዝ ይመልእ እናበለት ብሃንቀውታ ትፅብ ዝሸረት በዓልቲ ቤቱ ናይ ሰብኣዊ ሞት «ኮምዕውዕዎይ» ወይ ከን ኣበረዶ ኣበረ ኮይኑ ይተርፍ። ንሳ ግና ኮምግዛር ናይ ሰብኣዊ ራሳ ብዳይና ስለዘይረእየት ንኸሉ ግዜ ሕማቕ ኢጋማሚ ዘይርሳው ትዝታ ገዲፋላ ይኸይድ። ኣዙይ እዩ'ውን ሰበይቲያ ኒጋዳይስ እንተምዕለላ ትብላዕ እንተሞተንከ ትሰምዕ ዝተብሃለ።

ብመሳራቲ ኮምዝበላዕኩም ኮመይ? እንድሕር አልና፤ ናይ ሉሚ ዘሉ ንግዲ ኩነታት አይምልከትን። ናይ ሉሚ ዘሉ ንግዲ ዳርጋ መብራሕትኡ ዝቐድ፤ ብዘመናዊ መልክዑ ስለዝኾነ እዩ፤ ማለት ብመተግዘያ መዳይ እንድሕር ርኢናዮ ብተሸርኩርትን ሄራርትን ወዘተ ስለዝኾነ እዩ። እብዚ ኢጋማሚ'ዙይ ሓደ ኒጋዳይ እብ ዝኸይ ቦታ እንድሕር ድእ ግሉ እብ ሓዲር እዋን ውሽጢ ራሳ ብተሸርኩሪ ወይከን ብተራራት ናብ ናይ ትውልዲ ቦትኡን ስድርኡ ዘለውምን ክውሰድ ይኸልእ እዩ። ስለዚ ሰበይቲ ናይ በዓል ቤታ ሰራዊቲ ብኢኸዚ ጥራሕ ከይክሳብ ብኣኣል ራሳ ተቐባላ ኮምግዛር ባህሊ ዓዳ ተኸቲላ «ብዓልቲ» ብምገንጋ ዕጋምን ሓህንላ ቀባራ ሓዘና ስለተሓልፍ እዩ።

ምዕራፍ አርባዕተ

ዘይተተንተኑ ብሂላትን ስነ-ቃላትን

- ♦ ልብያ ንበዝሰ አብደረቱ።
- ♦ ስብስ ይወልድ'ምበር ምዓንጥኡ አይወፅእን።
- ♦ እኖ ቁንጨ ደመይ ከይረእኺ አይትቕበሂ።
- ♦ ትሑዝያ ገዲፋስ ስቕል ተመዓዱ።
- ♦ ፅጋብያ ዒሉስ የቐለሉ።
- ♦ ሓሳዊ እንታብ መልሓሉ ብዕራይ እንታብ ማሕረሱ።
- ♦ ሓሳእያ ቁስሉስ ሓሳኢ ፈውሉ።
- ♦ እንተረኺበ አይገድፍ እንተስእነ አይፀድፍ።
- ♦ ቀልደኛያ ሓረስታይስ ሰነ ይመውት።
- ♦ ባርያ እንተቐይሐ ዘረባ እንተሰዝሐ ዋጋ የብሉን።
- ♦ ሕማቕያ ገልጋሊስ መቃተሊ።
- ♦ ብቐልዓካያ ቤተክርስቲያን ምዓዓምስ መዳገቢ/ቅተሰኒ ማለት።
- ♦ እንተዘይትደፍእኒ መን መፅደፈኒ።
- ♦ እነ እንታይግደይ አብዝኹለይ ዓደይ።
- ♦ ቃሕ ዘይትብል ቀያሕ።
- ♦ ዓብይ ዘይብሉ ዓድን ቀሺ ዘይብሉ መእድን/ነፋስ ዘይብሉ ዓውድን/
- ♦ ዓርቃይ ጠቀመ ሓዊ አሕደረ።
- ♦ እናሰምዐያ ዝሞተስ እናርእየ ቅበር።
- ♦ ሰንጉሰን ቆርቦትን እናተፋሰሙ ይማለሙ።
- ♦ ሓረድዋ ሞተት፤ ነፀይዋ ሞተት።
- ♦ እቶም እንዘብጠም ባዕልና ንፈልጠም።
- ♦ ብዙሓትን ጥምዙሓትን።
- ♦ ተሰቂሐን ጨው የምቅራ።
- ♦ ሰብ ምስ አመሉ ድርዕቶ ምስ ቁማሉ።
- ♦ በል ድእ'ምበር አቦካይ ሞይቶም? አበይምበር።
- ♦ በፈልፋላ ይፈጥረላ።
- ♦ ሰዒምከን'ዶ ትምሰሳ ሚካኤል ገብርኤል ተባለሳ።
- ♦ ዘይበልዓካንክ አይትሕሽ ዘይተገሕፈንክ አይተንብብ።
- ♦ ሰብ የሰን ኢልካ አይትዛረብ፤ እዝኒ'ሎ አብ ገረብ።
- ♦ ሓንትያ ብትጽርዖስ ኩሰን ይቐንና።
- ♦ ሓንትን ኪያንትን።
- ♦ ወሊድከን እንተይጨረሰከን አይትመክሓ።

- ♦ እንስትያ እንተሰዝሓሰ ቁራስ ሓምሊ የሕርራ።
- ♦ አይ ማይካ አይስማይካ ይማላሰአካ።
- ♦ ብበረያ ዘውፅእምስ ብሕን መን አእተም?
- ♦ መን ሽምካ? ርኡይ።
- ♦ ዘይተዘረምበር ዘይተዘረሰ የለን።
- ♦ ገ! እንትብሉኻ ዶ ትጋገ።
- ♦ ተስፍር አይትሕፈር።
- ♦ አይበላስ እንጀራ ዘቀላሰ/ዘጀላሰ/
- ♦ ብርንሂን ሰቢሓ ንክንደይ ሰብ አምሲሓ።
- ♦ ፈትሊያ ሓቅስ ትምንምንም እምበር አይትብጠስን።
- ♦ ብዘይ ንሰይ መን ሓሞይ፤ ብዘይ ከብደይ መን ዘመደይ።
- ♦ ዋካ አምሲልካ ሓዛ።
- ♦ ሕልፈትያ ዘይፈልጥስ ዑና ዓዲ እርእዮ።
- ♦ ዝመፀ እንተይመፀ ጭብጠካ ንፀ።
- ♦ ፈራሕ ከይብሉኒዶ ዝብኢ ከሓዘልዮ።
- ♦ ወጠወ ንወጠዋ እንተፋረዱስ ከይንሕረድ በቃ!
- ♦ ባግላ ብላስ አይትቐላስ።
- ♦ ሕንቃቕ ድሙ ሓነቐ።
- ♦ ሰስይትያ ሰውርትስ ብቐሙጡ ይሰሰሙሉ።
- ♦ እቱ እድግንክ እኮይ እኮይ ይብል፤ እቱ ፈረሰንክ ዘይግዱ።
- ♦ ተከዘ! እነ ዝረእኪ ብሕምርቲ ንሰኺ ትረእኒ ብቐርቅርቲ።
- ♦ እንታብ ሃገራያ እትነውሕ መሸላስ፤ ወይ ንዒፍ ወይ ንእምኒ ወንጭ።
- ♦ ዘሰምንክ ከምዝብልዓሉ ዘይብሉንክ ከምዝካወነሉ።
- ♦ ሓጎግ አብልዮ ከምዘይወርድ ግበርዮ።
- ♦ ሰዋ አሎ አልካንክ ማይ አይትግደፍ።
- ♦ ግፍዒ'ሰዎ ሓዳሪ ሓምሊ።
- ♦ መንገድያ ጥሰናኻስ ዓመት ኪዳ።
- ♦ ህፁዕያ ዝብእስ አፍንጫ እድጊ ይነክስ።
- ♦ ስጋ ጥዑም ብዘይዋጋ።
- ♦ ቁርዲድስያ ሓቀኛ ክብልዎ አብ ቆርቦት ጠቢቕ ሞተ።
- ♦ አካይድኡያ ሪኦምስ ባእኑ ይኸትርም።
- ♦ ከቲርምናያ ዘይተርፍስ ተለባእኖም /ተለጫምእም/።
- ♦ ክንድ ጣፍያ ዝዓብዮክስ ክንድጣፍ የፅርዮክ።
- ♦ እነኣያ ገዲፋስ ሓትፍኦ ትናፍቕ።
- ♦ ባሳያ ዝመቐረትካ ቃንጫስ ተስ ሱራ ፍሒርካ ብልዓያ።
- ♦ ንዛዳዋ! እተምፅእ አለዋ።
- ♦ መዋልዲ ቀዳሞት፤ መግውቲ ዳሕረዎት።
- ♦ ይብቆል አይብቆል ባሰባሰ መስቀል።

- ♦ አኖስያ ሂባ ትልምን።
- ♦ ክላምያስ ይጠምያ።
- ♦ ንዝብሊ ኣብ ምንታዩ ወቕዕኻዮ? ኣብ ኣፋፓ ኣግፋሕኻሉ።
- ♦ ሓምሓም ከምፍሬሊ።
- ♦ ዝብሊስያ ክባዕ ዝነከሰ ይሕንከሰ።
- ♦ ንሓ ከምንሊ።
- ♦ ከንድብፅሕ ውሉድካ ኣይትምሓል።
- ♦ ወዲ ሓዊ ሓምኹሽቲ።
- ♦ ዘይትመልኮያ ሂላኻስ ኣብርሀ እንተበልካዮ ኣንፅፍ ይብላካ።
- ♦ ተኸደኑ ዝበሉም ቆልዑ፣ ተኸፊል ዝበሉ ሰዳ።
- ♦ ኣደይ ኢታይ! ኣራኣያኸንስ ኣየ ኣራኣያ ዕድቅን።
- ♦ ክባብ ሰማይ ንብላላ ስርፍይ።
- ♦ ክሕሻልኩም ደግ! እንተገይርኪዮ ደኳ እንትመሀረፊት።
- ♦ አዋይ ኣነን ንሰይን ሓሚምና፣ ካዕቦ ምዕር ግዲትና ምውዳሕ ኣቢዩና።
- ♦ ማይንክ ከምልማዱ፣ ውሉድንክ ንውላዱ።
- ♦ ንል ሀበይሰያ ካብታ ምብላላ መብልዓ።
- ♦ ኣታ ሀበይደ፣ ኣታ ውፃዕ ትሓይሽ? እንታይ ክሕሻ ኩሰን ሓደ ይለሓሳ።
- ♦ ኣታ ሓንቲ ትሽምጥጥ፣ ኣታ ሓንቲ ትጉምጥጥ።
- ♦ ሕማቕ ሰብኣይን ሕማቕ ሓዲንን የሰን።
- ♦ ዘይጎዳኢኻ ኣይጉዳኡ።
- ♦ ሕማቕያ ሓረስታይስ መነደሪ ተሓግ።
- ♦ እንታብያ ንዓመታ ደርሆስ ሉም ዘመን እንቋቋሉ።
- ♦ ተመርዲኻ ተፃሰብ።
- ♦ ምክት ነይርካ ወጠጠ ኣይግበርካ።
- ♦ እንዳበኻያ እንትውረርስ ከፈርካ ሒዝካ ቅረብ።
- ♦ አቦ መፀውዲ፣ ከፈር መቐውዲ።
- ♦ በዓል ካዕቦንያ በዓል ካዕብንስ ብሓደ ኣብ ዓውዲ ሓደሩ።
- ♦ ንኣፍ ጠልቆም ንክብዲ ሓጢአት።
- ♦ እንትትዛረቦ ቀሊል።
- ♦ እንዳበላዕኻን እንዳነባዕኻን።
- ♦ ሓፍትኻን ዋንጫኻንስ ቅፅርፅር እንዳበላ እንተመፃ ኣዩ'ምበር።
- ♦ ማይካን ለማምካን።
- ♦ ኣደይ ኢታይ ክትዋታ ግዲልክን ፈሲ ኣብዚሕኸን።
- ♦ ውላዱ ዝረግምን ጥንቅልዲት ዝሸይንን ሓደ'ዩ።
- ♦ ወይ ሰሕታን በሊ ጋሕታን።
- ♦ እንታይ ምኻን በለ ትኻን።
- ♦ ኣብ ኢድካያ ዘሉ ወርቅስ ዳርጋ ጨርቂ።
- ♦ ፀብሕንክ ሰላሰሉ ሰዋንክ መማእኸሉ።

- ♦ ሰብ ኮይኑ ዘይእብስ /ዘይብድል/፣ ዕንፀይቲ ኮይኑ ዘይተኸኸ የሰን።
- ♦ ተረፍያ ፅጋብኸስ ኣብ መቐብር ሓውካ።
- ♦ ጤል ዓጋመስያ ጠጢግ ጠጢግ ንዓጋመ። /ኣበሃህላ ኤርትራውያን/።
- ♦ ኣሓስያ ምስ ሓራዲእን ማይ ይስትያ።
- ♦ መንገድያ ሊባስ ወድ ዓዲ ዩርኣዮ።
- ♦ ዘረባያ ሓውካስ ብደውካ፣ ሰው ኣብላ ቆብ ኣብላ።
- ♦ ሓዘንያ ዘይፈልጥስ ስለ ሓዘን ኣይንታዩን።
- ♦ እንዳ ሃብታምያ ቂቂዕስ ወትሩ ሓዘንተኛ።
- ♦ ወድዛ ጠማዕ ኣይበልዕ ኣየብልዕ።
- ♦ ሓኖኸ ጠማይ።
- ♦ እንካያ ዘይፈልጥስ ሃባ መነልመዶ?
- ♦ ከምዘቐመጠ ሕቕፍኒ ኢሉ እንቀጥቀጠ።
- ♦ ዘየጥረኸን ኣይረኣኸን።
- ♦ ናይ ልብኻያ እንተዘዛርቡኻዎ ዓድኻ እንተትስዱኻ።
- ♦ ክምብል በሉ'ሞ ኣይፈሰስን።
- ♦ ጫቕኒት ክባብ ትፋረድ የምስሉኻ በረድ።
- ♦ ኣያያ ዘለዎስ ኣራፈዱ ይመውት።
- ♦ ዘየለቅሕንክ ቀታሊ ተለቂሑ ዘይመልስንክ ኸታሪ።
- ♦ ሓሳውንያ ስንቅንስ እናሓደረ ይቐልል።
- ♦ ማእምን'ያ እንትትእርግስ መማዲኢት ትኸውን።
- ♦ ሰበይቲ እንተትህልወኒዶ ኣብ ሰበይትኻ ረኺብካኒ?
- ♦ ተሓቢእን ይጠንስእሞ ሰብ ኣኪበን ይወልድእ።
- ♦ ጥሒንካስ ኮ እንጀራ እዩ ነይሩ? ኣይቀጥቂጥካስ ምክትንድዩ ነይሩ?
- ♦ ግመልያ ይሰርቁ'ሞ ተጎምቢሖም ይኸዱ።
- ♦ ግመል ኣንታይ ተፃዒንኪ? ሽመል ኣንታይድኣ ነኑው ትበሊ? ኣመል።
- ♦ ሰብ ናብ ሰቡ ዝብሊ ናብ ገረቡ።
- ♦ ኣዋግሓ ወርሕን ኣማውታ ገያዕንስ ኣይፍሰጥን።
- ♦ መልክዕኛስያ ኣበረኛ።
- ♦ ኣጣል ምን ሰኢን ዝጠጥማ።
- ♦ ልብን'ያ ሳሰርንስ እናሓደረ ይበቁል።
- ♦ ኣስብኡት'ያ ዘይብሉስ ጎራምፅ ይረኣይሉ።
- ♦ እንዳ ዓሻስያ ደርሆ ትፈልጠ።
- ♦ ወድ ዓሻስያ እንቁላሊሕ መፃውቲኡ።
- ♦ ጨንር ያ ክልብስ ኣሉ እንዳበልዎ ሞተ።
- ♦ ኣፋያ ገዲፋ ዝሃበምስ እንታይ ሰኢኑ ይበልዎ።
- ♦ ዓሻያ ጎረቤትስ ዝኣቱምበር ዝወፅእ ኣይፈልጥን።
- ♦ ሓያል ቀሺን ሓያል ክረምትን።
- ♦ ሓምሊያ ብዘኸረመስ ጥጥቕ ፈክረ።

- ♦ ሰበይትንን በቅልጥሰን ልቦን ዓመት ይሳብላ።
- ♦ ምስ ሳእፍም ናብ ዳዕሮ ይድይቡሞ ወይ ሰይጣን ይብሉ።
- ♦ ምስ ዘይትኸእሉዎ ቅልሰሰ መፋሕፍሒ ማእገርካ።
- ♦ ጨው አለም ነውሪ አለም፤ ጨው የብሉን ነውሪ የብሉን።
- ♦ ተመርዖ ተመርዖ ይብሉኻ ከምዝሕግዙኻ።
- ♦ ቅድሚያ ምራኽ መስከብ።
- ♦ ዘየደቅሰዎ ነገርምኸስ ድቅስ ይሓድሩ።
- ♦ ዘፍርሕዎ እንትነግረካስ ዘጥርጥ ንገር።
- ♦ ዘይቀስልኻንሰዎ ሽንጣር ሰደደሉ /ምለሰሉ/።
- ♦ ምስ ኣድጊዎ ዝወፃለ ዝራብሰሰ ህላ ኣንተይሰመደ ጥራጥ ለመደ።
- ♦ ኣነኽ ዝገኣ ይሰርሓላ እንተንሰ ሳዕራይ ተንድደሰይ።
- ♦ ኣቱ ሓደ ብገርሁ ኣቱ ሓደኽ ብጥርሑ።
- ♦ ብድሕረኻዎ ፀርፍስ ዳርጋ ደርፊ።
- ♦ ሓዳሪይ ኣንተትብሉ ነይራ'ደ ንፍቀምዕር ጥሒና ምግብ ስኢና?
- ♦ ሓንቲ ያ ዘየዲኣቶምስ ኣቱ ሓደ ቅስውሰይ፤ እቱ ሓደ መንጥርሰይ።
- ♦ ጉረቤትካ'ዎ ጭሕሙ ኣንተሳዕስ ጭሕምኻ ማይ ልኸ።
- ♦ ደሃይ ከፍ እኸሊ ኣንዳቦይ ሓሳስ ኣይትልከፍ።
- ♦ ጭጉራፍስ'ዎ ባዕላ ወቐዓ ባዕላ ተአዊ።
- ♦ ተስማማዕ ኣይትበል ገርማማዕ።
- ♦ ቆፍሰዎ ብማይ ዓቢዩ ማይ ትፀልእ።
- ♦ ሰብ ፀውዕ እንተበልኩምስ ...።
- ♦ ሀበይስ'ዎ መቐመጫ ኣይረኣየትስ መቐመጫ እንዳማታ።
- ♦ ንኣፈንዎ ዘይረኽባ ንቐጠምጠም ንርእሰን ሻሽ መጠምጠም።
- ♦ ኣብ መርዓ'ዎ ዘይተረኽበሰ ኣብ ኣርብዓ።
- ♦ ፈራሕስ'ዎ ዓሰርተ በትሩ።
- ♦ ነገርዎ ዝደለየሰ ንሕምባሻ /ጭብጦ/ ፀብሒ ደሰየ።
- ♦ ነገር ድልይልይ በትሪ ሃሰሰሰ።
- ♦ እዞም ኣረባስዎ ኣይሰምዑን ዘረባ።
- ♦ ሓቂ ያ ዘረባስ ምሳሕ ኣቦይ ዝጉይ /ኣምላኸ/
- ♦ ሓቂ ያ ሰራሕ'ሞ ኣብ መንገዲ ደቅስ።
- ♦ ኣይትብላዕሞ ኣይትፍራሕ።
- ♦ ኣይትውዓላ ከይትውዕለኻ፤ ኣይትሰሓላ ከይትሓርዳካ።
- ♦ መንገዲ ምስ ወድ ዓዲ።
- ♦ ምዲድካንክ ኣይልብን፤ መዊዕካንክ ኣይሰንን፤ ጉልመት ሰዲድካንክ ኣይዓይንን። /ጉልመት ቁልዓ/
- ♦ ፈቲዩ ይምፃእ ጥዑም ብልዒ።
- ♦ ዓይንን ከ ተሃካይት፤ ብርክን ጉያይት።
- ♦ ሕማቕ መባልዕቲ መሳሰዕቲ፤ ሕማቕ መዳቕስቲ መፋሰውቲ።

- ♦ ደው ኢሰን የፍሰሰኣሞ ከፍ ኢሰን ይኣርየሉ።
- ♦ ኣብ መርዓ ዓላ ቀሳቕል ምዓላ።
- ♦ ቅሙጥስዎ ሰማይ ቀረብሉ።
- ♦ ዘየሓሰብንክ ኣይንገድ ዘይፈርድን ከ ኣይንገስ /ኣይሸወም/።
- ♦ ሰዓል ሒዝኻ ሌብነት ቂም ሒዝኻ ፀሎት።
- ♦ ዘርከበሰ ያ ኣደጉልሶ ይሰህ።
- ♦ እንታብ ያ ዘይትፈልጦ መልእኽስ እትፈልጦ ሰይጣን።
- ♦ ንሂጥ ዓውዲ የብሉ፤ ሰማይ ዓንዲ የብሉ፤ ዓሻ ልቢ የብሉ።
- ♦ ብቻ! መልክዕ ድኣ ምሃበኒ'ምበር ውሕልነትስ እንታብ ንረቤተይ ይልቅሑ።
- ♦ ምኽረትካንክ ከም ሰበይቲ፤ ሓይልኻንክ ከምዓፀ።
- ♦ እንታብ ክልተ ጥክሊ ከምዘይትሕጉሲ።
- ♦ ሰብኣይ ክልተ ንየው ክወ ክብል ሞተ።
- ♦ ሶሉል ያ ውሽማሽ ደርቦ ነቕ ይምህላል።
- ♦ እንታብዎ እግርስ መልሓስ ይዕንቀፍ።
- ♦ እንታብዎ እኸልሰ ልብ ሰብ ይሰፈር።
- ♦ እንታብዎ ዝራብዕ ዝወፃሰሉስ ተስታይ ዘራፈደሉ።
- ♦ ቆልዓስዎ ይጎይሞ ኣይቐድምን።
- ♦ ሰዋን ከ እንዳማትካ እንተዝኸንሰካ፤ መስሰፍንክ ናትካ እንተዝኸነልካ።
- ♦ ደቅ ኣናፀብዎ ክረኣዎ ይእረድ።
- ♦ ከትቐነን ኢላ ያ ከይዳበ ተሳዕዎ መፀት።
- ♦ እኸልሰዎ ፀዓራይ ይፀልእ።
- ♦ ፅቡቕ ዝገበረ ፅቡቕ እንተዝፍደ ብዕራይ ድቋ ምስተየ።
- ♦ ሕያወይቲያ ቀራሚትስ ዘዝቐደመ ናብ ኣፋ /ሰቕታኣ/
- ♦ ዘዝቐደመ ኣውሕጠኒ።
- ♦ ዘረባ ዓሻ ቀጠምጠም ኣይኣረ ኣይቀርጠም።
- ♦ ከፍ ኣይትበል ከም ዕኡድ፤ ዘወርወር ቦል ከም ዕቡድ።
- ♦ ተሓሳማይ ያ ዓሳስ እቱ ምስሑ ድራሩ ይኸየ።
- ♦ ኣእዱግ ያ እንዳጉይታናስ ጣጥ ሕምቢጥ ተይበላ ዘይፀዓና።
- ♦ ሰኪሩ ዝተዛረባካንክ ኣይትረሰዓዮ፤ ሰኪሩ ዓል ዝሰመዓካንክ ኣይትኸልኣዮ።
- ♦ ብሕጅኡዎ ዝነቀወ ዝበእሰ ኣየሕደረንን።
- ♦ እዙ ዓሳስ ኣይቐንምበር እንተቐኒዮስ የጥንሰኒ።
- ♦ ዘየሓጊዮ ማይስ /ሩባስ/ ደማዒ።
- ♦ ዘየተሓድራና ኣየማስዮና።
- ♦ ምእንትካ መጉጉ ትሕሰፍ ዛንጭዋ።
- ♦ ዝኸርምን ዘይኸርምን ማይ ለመን።
- ♦ መርዓዊዎ ዘይሓሰስ ዓርኪ ይቋፀራ።
- ♦ ተፅግበኒያ እንጀራስ ኣብ መጉጉኣ እንተላ እይበሕታን።
- ♦ ብዕራይ ናብ ዝኸደ ይኸድ ጥራሕ ሰርፊ ኣፅንሶ።

- ♦ ዳኛ ዝፈርዶን ላሕሚ አትወልዶን አይኖላጥን።
- ♦ ብቕልዓኝያ የምስ መጸገሲ።
- ♦ ሌባ ሌባ አንተበልዋስ ሉባ ሉባ ዝበልዋ መሰላ።
- ♦ ክልተ ዓያሹ ገዓት ይከላሰሱ።
- ♦ ምስላንክ አብግናይ፣ ቁሕምንክ አብ ኩኩናይ።
- ♦ ዘይምስልንክ አብዲ ዘየኹምስልንክ አድጊ።
- ♦ ዘመንያ ግርምቢጥስ ሣይ ንዓቕብ።
- ♦ አነን ዕዳጋ ዓርብን ዘይንረኽቦ የብልናን።
- ♦ ውፃኢ መባልዕቲ አቶ መናብዕቲ።
- ♦ ጓና ስኑ ፃዕዳ ልቡ ደመና።
- ♦ ጓና ምስጸሕና።
- ♦ ሞይትካያ ዝቐብረካስ ሓሚምካ ተዓዘቦ።
- ♦ ሰማይ ሰማይ ይትረፍክን መሬት መሬት ይባርኸልክን።
- ♦ መርዓስ ይትረፍክን ዓድኸን ክረማ።
- ♦ ንዓመታያ ዝዓብድስ ሎሚ ክጻኑ ይቐድድ።
- ♦ ሚስሲያ ንዘይፈልጦ የጥርጦ።
- ♦ መን መርዓት ምስበለክን ኢኸን ትኩሓላ።
- ♦ ብኸበርያ ገዲፋስ ብሕምቢማ።
- ♦ ንዘይስምዓካያ ቤተክርስቲያንስ መባእኻ አይተኖስስ።
- ♦ መባእያ እንዳባገረማ ዝበልዐስ ባዕሉ ይለፋለፍ።
- ♦ ሕሊያ ዘይበልዎስ አግሪ ሓማተይ ቀጠነኒ በለ።
- ♦ ነይራ ነይራ ንዕውር።
- ♦ እተዓቕረት መዓርን አታዓቕረት ጓልንስያ አትኸኖ አይትበእንን።
- ♦ ወዓላይ መንገድኻ ላዕላይ።
- ♦ ውዲላ ይድረር ለሚኒ።
- ♦ ክልቢ አንታይ አእተወካ አብሕሩስ ዝሃቡኻ በሊዕኻ ዘይትህርስ።
- ♦ ሃጻኒትያ ክልብስ ጨኑርን አብ እፋ መረረን ትርፋ።
- ♦ ዓመትያ ዘየብልዕስ ዓመት የባእስ።
- ♦ ምራኽ ማእምን ሕንቁቕ ሓደ አዝኑ ስቀር።
- ♦ ዘኸበርዋ ያ ድመስ ለተማርያም ስማ።
- ♦ ዘይመስል! ከብዲ የቐበል።
- ♦ ፋሲጋያ ዝተሸጠት ባርያስ ኩሉሻዕ ፋሲጋ ይመስላ።
- ♦ ምኽሪያ ዓያሹስ አንትበእሱ ይወፅእ።
- ♦ ዘረባ ክልተንክ ትሕቲ ምድሪ ዘረባ ስለስተንክ ዘርኢ ምድሪ።
- ♦ ዓስ! ይብለኪ ክር! ይብለኪ እምቢ! እንተበልኪ ንነብሪ ይበልኪ።
- ♦ አንተብርህሉያ ዘይርእስ ዕውር።
- ♦ በዓል ጣፍዶ ይሕሸክን በዓል አፍ።
- ♦ አንትመትሩላ ትሕነቕ።

- ♦ ሽውዓተ ዓመት ያ ዝዓወረ ዕውርስ ሓንቲ ሰይቲ አይሓድርን በለ።
- ♦ ንጉሲያ አንተረኣኹስ ጥራዕ ጥራዕ ይመፀኒ።
- ♦ በዓል አመልስያ ማይ ስትዩ ይጠርጥ።
- ♦ ብተመንያ ዝሃደመስ ብልሕፂ ተጸህለ።
- ♦ ወድ ጓልካስያ መውድኢ ክጻንካ።
- ♦ ወይ ባዕሉ ወይ ንወድባዕሉ።
- ♦ ስራሕያ ዘስኣነ ፈላስስ ቆቢዕ ቀዲዱ ይስፊ።
- ♦ ስራሕ ምስኣን ጸጉሻ ምጥሓን።
- ♦ ሕነ ሕነያ ናይ ቀራናትስ ንንዕማማት።
- ♦ ንዑቕስያ ሰብ ይንዕቕ።
- ♦ አድጊያ ዘይብሉስ በቕሊ ይንዕቕ።
- ♦ ረገማጥስያ ጸዕር ይንቕንቕ።
- ♦ ኒሐኛ ያ ፃዕስ ጎንደር ከይዱ ይላፀ።
- ♦ አኖያ ዘላቶ አንትበክስ ንአኖ ዘይብሉ ከብኪ።
- ♦ አይትብክን ዶ ዘብክየኒ።
- ♦ ዘይበቕዕ ፀሎት አድጊ ናብ ማይፀሎት።
- ♦ አብዘይ መንጠቢትክን አይትምልሳ ኢድክን።
- ♦ ዘይበልዕ የለንኖ ዘይፀግብ በኣስ።
- ♦ ዝባን ዓሻያ አንትውቃዕስ ዝባን ለባም ይስምብር።
- ♦ ይብሉኒ ዘይትብል ጓል ማእምን ዓሻ ይሃጥር በዓል ልቢ ይምንምን።
- ♦ ንኢድጊያ ዘይከበዶስ ንመዕዓን ከበዶ።
- ♦ ተሓንሚያ አንተሉስ ተሓዝ ልቢ ይጠርጥ።
- ♦ ዝኣኸለንያ ጥሒንንስ በኣለ ማርያምዩ ይብላ።
- ♦ ዘይወግሕያ መሲልዋስ አብ ብኹራ።
- ♦ ንዓሻንክ ንገር ክንደየናይ ከይፈልጦ ንለባምንክ አይትንገር ክንደየናይ ከይስሕቶ።
- ♦ ንዝምብንክ ቁበልኻ አይተርአዮ፣ ንቕልዓንክ ሰንኻ አይተርአዮ።
- ♦ ምስ ክልብንክ አይተተሓባዕ፣ ምስ ቆልዓንክ አይትምክር።
- ♦ ሓፂርያ አድግስ ወትሩ ዒሉ።
- ♦ ሓባልን ኩሕልን፣ ገያዕን ውቃወን፣ ይበሃል ተባሂላ ሓባል ተጂሒላ።
- ♦ ሓንቲ ዝዓይንኸን ወሰን ዝዓድኸን ግብ አንተበሉኸን ግብ።
- ♦ አዲኣያ አንትትህብ ዘይረኣየትስ ሓማታ እንትትህብ ሪላ ተሓኒቑ ሞተት።
- ♦ ሂቡያ ዘይፈልጥስ ደርሆ ጨው አልሓስ።
- ♦ ማይንክ አብ አሚቑ ምስላንክ አብ ሕማቕ።
- ♦ ሓንካስያ ዝመራሒእምስ ኩሉም ደፍሰዕ ደፍሰዕ ይብሉ።
- ♦ አፈን ዕንቀሩ ክብደን ንፍቂ።
- ♦ አይበልዓታን ሽማተን መወድኢ አኸላተን።

- ◆ ፈሰጥና ይብላሉ እንደ ድቁስ ይግጥና።
- ◆ ሓደ ሰነድ ዝተገኘሰሰ ሽውዓተ ሰነድ አይትከል።
- ◆ እበሰሽያ ዘይበልዎሰ ላብዚ እኒህኹ በሰት።
- ◆ ተሰለሰይንክ አይትበሉ እንትትሰለልካንክ ኮፍ በሉ።
- ◆ እንኳን ዝካ መቻብርካኳ አይፅበብ።
- ◆ ስለሌ እብ ገልፂ።
- ◆ ልብ እንተዝህልዎዶ እብዙይ ረኺብካያ?
- ◆ በዓልት ቤትያ ዝሰበረቶ ዓሕልሰ ዳርጋ ሓፂባ ዝሰቐሰቶ።
- ◆ ፍቶ ፅላእ ዛቕጫእ /እጃምካ/ ብላሰ።
- ◆ ሻሽ ቅልጣን! ተመርዒኸንዶ አይትፈልጣን።
- ◆ ዓው! ኢልካ ዘይብክ ሞት ሕፁይ።
- ◆ እንትን ንሰኸንሰ ጠንቂ ድላ ተላቕላ።
- ◆ መመሪያ ትሓልም! በሉ።
- ◆ ክረምተን ወዲእንስ ክረምቲ እንዳማተን።
- ◆ እንተዘይወሰዳስያ እዕፍሕ ሽመን።
- ◆ ምስ ሃገርካ መግትሰ ዳርጋ ገፃት።
- ◆ ንቐልዓ ክብላ ይበልዓ።
- ◆ ንዓይ ክተእምን ግዓት ግዒታ ሐዊ ትልምን።
- ◆ ሰበይትካንክ እትበሉ ይግበረልካ፤ እዲካ እትበሉንክ እይግበረልካ።
- ◆ ሰበይቲያ ንጋዳይሰ እንተምፀእላ ትበልዕ፤ እንተሞተኽ ትሰምዕ።
- ◆ ሓጎላ ክልተ ርእሳ መን ሓወሳ።
- ◆ ገፃትሰያ አሰኹ ኢላ ተተንፍሰ።
- ◆ ንብዕራይሰ እብ ቃላይ እቕሪቦ'ሞ አይትፋፅየሉ።
- ◆ ላቦይን እደይን ነንበይኖም ፀሎቶም።
- ◆ እሕሕሰያ ዘይተሓኸፍ ይኸእላ።
- ◆ ትኸሰያ ድሙስ መዐሸዊ እንጭዋ።
- ◆ ሓዱሽያ ፍቕርስ መወድኢ እኸሊ።
- ◆ አይክንደይ ንሰን ግርያም ትቐንጥሰን።
- ◆ ሕፅብ ውዒላ ሰቕሰቐቶ ብሓተላ።
- ◆ ዓርብ ርብዕ ምላሰ ምልሰ አይተበላ ከይትድፈራ።
- ◆ ዘይተግህረሰያ ዘይተግህረ።
- ◆ መን ሒዛ ድላእያ ተወዝዊዛ።
- ◆ ገፈፍን ገፍገፍን ብሓደ አተዋ።
- ◆ ከብዲ ውሉድንክ ግብ፤ ከብዲ ውላድንክ ሕግብግብ።
- ◆ ሰብ ይተእከብ ምኽሪ ክርከብ።
- ◆ እኩብያ ሰበሰ እኹብ ሰይጣን።
- ◆ ዘይፈልጥሰ ያ እንታይ ይፈልጥ።
- ◆ ንጌልንክ ተሓፂኺ በላ፤ ንመሸላንክ ተዓሂኺ በላ።

- ◆ ሓደ መጭ በሃሊ ሓደ ሰራሪ።
- ◆ እሸንኳይዶ ሓሰት ነቢሕናሰ ሓቂ ነቢሕናኳ ሰውራት ወሊድና።
- ◆ እብዘይሰርሐን ይወፃ ጥርሕን።
- ◆ ባዕላንክ መምፅኢት ደርፊ፤ ባዕላንክ መጥፍኢት ደርፊ።
- ◆ መግልትን ከልብን እንተይፀዋዕኹም ይእትዉ።
- ◆ ከብድኻንክ ጉረዘማይ /ሓምሊ/ ምልአየ፤ ዝብንካንክ ወድሓወቦ አይርአየ።
- ◆ ዝሸገረ ነገር ንዓርክኻ ነገር።
- ◆ መንቀፅየ! ያም ቀዳም።
- ◆ ሕማምያ ጎረቤትስ ተመሓላፋይ።
- ◆ እናፍራያ ቆቻሕ ዘይፈልጥሰ አይገዳናይን።
- ◆ ማይ ዝሓቁንን ጨው ዝነግድን ሓደ።
- ◆ ዓሸያ በዓል ርባሰስ ክንድ ውሉዶም ዘይረአዩኒ ይብል።
- ◆ እድጊ ያ ሰሰሰተ ርእሳ እንተኸነትሰ ዝብኢ ዝደፍራ ዘይመሰላ።
- ◆ ፅምኢ ክረምትን ጥምየት ቀውፅንስያ ፈላጢእን ይፈልጠን።
- ◆ ብዕራይካ ዘይብሉንክ አይደምብኻን፤ እቦኻ ዘይብሉንክ አይዳሰካን እኖኻ /አዴኻ/ ዘይብሉንክ አይዝካኻን።
- ◆ ብእፈን ወሓለ /ጨሊ/ ብእደን ዘየለ፤ መጠቆወሰል።
- ◆ እንታብ ከቢራ ትፈቱ ዘዊራ፤ ወፂእን ይህባ።
- ◆ ወድ ድሙ እየሓድግ ግብረ እሙ። /ግብረ እሙ ናይ እዲኡ ተግባር/
- ◆ ተሰታይ ምስ ብተይ።
- ◆ ሽኩል ያ ዝብእስ ቀርኒ ይነክሰ።
- ◆ ዝበረቐ ፀሓይ፤ ዝነገሰ ንጉሳይ።
- ◆ ክራማትይ ሞተይ አይቐርይ።
- ◆ ናይ ሰብ ሃንዛ ቐንዛ።
- ◆ እንትትኩሰክ ብማንካ፤ እንትዝሕልክ ብኢድካ።
- ◆ እንታብ ያ ርሑቕ ሓውካሰ ቀረባ ጎረቤትካ።
- ◆ ዘይብላያ እዴኻስ እንታብ እምኒ ትፀንዕ።
- ◆ ዝበልዕሰያ አብላዕለያ።
- ◆ ወድዝጊ ማይ ሰመን።
- ◆ እንዳማርያም ማይ ይወቅዕሉ እህ! ወዳንካ ሒዞላ።
- ◆ ሓፂር እንተዘይኮርሰ መን ሰብ ምበሉ፤ ነዊሕ እንተዘይፈርሕ መን ምደፈር።
- ◆ በሊዓ በሊዓንክ ጨው የብሉን፤ ከይድ ውዒላንክ ዓዲ የብሉን።
- ◆ መርዓት ፅባሕንክ ትኾኒ ሓማት።
- ◆ እንተይ ቆልዓ ውሽጠይ ቆልዓ።
- ◆ እንተይኮና ተኮና፤ እንታዚእንክ መግዝ ተቐነና?
- ◆ ማንቲሰሰያ ዘሊላ ዘሊላ ናብ ባይታ።
- ◆ ትደልይኦ'ሞ ይዝንግዕክን።

- ◆ አጅቦ ተገርፋ ሞይትኸን ትዓርፋ።
- ◆ እንተይተፀውዐ ዝመፅእ እንተይፀገበ ይወፅእ።
- ◆ ብአፎም ይነግሱ ብቁንፎቢ ይሓርሱ።
- ◆ እንተይፀመደ አንጎደ።
- ◆ እተን ንሰፍን ይእድናና።
- ◆ ብልሳንክ ሓላፊ ሽምንክ ተራፊ።
- ◆ እቱ መዓልቲ ገና እቲ ሽብዲ ምላና።
- ◆ ዓሻ ደሓንሎ ሓው ዓሻንክ ከፈእምሎ።
- ◆ እሓ ውሕጅ መን ይሸግራ? ተሰካር ዝሰምዐ ፈላሲ።
- ◆ ሕማቕያ ዝበእሰ አድጊ ይፅሰና።
- ◆ ፈቲኻ ፀሊእኻ እነ እየ እዴኻ።
- ◆ ዘመን ፀበቕ ንአድጊ ከፍእ ዘመን ሓመቕ ንአድጊ ከፍእ።
- ◆ ዝዓቢ ቆልዓንክ አይፅላእኻ ከመውት ዝበለ ሽማግሌንክ አይርገምካ።
- ◆ እንታባይ ፀበባ ካብእን ዓፀባ ድአዩምበር ንድሙሰ መዓንጣ ደርሆኻ መፅገባ።
- ◆ ሰበይተይ ህልኸኛ እያ ንሓዕሊ ምበር ንታሕቲ አይትኸይድን።
- ◆ ፀሊምያ ፀብሕሰ እንተይ ጠዓመካ አይትፅልእኒ በሰ።
- ◆ ሞይ ድሙ! ሰብ ርጉምዩ ዶ አይበልኩኻን ቀደሙ።
- ◆ ላሕምኻሰ እምባሕ ድአትበሰልካ እምበር ዋላ ደምኻ ትተሓሰበልካ።
- ◆ ቆልዓ ብንእሱ ቆርበት ብርሐሱ።
- ◆ ንብላሰ እንተበልኩም ንብላዕ፤ ንኺድ እንተበልኩም ድማ ንብላዕ።
- ◆ ሕሙም እኸልኻንክ ወድ ሰበይትኻ ይበልዩ፤ ሕሙም ንንዙብኻንክ ጭቃ ዓዲ ይልቅሑ።
- ◆ በትሪ አብ አድካ፤ ካራ አብ አድካ እንታይሰ ክነግረካ።
- ◆ ወይ ሽማግሌ ትረኽብዎ ፅባሕ ንጉሆ!
- ◆ አቕሓ ኢልናክን እንዳመላቕ።
- ◆ እቲአ ዘይብልሰ ዋንጫኻ አይፅተራ።
- ◆ ፈራሓ ተፍርሕካ።
- ◆ አይገብካ ገዓት ዓንካ ዓንካ።
- ◆ ተመንበያ ልቡ ራሖ እግሪ ከልእ።
- ◆ አንበትስያ ናብ ዝአምንእ ድሕራክን ይመልሳ።
- ◆ ዘሰም ይምዘዝ ዘይብሉ ይፍዘዝ።
- ◆ ሰሉዕስያ እቱ ሓደ ይሓንቆ፤ እቱ ሓደ ይወድቆ።
- ◆ እተን እኖኺሰ ዓሻ ነበራ ንዓኺኽ መን ደገመኪ?
- ◆ እተን እኖይክ ብእግረንዶ ይኺዳ?
- ◆ ህፃንዝኡን ንወላይ መመዘኩን ንዓይ።
- ◆ እንታብዙይ ንትግራይ ሰበይቲ ጥራይ።
- ◆ መን ይንገር? ዝነበረ፤ መን የርድእ? ዝቐበረ።

- ◆ ዋንዘ ንመዓዘ /በለ ወልቀታይ/
- ◆ ራዛ ናይንእን ሓዛ።
- ◆ ነጎዳያ ሓጋይሰ ወዳእ ማእምን።
- ◆ ፈራሕ እይፀድቕ ዕውር እይነድቕ።
- ◆ አላጊባ ንማይ ጋባ።
- ◆ አሻበክን ድእ ሓደ እንተይሰተኸን?
- ◆ አይሓሰምኩ እይሓሰምኩ ቡጥ ኢሉ ድእ ሓደርኩ።
- ◆ አድጊ ናበይ ኢኻ? ንእርሆ! ንእርሆ! አድጊ አበይ ነይርካ? ኢ...ር...ሆ።
- ◆ ማይ ዝዓሙኸን ...ዝአምንን ሓደ።
- ◆ ብኻራ የሰን ጨዋታ /በሰ ጫቕት/።
- ◆ ዕቡይ ያ ወድ በረኻሰ ሽሻይ አኸላባት።
- ◆ ሰሓቕይዶ ዓተር ይሕሉ? በሉ።
- ◆ ዓባይ ሰበይቲዶ ዓሕሊ ትሰብር? እንተመልቂኽ እንታይ ትገብር።
- ◆ እንዳ ሰሓቕኻንክ አይትብላዕ፤ እንዳ ሰሓቕኻንክ ሰራሕ።
- ◆ ቀጢን ያ እንተርአየኒሰ ጅማት ሰመኒ።
- ◆ ሰማይ እይሕረሰ ንጉሰ አይኸሰሰ።
- ◆ አዳነሩ ንጉሰያ ሞይቶም፤ ንጉሰ ያ ሞይቶም? ትብላለኸን።
- ◆ እቱ ወደይ ነቱ ወድኸን እንተወቕዕም አብላላ፤ እቱ ወድኸን ነቲ ወደይ እንተወቕዕም ግና ነጎዳ ሓጋይ ዕልው የብሉ።
- ◆ አይ ከምዝፈራሕናየን ፅቡቕ ራላ።
- ◆ አይ ከምሎምን በለ መላቕላይ።
- ◆ ንባዕልኺ በጋ ፅዕነትኪ ሰጋ እህም! አግራሙለይኪ።
- ◆ ድሕር ማይ ናብ በዓቲ።
- ◆ አብ ዕዳጋያ ዘይ...መወፅዒ ነፍሱ።
- ◆ ዓሻ ከሰሸወኒ ዓለዳ ጣፍ ነቂዙ ይብሰኒ።
- ◆ እኩብዶ አሰከን? ብቱን ክንበክን።
- ◆ እንተይወለድና ንብላዕ።
- ◆ ከፋት'ውንዶ አይንብላዕ።
- ◆ ምኽሩ ዝኸሩ እዞም ሕዙናት'ታይ ይደረሩ?
- ◆ ዋይ ዒሉ! ንዓሰም ሰልዮ ዘየልዓልኩሉ፤ ብርኪ ዘለዎ ይመልጠጥ ብርኪ ዘይብሉ ይዘርጠጥ።
- ◆ ንጥምቕስያ ቃላይ ተንቋልጣ /ተቐልውጣ/።
- ◆ ሽንጥርስያ ንተከዘ ትሕግዛ።
- ◆ ፀሓየይ አብረቕ ንጉሰይ መሪቕ።
- ◆ ይገርም! ዝብእን አድግንሰ ብሓደ ይኸርም።
- ◆ ውሕጅስያ እኖሰሓቕ ይወሰደካ።
- ◆ ምው! እዙይ እይትበልዎም ንደቀይ።
- ◆ ንነግረን ንነግረን ሸውዓተ እግረን።

- ◆ ድሙ! አቤት ስጋ ትበልዕድ? እወ! ገንዘብክ ትኸፍልድ? እዎው!
- ◆ አይ! ኩሕሉ ኩሉ ትኸእሉ።
- ◆ እህም! ክንደይ ኢልካ'ሞ ይጎህይ መዋቲ ሓወይ ቀታሊ ሰብአዩይ /በዓል ቤተይ/።
- ◆ ዘረባኹም ብላዕሊ ይኹን'ምበር።
- ◆ ወይለክ ሓማተይ በላኒ! ቅድሚ ገወይ መቐመጫይ ረኢያኒ።
- ◆ እንትበዝሕ እንትበዝሕ ጨው ይነዝሕ።
- ◆ ብቼሊ! አነሰያ ርኢኻለይ በቼሊ?
- ◆ ሓራሰ ኢያ ትብላዕ።
- ◆ ዘንቀደ አይትምክር ቃፍላይ አይትኸተር።
- ◆ ሓው ብዙሓትንክ አይትቐተል ገንዘብ ብዙሓትንክ ብላዕ።
- ◆ ባዕልኸን ጠንቂ ቁጨኸን /መቐርሰሚትክን/ ጠንቂ።
- ◆ እኸሊ ቐፀፅ ቀልጢፍካ አይትምፀፅ።
- ◆ ሕንቁቕ ጥንሊ መወድኢ ማእሊ።
- ◆ አይተርኢ ፀባ አይተርኢ መጨባ።
- ◆ መርገምያ ወላድስ እንተዘይቀተለ የሰነኒ።
- ◆ ነቱ ስክሉስ ወሊኸክሉ።
- ◆ አቦይ ዝጎይሰያ እንትቐረየስ እንታብሬስኡ አየሓልፍ።
- ◆ እንተ ንጎረክን አውጂሉ መሕደረክን።
- ◆ ዝራብዕ ትጠውያሞ ትጥወቦካ።
- ◆ ወይናዬ ባዕልካ ብትሕረዶ።
- ◆ ሓወይ! ዝብል አይውቃዕኻ፣ እግዚሃር ይሃበለይ ዝብልክ አይብላዕኻ።
- ◆ እግዚሃርያ ዝሓዘነላ ዋርስ ሕፃር ትዕውር።
- ◆ ተራኺቦምያ እንተለጢስ መግዝ ክንራኸብ ይብሉ።
- ◆ አትን ካብ ምንታይ ሂብክናሰይ? ካብታ ዝሃብክናኒ።
- ◆ አነን አቦኻን ንሕሱ'ሞ አይከማኻን።
- ◆ ዝሞተ አይምለስ፣ ዝፈሰሰ ማይ አይሕፈስ።
- ◆ እንታብያ ዓባይ ደውስ ንእሽቶይ ኮፍ።
- ◆ አብ ጥፋእ አይትዛረብ ክፋእ።
- ◆ ንዘረባንኸ ዘረባ የምፅእ ንሓመድንክ ድጉሪ የውፅእ።
- ◆ ዘኸቐደመ የዕብዮልክን።
- ◆ ዘመን ውራ ውራ ነብስኻ አይተዕብራ።
- ◆ አበር አለዋ ዛንገር!
- ◆ ሰብ አይረኣ ዝብሊ ተፃንቂፋ።
- ◆ መግብይቲ በላ ዛርቲ።
- ◆ ወይ ላሕመይ ትወልደለይ ወይ ረበይ ይፈልጠለይ።
- ◆ ክም ባዕለይ ድኡ'ምበር ክምረብስ ጠፈኣ ነይረ።

- ◆ ሰውእን ብጡጠን።
- ◆ ላእንኻ ማዕረ እግርኻ።
- ◆ ጎቢዝና ነበርና'ሞ ከመኻስ ጊባ አይዘለልናን።
- ◆ ብቐልዓኻ ዝወለድካዮ ቆልዓን ብንጉሁኡ ዝሰራሕኻዮ ሰራሕንስ እናሓደረ የሕጥስካ።
- ◆ ቆልዓን ጭልፋን የብዝሕ።
- ◆ ማርያምክን ረስዓ ሰብአይክን አይትረስዓ።
- ◆ ላዕስዕሞ ሰራሕኻ አይትረስዕ።
- ◆ አብ ርእሲ ሕማመን ጥዕና ሰኢነን።
- ◆ አብ ርእሲ ድኸነተን ምራኽን ይሞተን።
- ◆ ጥራሕ ጥዕና መንፀራረዊ።
- ◆ እትይኻ ሕፋጭ በዓላት ኮይኑና።
- ◆ ዘይሓፍራያ ሞይተን'ሞ አቃብሩና በሉኹም።
- ◆ ፀላኢ አቦኻ ፀላኢ ግበር፣ ፈታዊ አቦኻ ፈታዊ ግበር።
- ◆ ንወሃቢ ፀባዶ ይኸልእዎ መጨባ።
- ◆ እንታብ ተማህ ጎረቤት፣ እንታብ ሶሾኽ ምድር ቤት፣ እንታብ ሓላዊት መርዓት ይምሓረና።
- ◆ መስከረም እንታብ ሶምብብኡ፣ መርዓ እንታብ ጭብጨብኡ /ጣቕሂ/

ምዕራፍ ሐሙስ

ንዕረ ኣቋፃፀር ግእዝን ትግርኛን

ኣቋፃፀር ግእዝ ብላሃዝ	ኣቋፃፀር ግእዝ ብፊደል	ኣቋፃፀር ትግርኛ ብፊደል	ኖይ ሂንዱ ኣረቢክ ላሃዝ
ሐ	አሐዱ	ሐደ	1
ከ	ክልኢቲ	ክልተ	2
ለ	ሠለስቲ	ለለስተ	3
ዐ	አርባዕቲ	ዓርባዕተ	4
ረ	ጎምስቲ	ሐሙሽተ	5
ጊ	ስድስቲ	ሽድሽተ	6
፯	ሰባላቲ	ሸውዓተ	7
፰	ሰመንቲ	ሸሞንተ	8
፱	ተስላቲ	ትሽዓተ	9
፲	አሠርቲ	ዓስርተ	10
፲ወ፩	አሠርቲ ወእሐዱ	ዓስርተ ሓደ	11
፲ወ፪	አሠርቲ ወክልኢቲ	ዓስርተ ክልተ	12
፲ወ፫	አሠርቲ ወሠለስቲ	ዓስርተ ስለስተ	13
፲ወ፬	አሠርቲ ወአርባዕቲ	ዓስርተ አርባዕተ	14
፲ወ፭	አሠርቲ ወጎምስቲ	ዓስርተ ሐሙሽተ	15
፲ወ፮	አሠርቲ ወስድስቲ	ዓስርተ ሽድሽተ	16
፲ወ፯	አሠርቲ ወስባላቲ	ዓስርተ ሸውዓተ	17
፲ወ፰	አሠርቲ ወስመንቲ	ዓስርተ ሸሞንተ	18
፲ወ፱	አሠርቲ ወተስላቲ	ዓስርተ ትሽዓተ	19
፳	ዕሥራ	ዕስራ	20
፳ወ፩	ዕሥራ ወእሐዱ	ዕስራን ሓደን	21
፳ወ፪	ዕሥራ ወክልኢቲ	ዕስራን ክልተን	22
፳ወ፫	ዕሥራ ወሠለስቲ	ዕስራን ስለስተን	23
፳ወ፬	ዕሥራ ወአርባዕቲ	ዕስራን አርባዕተን	24
፳ወ፭	ዕሥራ ወጎምስቲ	ዕስራን ሐሙሽተን	25
፳ወ፮	ዕሥራ ወስድስቲ	ዕስራን ሽድሽተን	26
፳ወ፯	ዕሥራ ወስባላቲ	ዕስራን ሸውዓተን	27
፳ወ፰	ዕሥራ ወስመንቲ	ዕስራን ሸሞንተን	28
፳ወ፱	ዕሥራ ወተስላቲ	ዕስራን ትሽዓተን	29
፴	ሠላሳ	ሰላሳ	30
፵	አርባ	አርባ	40

፶	ጎምሳ	ሓምሳ	50
፷	ስድሳ	ስድሳ	60
፸	ስብዓ	ስብዓ	70
፹	ሰማንያ	ሰማንያ	80
፺	ተስባ	ቴስባ	90
፻	ምዕት	ምእቲ	100
፻ወ፩	ምዕት ወእሐዱ	ምእትን ሓደን	101
፻ወ፪	ምዕት ወክልኢቲ	ምእትን ክልተን	102
፻ወ፫	ምዕት ወሠለስቲ	ምእትን ስለስተን	103
፻ወ፬	ምዕት ወአርባዕቲ	ምእትን አርባዕተን	104
፻ወ፭	ምዕት ወጎምስቲ	ምእትን ሐሙሽተን	105
፻ወ፮	ምዕት ወስድስቲ	ምእትን ሽድሽተን	106
፻ወ፯	ምዕት ወስባላቲ	ምእትን ሸውዓተን	107
፻ወ፰	ምዕት ወስመንቲ	ምእትን ሸሞንተን	108
፻ወ፱	ምዕት ወተስላቲ	ምእትን ትሽዓተን	109
፻ወ፲	ምዕት ወአሠርቲ	ምእትን ዓስርተን	110
፻፲ወ፩	ምዕት አሠርቲ ወእሐዱ	ምእትን ዓስርተ ሓደን	111
፻፲ወ፪	ምዕት አሠርቲ ወክልኢቲ	ምእትን ዓስርተ ክልተን	112
፻፲ወ፫	ምዕት አሠርቲ ወሠለስቲ	ምእትን ዓስርተ ስለስተን	113
፻፲ወ፬	ምዕት አሠርቲ ወአርባዕቲ	ምእትን ዓስርተ አርባዕተን	114
፻፲ወ፭	ምዕት አሠርቲ ወጎምስቲ	ምእትን ዓስርተ ሐሙሽተን	115
፻፲ወ፮	ምዕት አሠርቲ ወስድስቲ	ምእትን ዓስርተ ሽድሽተን	116
፻፲ወ፯	ምዕት አሠርቲ ወስባላቲ	ምእትን ዓስርተ ሸውዓተን	117
፻፲ወ፰	ምዕት አሠርቲ ወስመንቲ	ምእትን ዓስርተ ሸሞንተን	118
፻፲ወ፱	ምዕት አሠርቲ ወተስላቲ	ምእትን ዓስርተ ትሽዓተን	119
፻ወ፳	ምዕት ወዕሥራ	ምእትን ዓስራን	120
፻ወ፴	ምዕት ወሠላሳ	ምእትን ሰላሳን	130
፻ወ፵	ምዕት ወአርባ	ምእትን አርባን	140
፻ወ፶	ምዕት ወጎምሳ	ምእትን ሓምሳን	150
፻ወ፷	ምዕት ወስድሳ	ምእትን ስድሳን	160
፻ወ፸	ምዕት ወስባሳ	ምእትን ስብዓን	170
፻ወ፹	ምዕት ወሰማንያ	ምእትን ሰማንያን	180
፻ወ፺	ምዕት ወተስባ	ምእትን ቴስባን	190
፻፳፻	ክልኢ/ቲ/ ምዕት	ክልተ ሚእቲ	200
፻፻ወ፩	ክልኢ/ቲ/ ምዕት ወእሐዱ	ክልተ ሚእትን ሓደን	201
፻፻ወ፪	ክልኢቲ ምዕት ወክልኢቲ	ክልተ ሚእትን ክልተን	202
፻፻ወ፫	ክልኢቲ ምዕት ወሠለስቲ	ክልተ ሚእትን ስለስተን	203
፻፻ወ፬	ክልኢቲ ምዕት ወአርባዕቲ	ክልተ ሚእትን አርባዕተን	204
፻፻ወ፭	ክልኢቲ ምዕት ወጎምስቲ	ክልተ ሚእትን ሐሙሽተን	205
፻፻ወ፮	ክልኢቲ ምዕት ወስድስቲ	ክልተ ሚእትን ሽድሽተን	206

፪፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወሰብነቱ	ክልተ ምኒትን ሸውዓተን	207
፫፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወሰመንቱ	ክልተ ምኒትን ሸውዓተን	208
፬፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወተሰባቱ	ክልተ ምኒትን ትሸዓተን	209
፭፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወአሠርቱ	ክልተ ምኒትን ዓሰርተን	210
፮፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወዕሥራ	ክልተ ምኒትን ዒሰራን	220
፯፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወሠላሳ	ክልተ ምኒትን ሰላሳን	230
፰፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወእርብዓ	ክልተ ምኒትን እርብዓን	240
፱፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወጎምሳ	ክልተ ምኒትን ሓምሳን	250
፲፩፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወስድሳ	ክልተ ምኒትን ስድሳን	260
፲፪፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወሰብዓ	ክልተ ምኒትን ሰብዓን	270
፲፫፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወሰማንያ	ክልተ ምኒትን ሰማንያን	280
፲፬፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት ወተሰዓ	ክልተ ምኒትን ቴሰዓን	290
፲፭፻፲፱	ሠላስቱ ምዕት	ሰላስተ ምኒቲ	300
፲፮፻፲፱	እርባዕቱ ምዕት	እርባዕተ ምኒቲ	400
፲፯፻፲፱	ጎምስቱ ምዕት	ሓሙሽተ ምኒቲ	500
፲፰፻፲፱	ስድስቱ ምዕት	ሽድሽተ ምኒቲ	600
፲፱፻፲፱	ሰብዓቱ ምዕት	ሸውዓተ ምኒቲ	700
፳፻፲፱	ሰመንቱ ምዕት	ሸምንተ ምኒቲ	800
፳፻፲፱	ተሰዓቱ ምዕት	ትሸዓተ ምኒቲ	900
፳፻፲፱	አሠርቱ ምዕት	ሓደ ሽሕ	1000
፳፻፲፱	አሠርቱ ወአሐዱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሓደ ሚኒትን	1100
፳፻፲፱	አሠርቱ ወክልሊቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ክልተ ሚኒትን	1200
፳፻፲፱	አሠርቱ ወሠላስቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሰላስተ ሚኒትን	1300
፳፻፲፱	አሠርቱ ወእርባዕቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን እርባዕተ ሚኒትን	1400
፳፻፲፱	አሠርቱ ወጎምስቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሓሙሽተ ሚኒትን	1500
፳፻፲፱	አሠርቱ ወሰብዓቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሽድሽተ ሚኒትን	1600
፳፻፲፱	አሠርቱ ወሰብዓቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሸውዓተ ሚኒትን	1700
፳፻፲፱	አሠርቱ ወሰማንቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ሸምንተ ሚኒትን	1800
፳፻፲፱	አሠርቱ ወተሰዓቱ ምዕት	ሓደ ሽሕን ትሸዓተ ሚኒትን	1900
፳፻፲፱	ዕሥራ ምዕት	ክልተ ሽሕ	2000
፳፻፲፱	ሠላሳ ምዕት	ሰላስተ ሽሕ	3000
፳፻፲፱	እርብዓ ምዕት	እርባዕተ ሽሕ	4000
፳፻፲፱	ጎምሳ ምዕት	ሓሙሽተ ሽሕ	5000
፳፻፲፱	ስድሳ ምዕት	ሽድሽተ ሽሕ	6000
፳፻፲፱	ሰብዓ ምዕት	ሸውዓተ ሽሕ	7000
፳፻፲፱	ሰማንያ ምዕት	ሸምንተ ሽሕ	8000
፳፻፲፱	ተሰዓ ምዕት	ትሸዓተ ሽሕ	9000
፳፻፲፱	አልፍ	ዓሰርተ ሽሕ	10000
፳፻፲፱	አልፍ ወአሠርቱ ምዕት	ዓሰርተ ሓደ ሽሕ	11000
፳፻፲፱	አልፍ ወዕሥራ ምዕት	ዓሰርተ ክልተ ሽሕ	12000

፳፻፲፱	አልፍ ወሠላሳ ምዕት	ዓሰርተ ሰላስተ ሽሕ	13000
፳፻፲፱	አልፍ ወእርብዓ ምዕት	ዓሰርተ እርባዕተ ሽሕ	14000
፳፻፲፱	አልፍ ወጎምሳ ምዕት	ዓሰርተ ሓሙሽ ሽሕ	15000
፳፻፲፱	አልፍ ወስድሳ ምዕት	ዓሰርተ ሽድሽተ ሽሕ	16000
፳፻፲፱	አልፍ ወሰብዓ ምዕት	ዓሰርተ ሸውዓተ ሽሕ	17000
፳፻፲፱	አልፍ ወሰማንያ ምዕት	ዓሰርተ ሸምንተ ሽሕ	18000
፳፻፲፱	አልፍ ወተሰዓ ምዕት	ዓሰርተ ትሸዓተ ሽሕ	19000
፳፻፲፱	ክልሊ/ቱ/ አልፍ	ዒሰራ ሽሕ	20000
፳፻፲፱	ሠላስቱ አልፍ	ሰላሳ ሽሕ	30000
፳፻፲፱	እርባዕቱ አልፍ	እርብዓ ሽሕ	40000
፳፻፲፱	ጎምስቱ አልፍ	ሓምሳ ሽሕ	50000
፳፻፲፱	ስድስቱ አልፍ	ስድሳ ሽሕ	60000
፳፻፲፱	ሰብዓቱ አልፍ	ሰብዓ ሽሕ	70000
፳፻፲፱	ሰመንቱ አልፍ	ሰማንያ ሽሕ	80000
፳፻፲፱	ተሰዓቱ አልፍ	ቴሰዓ ሽሕ	90000
፳፻፲፱	አሠርቱ አልፍ /እስላፍ/	ሚኒቲ ሽሕ	100000
፳፻፲፱	ዕሰራ አልፍ	ክልተ ሚኒቲ ሽሕ	200000
፳፻፲፱	ሠላሳ አልፍ	ሰላስተ ሚኒቲ ሽሕ	300000
፳፻፲፱	እርብዓ አልፍ	እርባዕተ ሚኒቲ ሽሕ	400000
፳፻፲፱	ጎምሳ አልፍ	ሓሙሽተ ሚኒቲ ሽሕ	500000
፳፻፲፱	ስድሳ አልፍ	ሽድሽተ ሚኒቲ ሽሕ	600000
፳፻፲፱	ሰብዓ አልፍ	ሸውዓተ ሚኒቲ ሽሕ	700000
፳፻፲፱	ሰማንያ አልፍ	ሸምንተ ሚኒቲ ሽሕ	800000
፳፻፲፱	ተሰዓ አልፍ	ትሸዓተ ሚኒቲ ሽሕ	900000
፳፻፲፱	ምዕት አልፍ /እስላፋት/	ሓደ ሚኒቲን /ሚኒቲን/	1000000
፳፻፲፱	ምዕት ወአሠርቱ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሓደ ምኒቲ ሽሕን	1100000
፳፻፲፱	ምዕት ወዕሥራ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ክልተ ምኒቲ ሽሕን	1200000
፳፻፲፱	ምዕት ወሠላሳ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሰላስተ ምኒቲ ሽሕን	1300000
፳፻፲፱	ምዕት ወእርብዓ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን እርባዕተ ምኒቲ ሽሕን	1400000
፳፻፲፱	ምዕት ወጎምሳ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሓሙሽተ ምኒቲ ሽሕን	1500000
፳፻፲፱	ምዕት ወስድሳ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሽድሽተ ምኒቲ ሽሕን	1600000
፳፻፲፱	ምዕት ወሰብዓ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሸውዓተ ምኒቲ ሽሕን	1700000
፳፻፲፱	ምዕት ወሰማንያ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ሸምንተ ምኒቲ ሽሕን	1800000
፳፻፲፱	ምዕት ወተሰዓ አልፍ	ሓደ ሚኒቲንን ትሸዓተ ምኒቲ ሽሕን	1900000
፳፻፲፱	ክልሊቱ ምዕት አልፍ	ክልተ ሚኒቲን /ሚኒቲን/	2000000
፳፻፲፱	ሠላስቱ ምዕት አልፍ	ሰላስተ ሚኒቲ	3000000
፳፻፲፱	እርባዕቱ ምዕት አልፍ	እርባዕተ ሚኒቲ	4000000
፳፻፲፱	ጎምስቱ ምዕት አልፍ	ሓሙሽተ ሚኒቲ	5000000
፳፻፲፱	ስድስቱ ምዕት አልፍ	ሽድሽተ ሚኒቲ	6000000
፳፻፲፱	ሰብዓቱ ምዕት አልፍ	ሸውዓተ ሚኒቲ	7000000

፩	ሰመንቱ ምዕት አልፍ	ሸሞንተ ሚሊን	8000000
፪	ተሰዓቱ ምዕት አልፍ	ትሸንተ ሚሊን	9000000
፫	አሠርቱ ምዕት አልፍ	ዓሰርተ ሚሊን	10000000
፬	ትእዋፍ	ዓሰርተ ሚሊን	10000000
፭	ዕሥራ ምዕት አልፍ	ዓሰራ ሚሊን	20000000
፮	ሠላሳ ምዕት አልፍ	ሰላሳ ሚሊን	30000000
፯	አርባ ምዕት አልፍ	አርባዓ ሚሊን	40000000
፰	አምሳ ምዕት አልፍ	አምሳ ሚሊን	50000000
፱	ሰድሳ ምዕት አልፍ	ሰድሳ ሚሊን	60000000
፲	ሰባ ምዕት አልፍ	ሰባዓ ሚሊን	70000000
፲፩	ሰማንያ ምዕት አልፍ	ሰማንያ ሚሊን	80000000
፲፪	ተስባ ምዕት አልፍ	ቴስባ ሚሊን	90000000
፲፫	ትእልፊት	ሚእቲ ሚሊን	100000000
፲፬	ትእዋፋት	ቢሊየን	1000000000

ወዘተ ብዝላመሳሰለ አቂዓፊ ይቆፀር።

ምዕራፍ ሽድሽተ

ናይቶም ዘይተፈትሑ ቅኔታት ሕብረ- ቃላትን ካፀርቲ መልስታትን።

1/ ሕብረ ቃል፡- ሓሲመ።

ሰሙ፡- ተንኮላ ሪኬ ኣነ'ውን ሕሰም ተማሂረ።

ወርቁ፡- ከም ሓሰማ ኮይነ።

2/ ሕብረ ቃል፡- ጨቐቐ።

ሰሙ፡- ብዘይምቁራፅ ዝናም ምዝናም።

ወርቁ፡- ዝተለቃሕኻዮ ነገር ፊጥ እናበልካ ምኽፋል።

3/ ሕብረ ቃል፡- ተኸዲና።

ሰሙ፡- ከዳን ምኽዳን /ልባሲ።

ወርቁ፡- ንሕና ንኸድ እንተኾይኑ ላዕላ ተሸፊና ውሽጣ ዘይብላ።

4/ ሕብረ ቃል፡- ኣላማይ።

ሰሙ፡- ኣነ ብማሕረስ ንሰኻ ድማ ብማእለማ ስራሕ ትማሓደር።

ወርቁ፡- ነገረኛ ኢኻ፣ ክፉእ፣ ተንኮለኛ፣ ቃላት ሰንጣቂ ኢኻ።

5/ ሕብረ ቃል፡- ጥንሲ።

ሰሙ፡- ኣብ ከብዲ ውሽጢ ዘሎ ጥንሲ።

ወርቁ፡- ኣፀጋሚ ነገር፣ ካብ ኣእምሮኻ ዘይወፅእ ኣሸጋሪ ነገር።

6/ ሕብረ ቃል፡- ልቓሕትኻ።

ሰሙ፡- ዘለቃሕኻኒ ነገር ኩሉ ውሰድ።

ወርቁ፡- ንደስ ዝበለካ ነገር ውሰድ።

7/ ሕብረ ቃል፡- ቡን።

ሰሙ፡- ዝስተ ነገር ምሕታት።

ወርቁ፡- እንታይ ረቪብዋ እዩ መሊሳ ትናደድ ዘላ።

8/ ሕብረ ቃል:- አይነበረን።

ሰሙ:- አብ ናይ ገብራይ መርዓ ሃፍታይ አይተረኽበን።

ወርቁ:- ሃብታይ ዝበሃል ሰብ ሞይቱ።

9/ ሕብረ ቃል:- ሸሸና።

ሰሙ:- እቱ ሓጅ ድዩ ወይስ ሸሸና እዩ ንጉሆ ዝግሰግስ።

ወርቁ:- ሸሸና መስተይ ማይ።

10/ ሕብረ ቃል:- ከባርኻ።

ሰሙ:- በረከት ንምርካብ ሕብሸትኻ ምቕራስ።

ወርቁ:- የታዊ ርክብ ምፍፃም።

11/ ሕብረ ቃል:- ዝረኽቦ።

ሰሙ:- ብእካል ምርካብ ምግናይ።

ወርቁ:- ረኽቢ /ወቕዲ/ ረኺብዎ ዝቐተሎ ሽቡ እዩ።

12/ ሕብረ ቃል:- ክምለስ።

ሰሙ:- አብ መካ በዲሖ ሓጂ ኮይነ ክምለስ እዩ።

ወርቁ:- ካብ ዝነበረኒ እምነት /ሃይማኖት/ ክቐይር እዩ።

13/ ሕብረ ቃል:- መስኮት።

ሰሙ:- ብጣዕሚ ረቂቕ፣ ክፍተት በዚሕዎ አሎ።

ወርቁ:- ገሃድ ኮይኑ ተገሊፁ ወዘተ።

14/ ሕብረ ቃል:- ከማይ።

ሰሙ:- ከም እነ ኮይና፣ ንዓይ መሲላ።

ወርቁ:- ናይ ወዲ ሓፍረት አለዎ /ጉድምሻራ/ እያ።

እንትጠብቕ እንተሎ ድማ፡ ማይ ኮይና፣ ፈራሓ፣ ተንቀጥቂጣ ወዘተ።

15/ ሕብረ ቃል:- አረባ።

ሰሙ:- ወላይ እንዳውግዓ እንተሎ አብቲ ሰብ ዝእከበሉ ቦታ ረኺብዎ።

ወርቁ:- ወላይ እንዳዘረባ ተመን ነኺሰዎ /እረ : ተመን/።

16/ ሕብረ ቃል:- ዘዝመረቑ።

ሰሙ:- እቶም ዝበልዑ ሰባት እንዳመስገኑ ይኸዱ።

ወርቁ:- እቶም መመረቑ /ፅቡቕ ፀብሒ/ ዝበልዑ እናነአዱ ይኸዱ።

17/ ሕብረ ቃል:- ጫቑት።

ሰሙ:- ሎሚ ጫቑት በሊዓ አላ ፅባሕ ድማ ዓርሓታቱ

ከይትበልዕ።

ወርቁ:- ሎሚ ህፃናት ናጋ ደማይ ካልእ ዓበይቲ ነገራት

ከይትፍፅም።

18/ ሕብረ ቃል:- ስጋ-ወጠጦ።

ሰሙ:- ናይ ተባዕታይ ጤል ስጋ ምብላዕ ተረፉ እዩ።

ወርቁ:- ብስጋ፣ ብወገን፣ ብዘመድ ጉቦ ብምብላዕ /ምስራሕ/ የለን።

19/ ሕብረ ቃል:- ፅውራት፣ ከይትቐበልዎም።

ቀዳማይ ሰሙ:- ፅውራት ብዝብል ባህላዊ አምሃ እንዳ ወዲ ናብ እንዳጓል ዝወሰድዎ ነገር እብ ጊዜ ሕፁ።

ወርቁ:- መታለሊ ዝኾነ ነገር።

ካልኣይ ከይትቐበልዎም ብዝብል።

ሰሙ:- እቱ ሒዞም ዝመፁ ነገር እይትቀበልዎም።

ወርቁ:- እንተመፁኹም ከይተእትውዎም፣ አባርርዎም።

20/ ሕብረ ቃል:- ቁማል።

ሰሙ:- ካብቶም እናእሸቶይ ባልዓት ሓደ።

ወርቁ:- ደም ዝቐለቡ፣ ናይ ሰብ ደም እናተቐለበ ዝነብር።

21/ ሕብረ ቃል:- ተመድሚዳ።

ሰሙ:- ተስተኻኺላ፣ ተመዓራርያ፣ ሓባጥ ጎባጥ ዝበሃል ነገር የለን።

ወርቁ:- ህንክት እቢለን /መልጭ/ እቢለን በሊፀንእ።

22/ሕብረ ቃል:- አልቦ::

ሰሙ:- አብ እግሪ ዝገበር መጋየሂ::

ወርቁ:- ሰናይ ከርቤዛሃ::

23/ሕብረ ቃል:- ወርቀይ::

ሰሙ:- ደስ ይበልክን ዝጠፍእት ወርቀይ ተገንያ::

ወርቁ:- ቁም ነገረይ ሰለዝተሰኸሐት ደስ ይበልክን::

24/ሕብረ ቃል:- ቁራስ::

ሰሙ:- ዝብላዕ ነገር ምልማን::

ወርቁ:- ከዳዕተኛ ዝተገበረሉ ቁም ነገር ዘይዝከር ከም «ቁራ»::

25/ሕብረ ቃል:- እሕሕ::

ሰሙ:- ድምዖም ዘይሰማዕ::

ወርቁ:- እይንድኡን ጠባቦኛ እዮም::

26/ሕብረ ቃል:- ፈፀፅ::

ሰሙ:- ማይ ምፍሳስ ጀሚራ::

ወርቁ:- ማይ ኣይሰከምን ኢላ ኾሪዓ /ብርጥጥ/ ኢላ::

27/ሕብረ ቃል:- ሓንፊፅ::

ሰሙ:- እንታብ ብዙሕ ዓይነት ዝተቐመመ /ዝተሰንከተ/ እንጀራ ኣይጥዑምን::

ወርቁ:- ሓንፊፅ ዝኾነ ነገር ኣይፅቡቕን::

28/ሕብረ ቃል:- ተገላጊላ::

ሰሙ:- ፅቡቕ ቅልፅ ምላድ::

ወርቁ:- ዕረፍቲ ምርካብ፣ አሸጊሮም ዝነበሩ ካባኻ እንትፍለዩ::

29/ሕብረ ቃል:- አሰዒባ::

ሰሙ:- ደጋጊማ ኣክታቲላ በለቶ::

ወርቁ:- ንዮ ድሕር በል ኣንታ ዒባ ኢላ በለቶ::

30/ሕብረ ቃል:- እኸለ ማይ::

ሰሙ:- ማይን እኸሉን ሓዋዊሳ ዝገበረቶ ድግስ ሰለዝጠዓመላ::

ወርቁ:- ሓዳር ሰሚራኣላ ዕድለኛ እያ::

31/ሕብረ ቃል:- ኮርርታ::

ሰሙ:- ካብ ቁሪ ዝከላኸል መደረብታ::

ወርቁ:- ብርቱዕ ደጀን ሓገዝ፣ መከላኸሊ ወዘተ::

32/ሕብረ ቃል:- ሕድሪ::

ሰሙ:- ብሓደራ ዝተቐመጠ ነገር /እቕሓ/::

ወርቁ:- ዝኣተኻሩ ቃል ምጥላም፣ ናይ ወሰዲ ቃል ኪዳን ዘይምፅናዕ::

33/ሕብረ ቃል:- መሪሓ::

ሰሙ:- ቀዲማ ከይዳ፣ ንቕድሚት ከይዳ ኣላ::

ወርቁ:- እንዳሓበረት ከይዳ፣ ዓይነ ሰውር እንዳጎተተተት ከይዳ::

34/ሕብረ ቃል:- ሓቢረሎም::

ሰሙ:- ኣመላኺተዮም ነይረ::

ወርቁ:- ናይ ኮሶ ሓሰኻ ሪእሎም እዮ::

35/ሕብረ ቃል:- ሙዳይ፣ ጥብሒ::

ሰሙ:- መሪዕቲ ኣቐሕተን ዘቕምጣሉ::

ወርቁ:- ኣይተረረትን ማህፀና ንእሽተይ እዩ::

36/ሕብረ ቃል:- ወድጭዋ::

ሰሙ:- ካብ ኣንደበቱ እዩ ዝፍለጥ ወድ ዓበይቲ ዝኾነ ሰብ::

ወርቁ:- ወድመሃይም ወይከዓ ዘይተማህረ ሰብ ካብ ኣንደበቱ ይፍለጥ::

37/ሕብረ ቃል:- ኮላማይ።

ሰሙ:- ክበልዕ ክሰቲ ዝቐነዩ ዘመድ ወዲኡ እንትኸድ ደሰ ክብል።

ወርቁ:- ክሰርሕ ዘይደሊ ወራሪ እብ ዝተዳሰወ መእዲ ዝቐርብ።

38/ሕብረ ቃል:- አንስቲ ወታደር።

ሰሙ:- አንስቲ ተዓጢቐን ወታደር እንትኾና።

ወርቁ:- ናይ ወታደራት እንስቲ ከም ሰብኡተን እንትኾና።

39/ሕብረ ቃል:- ዓሊዋ።

ሰሙ:- ብብረት እቲ ዓርክይ ቀቲልዋ።

ወርቁ:- ብአፍ ብረት ግዲ ብዓይ ትሓይሽ፣ ብእፈ ሙዝ ተመቺይዎ።

40/ሕብረ ቃል:- ተራዕራዕ።

ሰሙ:- እንትዓዩ ሱኽ እይትበል ከይገደካ።

ወርቁ:- አውፅእዮ ሱኽ እይትበል ሓቢእኻዮ።

41/ሕብረ ቃል:- ነፅላይ።

ሰሙ:- ዝኸደኖ ክዳነይ እንደኳ ክማላእ።

ወርቁ:- ዘወለድክዎ ቆልዓይ /ሀፃነይ/ ክማላእ።

42/ሕብረ ቃል:- ሓዳር ዶ የብልክንን።

ሰሙ:- ምሽት ዶ እይበልክንን ድእ ብቐትሩ ንምንታይ ትመፃ።

ወርቁ:- አንስቲ ሰብኡትዶይኮንክንን ንምንታይ ናብዙይ ትመፃ፣ ዋኒንዶ የብልክንን ኢኸን እንታይ አምፀኣክን።

43/ሕብረ ቃል:- ኩሉ ዝሰምዓላ።

ሰሙ:- ቃሕ ዝበለኒ ድምዒ ዝሰምዓላ /ዘዳምፀላ/

ወርቁ:- ማንም ዝኾነ ይኹን ሰብ ዝሰምዓላ /ዘዳምፀላ/

44/ሕብረ ቃል:- ዘማይ።

ሰሙ:- እቲ ዝገነኹዎ ሰብ ናይ ሰበይተይ ሓው ኮይኑ ረኽብክዎ።

ወርቁ:- እቲ ዝረኽብክዎ ሰዋ ዳርጋ ማይ /ማይ ዝበዝሐ እዩ።

45/ሕብረ ቃል:- ዘይትኻሰሰላ።

ሰሙ:- ሓዊ እንዲድካ እንጀራ ሰንክተላ /ካሰሰላ፣ ጋግረላ።

ወርቁ:- ነገር አበኣሲሰካ ነዳዲ ዘይቲ አብ ርእሲ ሓዊ ወሲኸካ።

46/ሕብረ ቃል:- ኢየሩሳሌም፣ ክንስዕም።

ቀዳማይ ሰሙ:- ኢየሩሳሌም ብዝብል ንኢየሩሳሌም ክንስዕም ክንከድ ኢና።

ወርቁ:- ናብ ኢየሩሳሌም ዝተባህለት ሰበይቲ ምኻድ።

ካልኣይ ሰሙ:- ክንስዕም ብዝብል ቤተክርስቲያን ከይድኻ ምስላም፣ ምፅላይ።

ወርቁ:- ንኢየሩሳሌም ዝተባህለት ሰበይቲ ክይድኻ ኩልኻ ኮይንኻ ምስላም።

47/ሕብረ ቃል:- ኢድ ክነስኣ።

ሰሙ:- አብ ደገዝማቲ ከይድኻ ኢድ ምንላእ።

ወርቁ:- ምስቶም ደገዝማቲ ቦታዊ ርክብ ምፍፃም።

48/ሕብረ ቃል:- አይፈለሐትን።

ሰሙ:- ዝጠጃእኹዎ ጥጅእ አይፈለሐን፣ ገና አይበፅሐን።

ወርቁ:- ዝነበረና ፍቕሪ ብፅሓኢ ክካረር አይደልን፣ እነ አለኹ ከምቀደመይ።

49/ሕብረ ቃል:- አፃሊጋ።

ሰሙ:- ክትሕለብ እንተላ ዘውረደቶ ፀባ መሊሰካ ምኸላእ።

ወርቁ:- ንህይወታ ዘፍርሕ ነገር ምስገጠማ ዝለገሰቶ ነገር መሊሰካ ምሕዳግ።

50/ሕብረ ቃል:- ሽማግለ።

ሰሙ:- ናይ ዕድመ አረጋዊ ዝኾነ።

ወርቁ:- ለባም ዓቢይ ዓዲ ዘተዓርቕ።